

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Kateřina Chvátalová

**Novinářská etika moderátora televizní
nebo rozhlasové diskuse ve veřejnoprávních
médiích**

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **Kateřina Chvátalová**
Vedoucí práce: **PhDr. Václav Moravec**
Oponent práce:
Datum obhajoby:
Hodnocení:

Bibliografický záznam

CHVÁTALOVÁ, Kateřina. *Novinářská etika moderátora televizní nebo rozhlasové diskuse ve veřejnoprávních médiích*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2008. 80 s. Vedoucí diplomové PhDr. Václav Moravec.

Anotace

Bakalářská práce „Novinářská etika moderátora televizní nebo rozhlasové diskuse ve veřejnoprávních médiích“ se v teoretické části zabývá oblastí etiky, jejích nepsaných pravidel a psaných norem týkajících se profesionálního jednání pracovníka veřejnoprávních sdělovacích prostředků, speciálně moderátora diskusních pořadů. Na pravidlech rozhovoru popisuje proto specifika této role.

Úloha moderátora diskusního pořadu ve veřejnoprávní instituci, která je zákonně vázána společností konkrétními povinnostmi a musí dodržovat její demokratické principy, je z hlediska respektování všech možných aspektů vedeného rozhovoru velmi náročná. Cílem práce je postihnout situace, ve kterých dochází ke střetu veřejného zájmu nebo etiky a stanov plynoucích z etických kodexů českých veřejnoprávních institucí, a následná úvaha o míře zodpovědnosti moderátora za jednání svého hosta, za své vlastní reakce a za způsob okamžitého vyhodnocení situace. Práce mapuje dva konkrétní případy, kdy byl moderátor pořadu z údajně etických důvodů, pro nedostatečnou připravenost nebo schopnost reakce, odvolán. Doslovné přepisy obou rozhovorů jsou k práci přiloženy.

Součástí praktických pasáží je vyhodnocení dotazníku týkajícího se problematiky etiky ve vztahu k veřejnoprávními médii a následná syntéza různých hledisek za účelem konstruktivní diskuse sporných situací.

Annotation

Bachelor thesis “Journalist Ethics of Speakers of Television or Radio Discussion in Media Governed by Public Law” deals in its theoretical part with ethics, its unwritten rules and written norms relating to professional behaviour of employees of media governed by public law, especially speakers of debate programs. It describes specifics of this role on discussion rules.

An institution governed by public law is legally bind to the society by concrete duties and must abide its democratic principles. The speaker’s role in such institution is very difficult from the point of view of respecting all possible aspects of the discussion. Ethic codices of Czech institutions governed by public law and ethics and articles resulting from them, as well as public interests are sometimes in conflict in such discussion. This paper aims to describe such situations and discuss margin of responsibility of the speaker for his guest’s behaviour, his own reactions and a way of immediate evaluation of the situation. The thesis maps two concrete cases when the speakers were called off the programs for reportedly ethic reasons, inadequate readiness or ability to react. Verbatim copies of both interviews are attached to the thesis.

The practical section include evaluation of a questionnaire related to ethics issues in relation with media governed by public law and a synthesis of various aspects for the purpose of a constructive discussion of controversial situations.

Klíčová slova

Etika, etický kodex, veřejnoprávní sdělovací služba, Česká televize, Český rozhlas, diskuse, rozhovor, moderátor.

Keywords

Ethics, code of ethics, broadcasting service governed by public law, Czech Television, Czech Radio, discussion, interview, speaker.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Práce bez anotací a příloh obsahuje celkem 102 092 znaků s mezerami. Současně souhlasím, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům.

V Praze, dne 7. ledna 2009

Kateřina Chvátalová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doktorovi Václavu Moravcovi, který mně poskytl cenné rady a podněty při samotném nahlížení na téma práce, a současně všem, kteří s ochotou odpovídali na mé otázky týkající se jejich profese nebo názoru.

Obsah

ÚVOD.....	10
1 ETIKA VE VZTAHU K NOVINÁŘSKÉ PROFESI.....	15
1.1 STRUČNÁ TERMINOLOGIE.....	15
1.2 PROFESNÍ ETIKA.....	18
1.3 SYNDIKÁT NOVINÁŘŮ ČESKÉ REPUBLIKY.....	19
1.3.1 Stanovy Syndikátu novinářů ČR.....	20
1.3.2 Orgány Syndikátu novinářů ČR.....	20
1.3.3 Etický kodex novináře.....	21
1.3.4 Komise pro etiku Syndikátu novinářů ČR.....	21
1.3.5 Náplň a poslání Syndikátu novinářů ČR.....	21
1.4 ETICKÉ KODEXY ČESKÝCH VEŘEJNOPRÁVNÍCH MÉDIÍ.....	22
1.4.1 Kodex České televize.....	22
1.4.2 Kodex Českého rozhlasu.....	23
2 MÉDIA VEŘEJNÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY.....	24
2.1 POSLÁNÍ A CHARAKTERISTIKA MÉDIÍ VEŘEJNÉ SLUŽBY.....	24
2.1.1 Kontrola veřejnoprávních médií.....	24
2.1.2 Koncesionářské poplatky a inzerce.....	24
2.1.3 Veřejnoprávní média jako služba a poslání.....	25
2.2 BBC V KONTEXTU ČESKÝCH VEŘEJNOPRÁVNÍCH MÉDIÍ.....	26
2.3 EUROPEAN BROADCASTING UNION.....	27
2.4 DOKUMENTY A ORGÁNY S PŮSOBNOSTÍ NA ČESKÁ VEŘEJNOPRÁVNÍ MÉDIA.....	28
2.4.1 Regulační zákony, kontrolní a výkonné orgány České televize.....	28
2.4.2 Regulační zákony, kontrolní a výkonné orgány Českého rozhlasu.....	31
2.4.3 Pracovník veřejnoprávní instituce a závazné psané normy.....	32
3 MODERÁTOR DISKUSNÍHO POŘADU VEŘEJNOPRÁVNÍ INSTITUCE.....	34
3.1 OSOBNOST MODERÁTORA DISKUSNÍHO POŘADU.....	34
3.1.1 Moderátorská pravidla.....	35
3.1.2 Osobitost moderátora.....	36
VĚTŠINA PERIODICKÝCH DISKUSNÍCH POŘADŮ V ROZHLASU NEBO V TELEVIZI MÁ DIVÁCKÝ OHLAS PROTO, ŽE JE JEJICH MODERÁTOR SILNOU OSOBNOSTÍ. MNOHÉ POŘADY JSOU SPOJENY PŘÍMO S TVÁŘÍ NEBO HLASEM ČLOVĚKA, KTERÝ JE PAK PRO SAMOTNÝ POŘAD I JEHO ŽÁNŘ METONYMICKÝM SYMBOLEM ...“POSLECHNEME SI KLUSÁKOVOU“; ...“PODÍVÁME SE NA PAXMANA“.....	36
3.2 SPORNÉ SITUACE Z HLEDISKA PROFESNÍ ETIKY.....	36
3.2.1 Rozhlasový kodex jako vodítko pro moderátora.....	37
3.2.2 Případ Aleše Cibulky.....	38
3.2.3 Televizní kodex jako vodítko pro moderátora.....	44
3.2.4 Případ Davida Borka.....	44
4 DISKUSE NAD DOTAZNÍKEM.....	49
4.1 ZPŮSOB DOTAZOVÁNÍ.....	49
4.1 VYHODNOCENÍ A DISKUSE.....	49
4.2.1 Otázka první: Programový obsah ČT a ČRo.....	51
4.2.2 Otázka druhá: Míra únosnosti.....	53
4.2.3 Otázka třetí: Zodpovědnost moderátora.....	55
4.2.4 Otázka čtvrtá: Kauza Aleš Cibulka.....	57
4.2.5 Otázka pátá: Kauza David Borek.....	61
4.2.6 Otázka šestá: Zábava a publicistika.....	63
4.2.7 Otázka sedmá: Kodexy ČRo a ČT.....	65
4.2.8 Otázka osmá: Spojení ČRo a ČT.....	67
4.2.9 Otázka devátá: Samoregulace veřejné služby.....	69
4.2.10 Otázka desátá: Psaná a nepsaná etika.....	71
ZÁVĚR.....	74

INFORMAČNÍ ZDROJE	76
SEZNAM GRAFŮ	79
SEZNAM PŘÍLOH.....	80

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si zvolila na základě osobního zájmu o oblast etiky a sociálního prostředí, s nímž funkce veřejnoprávních sdělovacích prostředků souvisí. Na počátku mého zájmu o konkrétní pohled do prostředí rozhlasového nebo televizního studia, kde se odehrává diskuse mezi moderátorem a hostem, popřípadě hosty, stála veřejná debata o míře zodpovědnosti tohoto moderátora jakožto průvodce diskusního pořadu. Zcela lidsky mně přišlo nespravedlivé čekat jeho absolutní neomylnost a korektnost. Na druhé straně jsem si však uvědomovala, že profesionální jednání nemůže připustit etické pochybení. Popřel by se tím samotný význam profesionality. S hlubšími úvahami a teoretickými poznatky se postupně dimenze etického prostoru celého mediálního prostředí začala rozpínat do oblasti norem, rozvrstvovat etickými teoriemi a determinovat praxí. Většina těchto úvah končila v začarovaném kruhu, navzdory pocitu, že by hodnocení etického jednání mělo být podle kategorií dobrého a zlého nebo správného a nesprávného nekomplikované, prosté a jasné.

Skutečnost, že České televizi a Českému rozhlasu jako jediným mediálními subjektům v České republice plynou příjmy dle zákona o rozhlasových a televizních poplatcích přímo od daňových poplatníků, zavazuje obě média k povinnostem, kterými mají občanům České republiky vycházet vstřícně. Z těchto základních a podstatných faktů také vyplývá, že postavení zaměstnance, v tomto případě konkrétně moderátora pořadu diskusního charakteru, je podřízeno pravidlům, která zavazují jeho práci stejně zodpovědně, jako činnost celé instituce. Do toho vstupuje velmi komplikovaná a neodmyslitelná otázka etiky, loajality vůči zaměstnanci, odpovědnosti vůči příjemcům a nadřazenosti občanských povinností, protože i žurnalista a zaměstnanec médií je, stejně jako lidé ostatních profesí, především občanem státu. Mediální prostředí a novinářská profese jsou svým charakterem vratké a jsou náchylné k porušování etiky. Moderátor v souladu se svým vlastním svědomím musí být věrný instituci, která ho zaměstnává, nesmí ublížit nezúčastněným stranám, ty zúčastněné, popřípadě jediného partnera v diskusi, musí vést tak, aby se nedopustil jednostrannosti, zaujatosti a diskriminace, zároveň mu musí poskytnout dostatečný prostor k vyjádření svobodného názoru, diváka přitom uchránit případného škodlivého obsahu. Česká legislativa ošetřující vysílání veřejnoprávních médií vzniku sporných situací napomáhá tím, že připouští příliš benevolentně různé výklady a přístupy, kterými je dovoleno uchopit zákon tak, jak se to hodí. Hned v úvodu je proto důležité předeslat, že téma nenabízí východisko, které by

dokázalo tyto nejednoznačnosti vymýtit a pro všechny případy nastolit jednotné, rozumné a správné řešení. Nicméně je snahou práce nastínit, ve kterých momentech by jasný postoj a jeho formulace na základě přesných odkazů k psaným normám i základnímu vnitřnímu smyslu pro mravní hodnoty zamezily další zavádějící diskusi a zabránily pokud ne přímo nespravedlivému, tak nespravedlivě odůvodněnému rozhodnutí.

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zmapování oblasti novinářské etiky moderátora televizní nebo rozhlasové diskuse ve veřejnoprávních médiích. Lze jej vymezit posloupností dílčích cílů:

Základním z nich bylo shromáždit všechny zákony, právní předpisy, psané normy, dokumenty a stanovy vztahující se k českým veřejnoprávním médiím. Dále na tomto základě vystavět koncept legislativního rámce platného pro veřejnoprávní vysílání. Následně uvažovat všechny ty psané normy, které se váží přímo k pracovníkům českých veřejnoprávních médií. Vedle nich zhodnotit dokumenty základních občanských povinností, které musejí tito pracovníci stejně jako každý právoplatný občan České republiky respektovat, a vytvořit tak ucelenou představu o tom, jakými psanými dokumenty je při své práci zaměstnanec veřejnoprávního sdělovacího média vázán. Tento rámec občanskoprávní a pracovněprávní zodpovědnosti pak podle psaných norem a právních dokumentů vztáhnout na konkrétní profesi moderátora diskusního pořadu a společně s nepsanými obecně uznávanými etickými normami jej konfrontovat se dvěma vybranými konkrétními případy údajného pochybení moderátora diskusního pořadu, s hlavním ohledem na Kodexy veřejnoprávních institucí. Oběma zohledněným kauzám se dostalo velké míry mediální pozornosti. A to celou situaci vzhledem k tendencím vulgarizování, zbytečného nafukování, zkreslování a zjednodušování událostí jen zkomplikovalo. V první z nich, v případě kauzy Aleše Cibulky, který byl odvolán z pořadu Českého rozhlasu, diskuse na veřejnoprávní rozhlasové stanici na sebe upozornila z hlediska neustálého názorového střetávání na základě pozměňujících se informací. Případ Davida Borcka, který přišel o místo moderátora pořadu Události, komentáře České televize, byl zajímavý pohledem přes titulky článků, které většinou velmi subjektivním stanoviskem autorů připoutávaly pozornost spíše než široké veřejnosti dalších médií. Byť se případ týkal jiné situace, ve sledu událostí první uvedené kauzy začal být prezentován ve světle politické zaujatosti jako pokračování

„trendu“ cenzury slova ve veřejnoprávních médiích. Na základě těchto konkrétních situací se v rámci čtvrté kapitoly tohoto textu práce pokouší různými úhly a způsoby nazírat sporné momenty, které při vedení rozhovoru mohou směřovat z hlediska etiky ke konfliktu a k rozporuplnostem. Například nejednoznačností stanoviska, jeho nepřesným vysvětlením, svévolným výkladem psaných norem, chybnou interpretací stanov, mediálním zkreslením a dalšími faktory.

Ve třetí kapitole, v níž se pojem „pracovník“ veřejnoprávní televize specifikuje a práce se obrací k osobnosti moderátora diskusního pořadu, věnuje práce pozornost dvěma výše zmíněným mediálně zajímavým kauzám a hledá sporné momenty v těchto případech obou „potrestaných“ pracovníků.

Závěrečná čtvrtá kapitola je specifická svou strukturou. Ve snaze o širokoúhlý pohled na zcela konkrétní vzniklé sporné otázky a situace zohledněné třetí kapitolou, k nimž vedly také předchozí teoretické přehledy, se k těmto popsáním kauzám v rovině diskuse a úvah vrací a zohledňuje vedle už uvedených stanovisek a norem názory a vyjádření veřejnosti - problematiku dokresluje krátkým sociologickým průzkumem, který byl realizován formou dotazníku uzavřených otázek a který podle předpokladu v důsledku několika blíže vysvětlených odpovědí všímavých a rozvážných respondentů zajímavě podpořil diskusi a závěrečné komentáře.

Fakta teoretických pasáží předkládám v analogii s oficiálními daty a informacemi, které zveřejňují instituce, orgány a subjekty, jichž se problematika týká.

Součástí práce jsou přiložené přepisy rozhovoru s Yvonne Přenosilovou vedeného Alešem Cibulkou a písemný záznam úseku Událostí, komentářů České televize, ve kterém David Borek vedl rozhovor s tehdejším odstupujícím premiérem Jiřím Paroubkem. Oba písemné záznamy rozhovorů jsou k dispozici v plném a neupravovaném znění (se záměrem zachovat specifickou atmosféru vzhledem k voleným slovním výrazům (Borek), resp. k uvolněnému rázu rozhovoru (Cibulka)), a to: záznam diskuse Davida Borka a Jiřho Paroubka je dohledatelný v online archívu pořadů České televize, odkaz je součástí seznamu příloh; online dostupný zvukový záznam rozhovoru Aleše Cibulky a Yvonne Přenosilové bohužel na stránkách Českého rozhlasu pravděpodobně v plném znění neexistuje. Český rozhlas archivuje v současnosti pouze část dopoledního pořadu Host do domu, ranní rubrika „Jak to vidí“, jejímž hostem Přenosilová byla, na oficiálních internetových stránkách Českého

rozhlasu přístupná není. O poskytnutí záznamu k poslechu je možné písemně požádat Český rozhlas, popřípadě využít jedné z formy záznamů na blogu ZaRohem.cz, jehož autor Karel K. nabízí celý záznam k poslechu, a to i ve formátu mp3.

Současně jsou přiloženy výňatky těch článků z Kodexů Českého rozhlasu a České televize, které jsou pro usměrnění profesního jednání moderátora diskusního pořadu nejvíce relevantní, a na jejichž znění je několikrát odkazováno.

Výrazná část právních dokumentů, k nimž bylo v práci přihlíženo, je volně a v plném a aktuálním znění dostupná online na oficiálních internetových stránkách příslušných úřadů a institucí. V případě, že nebyla informace převzata nebo citována z oficiálních internetových zdrojů, byl hledán její podklad v písemných zdrojích (viz poznámky pod čarou).

Východiska a použité metody práce

Písemné zpracování problematiky této práce vycházelo ze shromáždění a analýzy dostupných dokumentů legislativy České republiky, potažmo veřejnoprávních médií, směrnicemi a psanými normami věnujícími se oblasti profesní etiky a dále identifikací odkazů těchto dokumentů, které zavazují k občanskému a etickému jednání pracovníka České televize a následně jejich výkladu tak, abych je mohla aplikovat přímo na osobnost moderátora diskusního pořadu. Základními zdroji informací byly písemné dokumenty veřejnoprávních médií, obsah Sbírek zákonů České republiky, vybrané zákony a zákoníky a další odborná literatura.

Při získávání materiálů i samotné tvorbě bakalářské práce jsem využila několika různých metod:

Metoda dedukce (např. ve čtvrté kapitole při vyvozování závěrů z jednotlivých bodů dotazníku).

Metoda abdukce (např. taktéž ve čtvrté kapitole; při formulování teoretických pasáží práce, v nichž jsem vycházela z velkého množství zdrojů - tiskových, písemných, tak i zvukových; internetových; různých typů formulací, objektivních faktů, názorových hodnocení etc.).

Metoda deskripce (např. na případu moderátora Aleše Cibulky ve třetí kapitole).

Metoda komparace (např. při srovnávání se situacemi u komerčních nebo zahraničních médií).

Metoda dotazníku a vizualizace jeho statistického vyhodnocení (v rámci čtvrté kapitoly).

Metoda syntézy (v rámci diskusí čtvrté kapitoly a závěru práce).

Od původní formulace navrhované a schválené teze Příhlášky bakalářské práce se konečná verze bakalářské práce vzhledem k vývoji náhledu na problematiku v několika směrech odchyluje.

1 Etika ve vztahu k novinářské profesi

Etiku a morální principy nelze aplikovat striktně a jediným úhlem pohledu, především pak ve vztahu k mravnímu hodnocení a mravní odpovědnosti. Každou situaci je nutné posuzovat individuálně. Člověk se při svém jednání řídí nejen podle obecně platných norem, ale stejně tak svým rozumem, svobodnou vůlí, svědomím, odpovědností a životním smyslem, vedle toho povinností k rodině, blízkým, k sobě samému nebo ke svému povolání, k společnosti, k přírodě. Etické hledisko do značné míry ovlivňuje sociální prostředí, v občanské rovině je normováno legislativním systémem státu, jeho politikou i povinnostmi plynoucími ze státní sociální péče. Aby společnost fungovala, je třeba stanovit potřebné minimum obecně uznávaných mravních norem. Předpokladem pro etické jednání společnosti je mravní podvědomí, které člověk v sobě má, a které tudíž automaticky předpokládá i svému okolí.

Profese novináře je s principy etického jednání konfrontována každodenně. Od zvažování míry významu slova až po závažné, často rychlé rozhodování v situacích, které mohou mít celospolečenský dopad. Zaměstnanci veřejnoprávní instituce jsou povinni dodržovat principy etického jednání důsledněji o zodpovědnost, kterou charakter veřejné služby nese.

Veřejnoprávní médium je ve své podstatě společností ve společnosti. Aby plnilo své funkce a svá poslání, mělo by mít obdobně stanoven systém vnitřních norem vztahujících se k etickým principům a zásadám, ke kterým se celá instituce stejně jako každý z jejích zaměstnanců, zavazuje hlásit.

Pro upřesnění základních významů mravních slov a právnických termínů a pro potřebné zohlednění roviny nepsaných etických zásad slouží ještě před přistoupením ke konkrétní problematice profesní etiky krátký přehled v následující podkapitole.

1.1 Stručná terminologie

Etika (z řec. *éthikos* - mravní) je filozofickou disciplínou zkoumající hodnoty, principy a morální obsahy lidského jednání¹.

Přístup k etice jako k oblasti filozofie se v průběhu společenských změn formoval ve snaze vymezit její působnost a význam. Mel Thompson² o etice říká: „*Etika se zabývá*

¹ Anzenbacher, 1994 s.13; Thompson, 2004, s.14

² Spisovatel Mel Thompson působí především v oblasti etiky a náboženství. (Thompson, 2004)

*tím, co je správné a co nesprávné; zkoumá mravní rozhodnutí lidí a způsoby, kterými se je snaží odůvodnit. Etika je rozsáhlý předmět. Není snad oblasti života, do níž mravní rozhodování nějak nezasahuje, a stejně neexistuje oblast života, ve které by se etika nedala uplatnit.*³ a dělí⁴ etiku různými přístupy na čtyři základní oblasti:

Deskriptivní etika, která nevytváří pravidla jednání, pouze popisuje motivaci jedince k chování v dané situaci,

Normativní etika, která se vztahuje k povinnostem, hodnotám a normám,

Metaetika, která zkoumá jazyk etiky a obsah mravních slov,

Etika aplikovaná, do které patří všechny oblasti etiky praktického života (včetně etiky profesní, potažmo novinářské).

Pojem **étos** vychází etymologicky z téhož výrazu a vyjadřuje mravní základ nebo charakter⁵.

Moralita je základní rovinou etického chování⁶.

Morálka (z lat. mos – vůle, mores - obyčej) je systémem hodnot a pravidel vycházejících ze zvyků a obyčejů, společně s právem je hlavním normativním systémem společnosti. Etika je tedy vůči morálce v nadřazeném postavení⁷.

Mravy (z praslovanského základu „norv“ – „to, co je vhodné“)⁸;

Dobré mravy jsou slovním spojením historicky uchovalým z římského práva (lat. boni mores)⁹. Navzdory tomu, že jsou dobré mravy v právním systému České republiky brány jako platný pojem, nejsou přesně definovány. Občanský zákoník¹⁰ pouze stanovuje, že povinnosti plynoucí z občanskoprávních vztahů nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Narozdíl od morálky netvoří mravy normativní systém, slouží jako měřítko etického jednání v konkrétních situacích. Proto jsou také ustálenější, zatímco morálka se se změnami ve společnosti (především s tendencí společenského uvolnění) v čase může vyvíjet.

³ Thompson, 2004 s.11

⁴ Thompson, 2004 s. 11-13

⁵ Anzenbacher, 1994 s.17

⁶ Anzenbacher, 1994 s.175

⁷ Thompson, 2004 s. 27; Anzenbacher, 1994 s. 17

⁸ Anzenbacher, 1994 s.17

⁹ obchodni.juristic.cz/69128/clanek/j_obchod2

¹⁰ Občanský zákoník (č. 40/1964 Sb.; § 3 odstavec 1.)

Svědění je možné vysvětlovat jako chápání rozdílu mezi dobrem a zlem a uvědomováním si, že mravní nárok dobra má povahu nepodmíněné závaznosti¹¹.

Kodex (z lat. codex - svazek) soubor právních norem upravujících konkrétní oblast hmotného práva¹²; v současnosti je často význam slova kodex chápán konkrétně v etické rovině.

Podle teorie německého filozofa Georga Friedricha Wilhelma Hegela můžeme klasifikovat pojmy **morality**, **mravnosti** a **práva** podle kritérií, kterými je posuzujeme, a měřítkem, kterým své jednání hodnotíme. **Moralitu** vnímáme z hlediska dobrého a špatného, měřítkem je osobní svědomí, zatímco pro vnímání **mravnosti** hledáme alternativu v tom, co je mravné a nemravné, měřítkem jsou normy étosu.

Právo vytyčují pojmy legální a nelegální, měřítkem jsou vymahatelné právní normy. Hegel přidává čtvrtou kategorii **víry** vnímané mezi láskou a hříchem, měřítkem jednání je vlastní věřící svědomí¹³.

Normy jsou sociálními pravidly jednání. Narozdíl od právních norem si plnění mravních norem nelze vynutit¹⁴.

Právo; právní řád je chápán jako soubor právních norem upravujících právní vztahy v rámci společnosti. Účinnost práva je garantována státní mocí¹⁵.

Podle teorie německého filozofa Georga Friedricha Wilhelma Hegela můžeme klasifikovat pojmy **morality**, **mravnosti** a **práva** podle kritérií, kterými je posuzujeme, a měřítkem, kterým své jednání hodnotíme. **Moralitu** vnímáme z hlediska dobrého a špatného, měřítkem je osobní svědomí, zatímco pro vnímání **mravnosti** hledáme alternativu v tom, co je mravné a nemravné, měřítkem jsou normy étosu.

Právo vytyčují pojmy legální a nelegální, měřítkem jsou vymahatelné právní normy. Hegel přidává čtvrtou kategorii **víry** vnímané mezi láskou a hříchem, měřítkem jednání je vlastní věřící svědomí¹⁶.

¹¹ Anzenbacher, 1994 s.14

¹² Malá československá encyklopedie, III. Svazek; s.426

¹³ Anzenbacher, 1994 s.112

¹⁴ Anzenbacher, 1994 s.105

¹⁵ Anzenbacher, 1994 s.111; http://iuridictum.pecina.cz/w/Právní_řád.

¹⁶ Anzenbacher, 1994 s.112

Jako „**zlaté pravidlo**“ etického jednání je všeobecně vnímán Konfucius¹⁷ výrok „*Nečini jiným, co nechceš, aby činili tobě.*“ Vyjadřuje tím vedle požadavku na uvědomování si dobra a zla také potřebu vzájemného respektu, mezilidské úcty, tolerance a vnímání všech aspektů života ve společenství.

1.2 Profesní etika

Profesní etika, jak bylo předesláno v předchozí podkapitole, patří v Thompsonově systému do kategorie aplikované etiky. Pro kontrolu profesního chování a jako možné vodítko pro jednání a posuzování etických aspektů povolání slouží etické kodexy, které jsou vydávány jednotlivými profesními organizacemi. Etické chování se však u profesionálů předpokládá i bez existence normativních dokumentů.

Etický kodex si v zájmu rostoucí prosperity nechávají odborně sestavit i podnikatelské subjekty. Neprofesionální a neetické jednání je mnohdy příčinou obchodních neúspěchů. Eliminování těchto pochybení je proto snahou každé společnosti působící v soukromém sektoru, implicitně ukazatelem nebo přímo garancí profesionality. V oblasti etiky novinářské profese je kodex silněji semknutý s pojmem veřejné (společenské) odpovědnosti a svědomí.

Novinářskou, resp. žurnalistickou etikou chápeme všechny psané a nepsané normy, které se uplatňují na principu profesní zodpovědnosti a oblast žurnalistiky a médií současně reflektují.

Jedním z hlavních konfliktů, ke kterým dochází v oblasti novinářské etiky, je v určitých situacích možná protichůdnost demokratickou společností a zákonem daného poskytování prostoru pro vyjadřování svobodného názoru, a současně ochrana veřejnosti před napadením důstojnosti nebo šířením škodlivého obsahu sdělení.

Dodržování kodexů a respektování základních nepsaných etických zásad se má vzájemně doplňovat, podporovat, a předcházet tak konfliktním situacím, ve kterých by mohlo dojít ke střetu zájmu.

¹⁷ Konfucius je považován za prvního čínského filozofa. Etiku pojímal zároveň jako teorii vlády a uspořádání společnosti. (Malá ČS encyklopedie, 1986; III svazek, s. 498)

K nejčastějším porušením novinářské etiky dochází ztrátou objektivity z důvodu osobního prospěchu, narušením soukromí, dopuštěním se újmy na cti, plagiátorstvím, klamáním veřejnosti, úplatkářstvím nebo zadržováním informací.¹⁸

Velmi často je hodnocení jednání novináře v situacích, které mohou být klasifikovány jako výše zmíněné prohřešky proti profesní etice, složité a sporné. Je skrývání identity odůvodnitelné, jedná-li se o uvědomělé konání v zájmu veřejnosti nebo při ochraně informačního zdroje? Je etické zůstat v roli novináře při přímé účasti incidentu nebo nehody?

Takové situace by se měly podle právního ošetření řešit v rámci nadřazenosti a hierarchie zákonů. Argumentem, který není v rozporu se zákonem a obhajuje opačný názor, může být, že zájem společnosti je nadřazen zájmu jedince.

Etické kodexy nemohou zcela jednoznačně postihnout tyto konfliktní situace. Ve snaze těch, kteří se o jejich existenci a praktické využití zasazují, je maximální aktuálnost, výstižná formulace a aplikovatelnost v praxi.

1.3 Syndikát novinářů České republiky

Syndikát novinářů České republiky (SN ČR) vznikl jako nezávislá dobrovolná profesní organizace s cílem podpořit a reprezentovat novinářskou profesi, zasazovat se o vývoj legislativy v mediální oblasti a vystupovat na obranu práv novinářů. Jako člen Mezinárodní federace novinářů (IFJ) Evropské federace novinářů (EFJ)¹⁹ udržuje současně kontakt se zahraničními novinářskými sdruženími a organizacemi, tím i kontinuitu s děním za hranicemi České republiky.²⁰

Činnost Syndikátu novinářů České republiky (dále Syndikátu) se viditelně odráží v mnoha oblastech mediálního prostředí a oficiální stanoviska a vyjádření vydávaná prostřednictvím tří orgánů, Valné hromady, Řídícího výboru a Kontrolní skupiny, jsou všeobecně respektovanými a zohledňovanými.

¹⁸ <http://www.sncr.cz>

¹⁹ <http://www.ifj-europe.org/>

²⁰ <http://syndikat-novinaru.cz/1/3/syndikat>

1.3.1 Stanovy Syndikátu novinářů ČR

Stanovy Syndikátu říkají: „*Syndikát novinářů ČR se aktivně angažuje za svobodu shromažďovat, analyzovat a šířit informace prostřednictvím tištěných a elektronických médií, svobodu vyjadřovat názor včetně svobody kritizovat, oponovat vládám a politickým a ekonomickým strukturám, veřejným nebo soukromým.*“²¹ Odkazuje tak na roli „hlídacího psa“ demokratických principů, která médiím náleží.

K posláním organizace patří hájení práv a nezávislosti novinářů, prosazování svobody projevu a Etického kodexu novináře. Syndikát je mimo jiné kompetentní zastupovat své členy při vyjednávání se státními a veřejnými institucemi.

Ve dvaceti dvou základních ustanoveních je definován charakter sdružení, jeho poslání a cíle, podmínky a druhy členství, práva a povinnosti členů, způsob hospodaření, jeho majetek, výkonné orgány i místní a jiná sdružení při SN ČR.

1.3.2 Orgány Syndikátu novinářů ČR

Správa Syndikátu novinářů je vykonávána prostřednictvím tří orgánů.

Valné hromady SN ČR, nejvyššího orgánu instituce, která je svolávána každé tři roky. Volení členové zastupují členy Syndikátu v poměru jednoho člena Valné hromady na patnáct členů celého Syndikátu po dobu tříletého funkčního období. V kompetenci nejvyššího orgánu je vedle dalšího působení především schvalovat stanovy a volit řídicí výbor a kontrolní radu.

Dvaceti pětičlenný **Řídicí výbor SN ČR** je volený tajně z členů valné hromady nebo řádných řadových členů organizace na dobu funkčního období v délce tří let. Řídicí výbor řídí činnost organizace v období mezi valnými hromadami, setkává se minimálně jednou za tři měsíce, je odpovědný valné hromadě a o svém působení vydává veřejnou výroční zprávu. V čele výboru stojí předseda a tři místopředsedové.

Tajnou volbou valné hromady je z delegátů valné hromady a řádných členů navržených některým z orgánů zřízena tříčlenná **Kontrolní skupina SN ČR**. Ta dohlíží především na dodržování platných stanov a hospodaření Syndikátu.

²¹ <http://syndikat-novinaru.cz/1/3/19/syndikat/stanovy>

1.3.3 Etický kodex novináře

Etický kodex novináře je dokument, který byl přijat 18. června 1998 Valnou hromadou Syndikátu novinářů na základě deklarace ministrů států zúčastněných na Čtvrté evropské konferenci o politice hromadných sdělovacích prostředků. Deklarací byla uznána práva novinářů na vytvoření vlastních samoregulačních norem²². Obsah dokumentu se považuje za závazný pro všechny členy organizace a je doporučován všem novinářům. Podle Etického kodexu novináře má občan právo na včasné, pravdivé a nezkreslené informace. Přijetím kodexu Syndikát zdůrazňuje potřebu vysoké míry profesionality novinářské práce, tak aby se v ní odrážela důvěryhodnost médií, a zvyšovala se tím jejich autorita. Etický kodex byl naposledy aktualizován 25. listopadu 1999.

1.3.4 Komise pro etiku Syndikátu novinářů ČR

Na základě přijetí Etického kodexu novináře Syndikát stanovil Komisi pro etiku, jakožto nezávislou profesní instituci, jejíž hlavní náplní je prosazovat v praxi Ústavu Mezinárodní federace novinářů a zásady etického jednání.

„...Komise pro etiku vydává obecná doporučení, konkrétní stanoviska i odsudky k jednotlivým případům porušení novinářské etiky jako nedílné součásti novinářské profesionality, při respektování svobody slova, projevu a tisku a práva občana na informace.

Komise pro etiku je činná na území České republiky. Závěry, které činí, se týkají novinářů všech veřejně právních i soukromých médií, členů i nečlenů Syndikátu novinářů ČR. Základním dokumentem je jí při tom etický kodex novináře schválený valnou hromadou Syndikátu novinářů ČR.“²³

Komise pro etiku je jedenáctičlenný orgán zastoupený nadpolovičním počtem členů Syndikátu, menšinový podíl členů nemusí být z řad organizace. Správní rada SN ČR navrhuje její členy, volí a odvolává jejího předsedu. Žádný z členů by v Komisi pro etiku neměl zasedat déle než čtyři roky.

1.3.5 Náplň a poslání Syndikátu novinářů ČR

²² <http://syndikat-novinaru.cz>

²³ <http://syndikat-novinaru.cz/1/5/37/etika/komise-pro-etiku>

Syndikát vytváří svým členům zázemí především tím, že poskytuje právní konzultace, na svých internetových stránkách uvádí seznam důležitých dokumentů včetně odkazů na jejich elektronické podoby. Významnou roli hraje Komise pro etiku, která jako nezávislá instituce zaručuje třetí pohled v konkrétních střetech profesních zájmů. Syndikát také jako jediná organizace na českém území vydává mezinárodní průkaz novináře, který českým novinářům usnadňuje práci v zahraničí a otevírá jim cestu tam, kde by si bez tohoto druhu akreditace hledali cestu obtížněji. Vzhledem k členství České republiky v Evropské unii je záslužnou a důležitou činností Syndikátu také reprezentace a zviditelnění české žurnalistiky. Z jeho členství v Mezinárodní federaci novinářů Evropské federace novinářů vyplývá i vliv evropské legislativy, která v součinnosti Syndikátu jako zdroj inspirace proniká do českého zákonodárství.

Nezávislý Etický kodex novináře je v současnosti vnímán jako pilíř pro posuzování profesionálního přístupu v oblasti novinářské etiky. Kodex je významným dokumentem především s ohledem na nedávnou etapu komunistické vlády, během níž sice vešel v platnost v roce 1977 Etický kodex Československé unie žurnalistů, nicméně v podřízenosti státu nezaručoval žádný z bodů, které ošetřuje a v demokratické společnosti uvádí v praxi současný Etický kodex novináře.

1.4 Etické kodexy českých veřejnoprávních médií

Pracovníci českých médií veřejné služby se řídí kromě respektování Etického kodexu novináře vlastními etickými kodexy České televize a Českého rozhlasu. Obě instituce navíc uzavřely deklaraci o vzájemném partnerství²⁴.

1.4.1 Kodex České televize

Vzniku etického kodexu veřejnoprávní televize předcházela dlouhá příprava a diskuse. V platnost vešel v rámci vnitřních předpisů a pravidel, které schválila Rada České televize a které jako Statut České televize vešly 27. září 1995 v platnost. K prvnímu rozšíření dokumentu, který měl původně rozsah čtyř stran, došlo z potřeb odlišit své zásady od komerčních televizí, které nově od devadesátých let v rámci duálního systému začaly v českém prostředí vysílat. Současná podoba Kodexu České televize byla 2. července 2003 schválena Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky.

²⁴ Deklarace o partnerství České televize a Českého rozhlasu z 6.11. 1998

Aktualizovaný dokument vychází z Guidelines - „kodexu“ britské veřejnoprávní rozhlasové a televizní společnosti British Broadcasting Corporation (BBC)²⁵.

1.4.2 Kodex Českého rozhlasu

Kodex Českého rozhlasu je podobně jako Kodex České televize inspirován základním etickým dokumentem BBC. Vznikl na základě Zákona o Českém rozhlase, který byl schválen Českou národní radou a vešel v platnost 7. listopadu 1991. Statut Českého rozhlasu byl aktualizován 25. ledna 2006.

Pravidla zavazující pracovníka veřejnoprávních médií, stejně tak i zákony upravující činnost samotných institucí veřejné sdělovací služby, jsou upřesněny v následujících kapitolách.

(http://media.rozhlas.cz/informace/dokumenty/_binary/00294916.pdf)

²⁵ Výňatky z Introduction Guidelines BBC a třetího bodu tohoto dokumentu ve vydání z roku 1990 jsou součástí přílohy.

2 Média veřejné služby České republiky

Vedle činnosti **České tiskové kanceláře** (ČTK), ekonomicky a politicky nezávislé veřejnoprávní informační a tiskové agentury, existují v České republice dvě elektronická média veřejné služby, **Český rozhlas** (ČRo) a **Česká televize** (ČT).

2.1 Poslání a charakteristika médií veřejné služby

Vysílání **medií veřejné služby** by mělo být dostupné na celém území státu²⁶, mělo by zohlednit věkovou, kulturní a národnostní **rozmanitost** společnosti a vytvářet programy pro každou ze skupin obyvatelstva, poskytovat **objektivní, ověřené informace** v celkové **vyváženosti**, **podporovat kulturní rozvoj a občanskou uvědomělost**, stejně tak vědomí právního systému.

2.1.1 Kontrola veřejnoprávních médií

Veřejnoprávnost média má vycházet prvotně vstříc občanům, nikoliv státu jako instituci a politikům. Mezi médii veřejné služby a státními médii je výrazný rozdíl. Zatímco **státní médium** je pod plnou kontrolou státu a dbá především na zájmy státu nebo vládnoucí strany (vláda vysíláním státního média na občany působí), v případě veřejnoprávních sdělovacích prostředků stát pouze zajišťuje prostřednictvím zvoleného orgánu nad institucí dohled. V České republice je tímto kontrolním orgánem devítičlenná **Rada Českého rozhlasu** a patnáctičlenná **Rada České televize**, obě voleny a odvolávány **Poslaneckou sněmovnou PČR**. Tato kontrola má opět prvotně sloužit veřejnosti.

2.1.2 Koncesionářské poplatky a inzerce

Hlavním příjmem českých veřejnoprávních institucí²⁷ jsou **koncesionářské poplatky**. Ze **Zákona o rozhlasových a televizních poplatcích** vyplývá občanům České republiky, kteří vlastní funkční televizní nebo rozhlasový přijímač, povinnost platit

²⁶ „Na celém území státu“, tedy „celoplošně“ znamená v praxi minimálně 70% pokrytí území České republiky; (Prvních) 10 let České televize, 2002 (ČT v datech s. 353 – 370) a Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání 231/2001 Sb.

²⁷ ČTK není dotována státními příspěvky, financuje se pouze vlastní činností, tedy prodejem agenturního zpravodajství (www.ctk.cz)

měsíční poplatek v aktuální výši 45 Kč za rozhlasový přijímač a 135 Kč za televizní přijímač.

Poplatník, resp. fyzická osoba hradí jeden rozhlasový a jeden televizní poplatek i v případě, že využívá více přijímačů. Za společnou domácnost využívající společný televizní a rozhlasový přijímač se platí jeden společný televizní a rozhlasový poplatek. V praxi to znamená, že je poplatek odváděn za jednu domácnost (rodinu). Stejně tak, že členové této domácnosti, kteří vlastní několik televizorů a rádio poslouchají nejen doma ale i v autě, platí oba poplatky jen jednou, tedy celkově ve výši 180 korun. Právnícké osoby mají povinnost hradit poplatek za každý televizní a rozhlasový přijímač.²⁸

Od roku 1994 v České republice funguje **duální systém vysílání** elektronických médií, tedy paralelně veřejnoprávních a soukromých. Rozdíl mezi veřejnoprávním a **soukromým, komerčním médiem** vyplývá právě z rozdílnosti financování. Zatímco České televizi a Českému rozhlasu plyne zdroj z koncesionářských poplatků, komerční média jsou financována výhradně svými **inzerenty** (ve zvláštních případech dárce nebo majiteli), kteří platí za vysílací čas a mediální prezentaci. Soukromá média ve své finanční strategii mohou svobodněji počítat s faktorem sledovanosti, který pro ně jakožto pro podnikatelské subjekty hraje hlavní roli. Veřejnoprávní média se nemohou podnikatelskými záměry a přizpůsobováním kvůli zisku zpronevěřit svému poslání a funkci. České televizi i Českému rozhlasu plyne z inzerce druhý zdroj financí. Prostor pro reklamu je s ohledem na posluchače, resp. diváka striktně regulován Zákonem o České televizi č. 483/1991 Sb., resp. Zákonem o Českém rozhlasu č. 484/1991 Sb. a Zákonem o provozování rozhlasového a televizního vysílání č. 468/1991 Sb. a Zákonem o regulaci reklamy č. 40/1995 Sb. pro obě instituce.

2.1.3 Veřejnoprávní média jako služba a poslání

Z výše uvedeného je jedinečnost role a významu veřejnoprávního média ve společnosti zřejmá. Prioritou komerčních médií je přilákat co nejvíce příjemců se zohledněním svých podnikatelských zájmů a záměrů. Státní televize je podřízena kontrole a zájmům vládnoucích, zatímco hlavním posláním veřejnoprávních médií je služba občanům.

²⁸ Zákon o rozhlasových a televizních poplatcích 348/2005 Sb. ze dne 5. srpna 2005 (aktuální znění 304/2007 Sb.) (<https://tvp.ceskatelevize.cz/poplatky/zakon.php>)

Jan Jirák definuje²⁹ média veřejné služby jako „sociální a kulturní statky, v nichž se naplňuje komunikační solidarita společnosti a její potřeba disponovat komunikačními prostředky, které by byly k veřejnému užití a zábavě všech občanů, a ne k soukromému prospěchu politiků či zisku podnikatelů.“

2.2 BBC v kontextu českých veřejnoprávních médií

Pojem veřejnoprávních médií je spojen především s evropským prostředím. Ve společnosti se v průběhu dvacátých let 20. století začala realizovat myšlenka využití nových technických možností k podpoře státu, veřejného zájmu a občanské uvědomělosti.

Idea médií veřejné služby je spjata především s Velkou Británií. Vzniku britského veřejnoprávního sdělovacího prostředku předcházelo založení soukromé rozhlasové organizace **British Broadcasting Company** 18. října 1922 s podílem britských a amerických společností, výrobců elektrotechniky, především radiopřijímačů. 20. prosince 1926 vešla v platnost **Královská charta** vydaná králem Georgem V a s ní i licenční smlouva **British Broadcasting Corporation (BBC)**³⁰. 31. prosince téhož roku ukončila společnost svoji činnost a od 1. ledna roku 1927 na jejích základech vznikla první britská rozhlasová (od roku 1932 i televizní) služba. Do čela společnosti se jako generální ředitel postavil zakládající člen (od prosince 1922 hlavní manažer původní British Broadcast Company) John C. W. Reith³¹.

Jak významná byla a je úloha BBC ve vývoji médií veřejné služby (ve vztahu k českému prostředí především po roce 1989), dokládá i fakt, že současné Kodexy obou českých elektronických veřejnoprávních médií byly sestaveny podle vzoru **Producers' Guidelines**, směrnic pro pracovníky BBC.

Českou republiku s BBC mimo jiné spojuje také osobnost **Sira Johna Tusy**³², československého rodáka ze Zlína (*1936), který jako výkonný generální ředitel BBC

²⁹ Jirák, 2000 (s. 95)

³⁰ <http://www.bbc.co.uk>

³¹ <http://www.bbc.co.uk/heritage>

³² <http://www.guardian.co.uk/profile/johntusa>

http://www.countrylife.co.uk/culture/article/141854/Interview_Sir_John_Tusa.html

World Service³³ v roce 1990 sepsal k sedmibodovým „Guidelines“ („Producers' Guidelines“) čestnou předmluvu.

2.3 European Broadcasting Union

Evropská vysílací unie (EBU)³⁴ je v současné době největší organizací sdružující vnitrostátní televizní a rozhlasové vysílací společnosti. K dnešnímu dni je jejími aktivními členy 56 evropských zemí, k 75 členským subjektům z těchto států se hlásí také 44 přidružených zemí z mimoevropského světa. Českými členy organizace EBU je Česká televize a Český rozhlas. Hlavní myšlenka unie tkví ve spolupráci mezi jednotlivými provozovateli vysílání a v podpoře veřejnoprávních médií.

Součástí EBU je sekce specializovaná přímo na rozhlasové vysílání (**The EBU Radio Department**) a projekt **Eurovision TV** nabízející členským a přidruženým zemím možnost spolupráce na vytváření nejrůznějších programových žánrů, stejně jako využití padesáti komunikačních cest přes pět satelitů, které má EBU k dispozici a které trvale pokrývají celé území Evropy, Ameriky a velkou část afrického kontinentu, Tichomoří a Asie.

Organizace byla založena roku 1950, jejím hlavním sídlem a sídlem úřadu generálního ředitele EBU je **Ženeva**, centrální kanceláře působí v Pekingu, Bruselu, Londýně, Madridu, Moskvě, Singapuru a Washingtonu. Nejvyšším orgánem v čele s předsedou je **valné shromáždění**, které zasedá dvakrát do roka.

EBU ve svých usneseních a prohlášeních určuje, a tím i přijímá tři hlavní a přípustné zdroje financování veřejnoprávních médií. Ty mohou plynout:

- pouze z **koncesionářských poplatků**;
- z **koncesionářských příspěvků**, a současně z **placené inzerce** (případ českých elektronických veřejnoprávních médií);
- výhradně ze **státních dotací**.

Všechny uvedené zdroje je možné ještě specifikovat, například rozdělením na koncesionářské poplatky (tak, jak fungují v českém prostředí), odváděnou koncesi

³³ <http://www.bbc.co.uk/worldservice>

³⁴ <http://www.ebu.ch>

z komerčních televizí, specifické uživatelské poplatky posluchačů a diváků, reklamy, cílený sponzoring, vlastní komerční činnost, přímý zdroj dotací ze státního rozpočtu etc.

Česká republika členstvím v EBU tak současně přispívá k utváření celkového obrazu o veřejnoprávních institucích a zapojuje se svou aktivní účastí do mezinárodních projektů³⁵.

2.4 Dokumenty a orgány s působností na česká veřejnoprávní média

Většina dokumentů, popřípadě orgánů vztahujících se k veřejné sdělovací službě, jsou pro Českou televizi a Český rozhlas společné. Proto jsou informace týkající se obou veřejnoprávních médií v druhé podkapitole věnované Českému rozhlasu zmíněny už jen ve stručnosti.

2.4.1 Regulační zákony, kontrolní a výkonné orgány České televize

Třemi základními zákony, které regulují činnost České televize, jsou:

Zákon o České televizi č. 483/1991 Sb.,

Zákon o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů č. 348/2005 Sb.,

Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání č. 231/2001 Sb.

Strukturu psaného normativního rámce tvoří další zákony, právní a etické dokumenty a jimi určené kontrolní, výkonné a poradní orgány vztahující se k České televizi jako k samostatnému nezávislému podnikatelskému subjektu a právnické osobě a poskytovateli veřejné služby.

Zákon o České televizi č. 483/1991 Sb. byl schválen 7. listopadu 1991 **Českou národní radou (ČNR)**, orgánem, který se se vznikem samostatné České republiky přejmenoval na dnešní **Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky**.

³⁵ Další partnerství a členství České televize upravuje čtvrtý bod Statutu České televize: *Česká televize je aktivním členem Evropské unie vysílatelů (EBU/UER), sdružení rozhlasových a televizních vysílatelů veřejné služby, a členem dalších mezinárodních organizací, ve kterých se podílí na rozvoji spolupráce televizi veřejné služby. Česká televize udržuje přímé vztahy s veřejnými televizními stanicemi a tvůrci v zahraničí, zejména v EU. Česká televize každoročně organizuje Mezinárodní televizní festival Zlatá Praha.* (<http://www.ceskatelevize.cz/ct/statut/index.php>)

V patnácti paragrafech základního právního dokumentu České televize jsou určeny všechny náležitosti týkající se jejího charakteru, provozu, obsahu, práv a povinností. Čtvrtý až osmý paragraf je věnován orgánu státního dohledu, **Radě České televize (Rada ČT)**.

Patnáctičlenná **Rada České televize** (viz kapitola 2.1) pracuje na základě Zákona o České televizi jako „*orgán, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu činnosti České televize.*“³⁶ Na České televizi je nezávislá, její členové jsou voleni a odvoláváni Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky. Poradním orgánem rady je pětičlenná **Dozorčí komise** Rady ČT.

K hlavním pravomocem Rady ČT patří „*jmenování a odvolávání generálního ředitele, schvalování rozpočtu České televize, kontrola využívání finančních zdrojů a majetku ČT, kontrola naplňování požadavků práva Evropských společenství na transparentnost finančních vztahů v ČT, schvalování Statutu České televize na návrh generálního ředitele, předkládání Kodexu České televize Poslanecké sněmovně ke schválení, schvalování návrhů generálního ředitele na zřízení nebo zrušení televizních studií, rozhodování o stížnostech týkajících se generálního ředitele, dohled na plnění úkolů veřejné služby v oblasti televizního vysílání, schvalování dlouhodobých plánů programového, technického a ekonomického rozvoje, zřízení dozorčí komise a určování mzdy generálního ředitele*“³⁷.

Devátý paragraf je věnován postavení **generálního ředitele České televize**.

Zákon o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů č. 348/2005 Sb. z 5. srpna 2005 ustanovuje v první části *předmět poplatků* a pojem *poplatník*, dále *základ, výši a způsob placení rozhlasových a televizních poplatků a evidenci poplatníků*, ve druhé, třetí a čtvrté části úpravy a změnu zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání a v části páté ošetřuje zákonnou účinnost³⁸.

Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání č. 231/2001 Sb. upravuje ve vztahu k České televizi především práva a povinnosti provozovatele televizního vysílání³⁹.

³⁶ <http://www.ceskatelevize.cz/radact/index.php>

³⁷ Přesné znění a výčet všech oblastí působnosti Rady ČT je stanoveno v prvním bodu osmého paragrafu Zákona o České televizi. (<http://www.ceskatelevize.cz/ct/zakony/index.php>)

³⁸ <https://tvp.ceskatelevize.cz/poplatky/zakon.php>

³⁹ <http://www.ceskatelevize.cz/ct/zakony/vysilani.php>

Zákon ustanovuje třináctičlennou **Radu pro rozhlasové a televizní vysílání (RRTV)**, která jakožto úřad pro výkon státní správy v oblasti rozhlasového a televizního vysílání. Členy správního úřadu na návrh Poslanecké sněmovny PČR jmenuje a odvolává předseda vlády na funkční období šesti let. Do kompetencí RRTV patří hlavně udělování, změny a odnímání licencí k provozování rozhlasového a televizního vysílání, ukládání sankcí a dohled na pluralitu vysílání⁴⁰.

K Zákonu o provozování rozhlasového a televizního vysílání se vztahuje:

Zákon o regulaci reklamy č. 40/1995 Sb. (č. 36/2008 Sb. aktuálního znění).

Poslání a povinnosti České televize jakožto veřejné vysílací služby jsou stanoveny v deseti článcích samostatného **Statutu České televize**, který je vytvořen rovněž na základě Zákona o České televizi. V prvním článku je vymezeno postavení České televize.

„Česká televize je právnickou osobou zřízenou s účinností od 1. ledna 1992 zákonem č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů.

Česká televize je institucí veřejné služby, provozující televizní vysílání. Jejím hlavním úkolem je tvorba a šíření televizních programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb, na celém území České republiky prostřednictvím zemských vysílacích zařízení a jiných technických prostředků, a to analogově i digitálně. Touto činností, jakož i výrobou televizních pořadů, popřípadě dalšími činnostmi, poskytuje službu veřejnosti a přispívá k rozvoji kultury. ... Stát neodpovídá za závazky České televize a Česká televize neodpovídá za závazky státu.“⁴¹

Česká televize se těmito dokumenty a **Kodexem České televize** (viz 1.4.1) zavazuje řídit při naplňování veřejné vysílací služby k uspokojení potřeb občana. Orgánem vázaným na Kodex ČT je **Etický panel České televize**.

Pětičlenný Etický panel ČT je orgánem, který řeší otázky plynoucí z Kodexu (schvalovaného Poslaneckou sněmovnou ČR) a funguje v tomto ohledu jako poradní orgán generálního ředitele České televize. Členy, jejichž funkce je čestná a není

⁴⁰ (Prvních) 10 let České televize, 2002; <http://www.rrtv.cz>; k činnosti RRTV se vztahuje Zákon o Radě České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání č. 103/92 Sb.

⁴¹ <http://www.ceskatelevize.cz/ct/statut/index.php>
<http://www.ceskatelevize.cz/ct/etickypanel/index.php>

finančně ohodnocena, jmenuje po dohodě s Radou České televize přímo generální ředitel ČT.

„Účelem Etického panelu je posílit důvěru veřejnosti v odpovědný přístup České televize k otázkám profesní etiky a jejího dodržování. S tím souvisí úkol chránit před vnějším nátlakem především svobodu projevu a potřebné pracovní podmínky pro nezávislou žurnalistiku, ale také všechny ostatní složky tvorby, výroby a vysílání televize veřejné služby.“⁴²

Dalšími zákony, které jsou úzce svázány s obsahem televizního vysílání veřejné služby, jsou:

Zákon o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb.,

Zákon o svobodném přístupu k informacím č.106/1999 Sb.,

Autorský zákon č. 121/2000 Sb.,

Zákon o ochraně utajovaných skutečností č.148/1998 Sb.,

popř. **Zákon o elektronických komunikacích č.127/2005 Sb.,** který souvisí s technickým zázemím vysílání.

2.4.2 Regulační zákony, kontrolní a výkonné orgány Českého rozhlasu

Stejně jako je Česká televize povinna respektovat tři základní regulační zákony, tato pravidla platí i pro rozhlasovou veřejnoprávní službu. Hlavní zákony vztahující se k vysílání a instituci Českého rozhlasu jsou:

Zákon o Českém rozhlasu č. 484/1991Sb.,

Zákon o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů č. 348/2005 Sb.,

Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání č. 231/2001 Sb.

Základní právní dokument ČRo **Zákon o Českém rozhlasu č. 484/1991Sb** byl stejně jako Zákon o České televizi schválen 7. listopadu 1991 Českou národní radou. Struktura dokumentu je obdobná Zákonu o České televizi.

⁴² Dokument je součástí materiálů pro účast ve výběrovém řízení na funkci generálního ředitele Českého rozhlasu, v roce 1999 ho předložil vítěz řízení a současný generální ředitel Českého rozhlasu Václav

V druhém článku Zákona o Českém rozhlasu je dáno, že zásady naplňování veřejné služby stanovuje pracovníkům **Kodex Českého rozhlasu**.

Kromě právních dokumentů odkazuje Český rozhlas na další relevantní podklady pro aktuální činnost rozhlasu - dokument o základních programových cílech a na Studii o veřejnoprávnosti a koncepci činnosti ČRo do roku 2005⁴³.

Kontrolním orgánem Českého rozhlasu je **Rada Českého rozhlasu** (viz kapitola 2.1), působící v devítičlenném složení. Obdobně jako v případě Rady ČT i Radě ČRo je ve věci hospodaření instituce nápomocná pětičlenná dozorčí komise, jejíž členové jsou Radou ČRo voleni každé dva roky.

Statut Českého rozhlasu platný od 1. března 2006 byl schválen Radou Českého rozhlasu 25. ledna 2006, v devíti článcích o postavení, majetku, hlavních úkolech, kontrole, zásadách organizace, pravomocech a povinnostech generálního ředitele, vysílání do zahraničí programových zásadách či přístupu k informacím.

Další zákony vztahující se k činnosti Českého rozhlasu v analogii s předchozí podkapitolou:

Zákon o regulaci reklamy č. 40/1995 Sb. (č. 36/2008 Sb. aktuálního znění),

Zákon o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb.,

Zákon o svobodném přístupu k informacím č.106/1999 Sb.,

Autorský zákon č. 121/2000 Sb.,

Zákon o ochraně utajovaných skutečností č.148/1998 Sb.,

Zákon o elektronických komunikacích č.127/2005 Sb.

2.4.3 Pracovník veřejnoprávní instituce a závazné psané normy

Jak už bylo řečeno, zákon o Českém rozhlasu, resp. o České televizi určuje hlavní principy vysílání veřejné služby a v souladu s právním řádem České republiky stanovuje Českému rozhlasu, resp. České televizi a jejím pracovníkům závazná pravidla svými Kodexy.

⁴³ Dokument je součástí materiálů pro účast ve výběrovém řízení na funkci generálního ředitele Českého rozhlasu, v roce 1999 ho předložil vítěz řízení a současný generální ředitel Českého rozhlasu Václav Kasík.

Pracovník veřejnoprávního média by si měl být vědom, že pro případné posuzování jeho jednání z hlediska občanských povinností a lidské a profesní etiky ho váží tyto základní dokumenty vycházející z **občanskoprávních vztahů**:

Ústava České republiky č. 1/1993 Sb. (č. 515/2002 Sb.)

Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. (č. 162/1998 Sb.)

Občanský zákoník č. 230/2008 Sb. (č. 40/1964 Sb.)

Trestní zákon č. 129/2008 Sb. (č. 140/1961 Sb.)⁴⁴

Zákony, které se zavazuje dodržovat ve vztahu ke svému zaměstnavateli:

Zákon o Českém rozhlasu č. 484/1991 Sb., resp. **Zákon o České televizi** č. 483/1991 Sb.

Zákoník práce č. 262/2006 Sb. (č. 126/2008 Sb.)

Jakožto pracovně právní dokument dále **Kodex Českého rozhlasu**, resp. **Kodex České televize**

Ve vztahu k povolání se ho týká:

Zákon o svobodném přístupu k informacím č.106/1999 Sb.

Autorský zákon č. 121/2000 Sb. (č. 168/2008 Sb)

Zákon o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb. (č. 170/2007 Sb)

Zákon o ochraně utajovaných skutečností č.148/1998 Sb.

Tiskový zákon č. 46/2000 Sb.

⁴⁴ Novináři pracující v terénu by neměli zapomenout na možné právní postihy plynoucí z porušení Zákona o provozu na pozemních komunikacích č. 361/2000 Sb., který upravuje občanské povinnosti pro účastníky nebo svědky dopravních nehod.

3 Moderátor diskusního pořadu veřejnoprávní instituce

Moderátor diskusního pořadu je konfrontace s některými paragrafy základních občanskoprávních zákonů, které se týkají jeho kolegů pracujících v terénu, zpravidla ušetřen. Otázky profesní etiky ho ve vysílacím studiu postihují podobně jako reportéry pohybující se v na první pohled nebezpečnějším prostředí.

Pro další používání slova moderátor je vhodné předeslat ve stručnosti jeho význam a roli. Původní význam latinského výrazu **moderator** by byl přeložen jako krotitel, popřípadě vládce, usměrňovatel, správce.⁴⁵ V dnešní době je výraz moderátor přenesen především do mediálního prostředí a označuje člověka, který je průvodcem pořadu a zprostředkovává příjemci (divákovi nebo posluchači) kontakt s prostředím, ve kterém se s účastníky tohoto pořadu nachází.

3.1 Osobnost moderátora diskusního pořadu

Na moderátora diskusního pořadu je paralelně kladeno několik nároků. Svou osobností a temperamentem pořad reprezentuje, udává mu směr, do značné míry také tempo; současně řídí a usměrňuje diskusi se svým hostem, popřípadě s hosty.

„Moderátor je tvůrčí pracovník, který zpravidla spojuje několik tradičních rozhlasových či televizních profesí - redaktorskou, hlasatelskou, reportérskou, ale i komentátorskou a částečně také režisérskou a dramaturgickou. Uplatňuje se zejména v tzv. živém vysílání.“⁴⁶ Profesionalita moderátora diskusního pořadu spočívá v kvalitní přípravě a dostatečném zázemí v prostředí, kterého se vedená diskuse nebo rozhovor týká. Stejně jako zodpovědný a důsledný musí být tvůrčí, osobitý, invenční, schopný okamžité reakce nebo improvizace - podle potřeby a vývoje situace.

Hlubší nároky na moderátora jakožto vůdce a organizátora mají diskuse na odborná témata. Pořady **aktuálně publicistické**, které zpravidla rozebírají závažnou a hlubší společenskou problematiku, si nemohou dovolit nadhled, uvolněnost a míru tolerance, jaká je akceptovatelná u pořadů **zábavných**.

⁴⁵ Osvaldová, 2002, s. 107

⁴⁶ Osvaldová, 2002, s. 107

Zábavné pořady mají především funkci diváka nebo posluchače uvolnit, pobavit a zprostředkovat mu příjemný duševní odpočinek. Pořady publicistické jsou komentující, názorové a směřují k analýze diskutovaného tématu. Mezi **publicistickým a zábavným** formátem pořadu je třeba v hodnocení chování a jednání jeho moderátora **striktně rozlišovat**.

3.1.1 Moderátorská pravidla

Většina z těch televizních a rozhlasových diskusí, které přinesly určitý konflikt, byla vysílána živě. **Živé vysílání** je jedním ze stěžejních aspektů, protože má svá pravidla a je velmi náročné, především pro moderátora. Klade zvýšené nároky na jeho předvídatost, uvažování a formulování myšlenek a otázek v rychlém běhu, reakceschopnost a duchapřítomnost. Pravidla živého vysílání upravuje 22. článek Kodexu Českého rozhlasu a 18. článek Kodexu České televize ve shodném znění.

Dalším aspektem je **žánr** moderovaného **pořadu**, formát popřípadě celý program a koncepce rozhlasové nebo televizní stanice. Pro moderátora je přesné vymezení žánru determinujícím. Ať ve směru volby jazykových prostředků a způsobu vyjadřování, nebo v základních rámcových povinnostech a pravidlech, která by neměl překročit.

Jazykový projev moderátora by měl být za každých okolností kultivovaný, což vyplývá z obecných zásad platících pro všechny zaměstnance veřejnoprávních médií hovořících do rozhlasu nebo na televizních obrazovkách.

Úloha při rozhovoru s hostem může mít logickou úvahou dvojitý charakter.

1. Moderátor (tázající) pokládá svému hostu pouze otázky a host na ně odpovídá.
2. Moderátor se v rámci diskuse staví do pozice rovnocenného partnera.

Moderátor musí dbát za každou cenu základních pravidel, která jsou platná pro všechny novináře a vycházejí z Etického kodexu Syndikátu novinářů, v kontextu diskusních pořadů je v Kodexech ČRo a ČT **objektivita, nestrannost, pluralita a vyváženost** zmíněna opakovaně.

Situace rozhlasového rozhovoru nebo diskuse má narozdíl od televizní ještě jiný aspekt. Moderátor si musí uvědomovat akusticko-auditivní charakter sdělovacího prostředku. Obraz musí nahrazovat zvukem. Mimiku, gestikulaci a výraz převést do mluveného slova. Bez těchto zohlednění může vyjádření hovořícího vyznít mylným dojmem.

3.1.2 Osobitost moderátora

Většina periodických diskusních pořadů v rozhlasu nebo v televizi má divácký ohlas proto, že je jejich moderátor silnou osobností. Mnohé pořady jsou spojeny přímo s tváří nebo hlasem člověka, který je pak pro samotný pořad i jeho žánr metonymickým symbolem ...*“poslechneme si Klusákovou“⁴⁷; ...“podíváme se na Paxmana“⁴⁸.*

3.2 Sporné situace z hlediska profesní etiky

V rámci kapitoly 3.2 je „moderátorem“ myšlen moderátor diskusního pořadu veřejnoprávních médií a „kodexem“ Kodex Českého rozhlasu (v 3.2.1, 3.2.2) a Kodex České televize (v 3.2.2, 3.2.4).

Základní princip toho, jak vzájemně nevyločit svobodu slova, vyváženost a objektivitu, se snaží postihnout první bod šestého článku Kodexu České televize. *„Česká televize vytváří prostor pro pořady představující diskusní konfrontaci idejí, myšlenek a konceptů vztahujících se k důležitým otázkám veřejného zájmu. Dramaturgie diskusních pořadů musí brát na zřetel zkušenost, že téměř na každý problém mohou lidé nahlížet z různých úhlů a že vývoji společnosti je vlastní názorový střet. Česká televize dbá, aby hlavní názorové proudy sporu dostaly rovnoměrný prostor k vyjádření. Pokud to není možné zajistit, musí roli kvalifikovaného oponenta sehrát moderátor nebo jím pozvaný host, především uváděním protikladných v diskusi nezastoupených argumentů.*

Moderátoři diskusních pořadů České televize jsou povinni zachovávat nestrannost. Divák by neměl z jejich vystupování v pořadu poznat, jaký k diskutovanému problému nebo diskutujícím zaujímají postoj. Moderátoři vždy iniciují otevřenou výměnu názorů mezi pozvanými diskutujícími, současně však dbají na dodržování pravidel čestně vedené diskuse.“⁴⁹

Z hlediska názorové vyváženosti bývá pro moderátora obtížné, když se v rozhlasovém nebo televizním studiu ocitne s jediným hostem v rámci rozhovoru mezi čtyřma očima.

⁴⁷ Jana Klusáková je moderátorkou rozhlasových publicistických pořadů.

⁴⁸ Jeremy Paxman je oblíbený moderátor a reportér stanice BBC.

⁴⁹ Kodex české televize (čl. 6.1)

V rozhovoru s jediným hostem je oslabena usměrňující pozice, kterou má moderátor v rámci diskuse. V té je, také k možnosti uplatnění dramaturgického záměru, zajištěno zastoupení více rovnocenných názorových stran. V případě, že moderátor sedí tváří v tvář jedinému hostovi, dává prostor také jedinému pohledu a názoru na diskutovaná témata. Od hosta se snaží podvědomě distancovat, aby udržel potřebnou míru objektivitu, na druhou stranu se moderátor nemůže postavit vůči svému hostovi do přímé ofenzivy. Vyvolal by naopak dojem zaujatosti. Je tedy do značné míry věc subjektivního vkusu, jak posluchač, resp. divák hodnotí moderátorovu reakci.

Povinností moderátora je zastávat nezúčastněnou stranu, udržet objektivitu. Musí hostovi **zabránit v šíření škodlivého obsahu sdělení**, stejně jako **v napadení něčí důstojnosti**, ale **současně umožnit** hostovi **vyjádřit svobodný názor a ctít principy demokratické společnosti nepřipouštějící cenzuru**.

Moderátor tyto hranice nemůže překročit. Pouze v případě, že by se jednalo o satiru v rámci **zábavného pořadu**, je volné vyjádření názoru, byť by byl **urážlivý, vysoce subjektivní** nebo dokonce **xenofobii šířící** přípustný, protože divák, resp. posluchač chápe z charakteru pořadu i způsobu vedení diskuse **míru nadsázky**. Nejednoznačnost a nestanovení základního profilu pořadu otevírá přístup ke konfliktním situacím.

Podle pravidel, kterými se moderátor řídí, by se na první pohled mohlo zdát, že se v roli své profese musí ve prospěch **nestrannosti** vzdát svého názoru a osobnosti. Na straně druhé má to být on, kdo diskusi řídí, kdo jí udává ráz, kdo ji směřuje a kdo do ní má vnášet **kouzlo a jedinečnost své osobnosti**. Hlavní úlohu ve všech zmíněných aspektech, které mohou naznačovat míru rozporuplnosti, hraje interpretace textu, který moderátora těmito pravidly „svazuje“, nebo naopak k něčemu „zplnomocňuje“.

3.2.1 Rozhlasový kodex jako vodítko pro moderátora

Jednání rozhlasového moderátora diskusního pořadu veřejnoprávní instituce se kromě vlastních morálních zásad, které jsou kodexem také zohledněny a respektovány v článku pátém týkajícím se tvůrce, řídí a jsou pro něj relevantní zejména⁵⁰:

⁵⁰ Body Kodexu ČRo, na které je odkazováno, jsou součástí přílohy práce.

Druhý článek:	Posluchač na prvním místě
Šestý článek:	Zpravodajské a publicistické pořady a péče o informace v těchto pořadech
Sedmý článek:	Diskusní pořady a pluralita
Šestnáctý článek:	Jazykový projev
Dvacátý druhý článek:	Živé vysílání

3.2.2 Případ Aleše Cibulky

Na vývoji, potažmo na celé kauze Aleše Cibulky, která vyvolala silnou reakci médií, je možné vysledovat, jak mohou kromě míry vkusu vstoupit do jednoznačnosti výkladů etických pravidel novináře stanovených kodexem i jiné faktory.

Moderátor pořadu **Host do domu Českého rozhlasu 2 - Praha Aleš Cibulka** byl na základě šetření Rady Českého rozhlasu odvolán ze své pozice poté, co se údajně dopustil porušení Kodexu Českého rozhlasu.

22. dubna 2006 si do úvodní třicetiminutové rubriky „**Jak to vidí**“ celkově tři a půl hodiny dlouhého dopoledního pásma pozval jako svého hosta zpěvačku, emigrantku a bývalou redaktorku vysílání Svobodné Evropy **Yvonne Přenosilovou**. Ta se v průběhu téměř neformálního rozhovoru vyjadřovala k aktuální politické scéně.

„Aleš Cibulka: Tady mám teď dva články, které mě pobavily. Sociální demokracie ve středu obsadila halu pražského Masarykova nádraží, kde v rámci předvolební kampaně rozdávala kolemjdoucím bochníky chleba s nápisem „ČSSD“, oranžové růže a plyšové lvíčky. Volební lídr ČSSD Jiří Paroubek se během akce soustředil především na varování občanů před vládou ODS, která by, podle něj, přinesla jen zdražování a chudobu. To je hezké, já myslím, že by mohli rozdávat tímhle způsobem pecny chleba nejenom před volbama. ...

... Yvonne Přenosilová: No já si myslím, že kdyby pan premiér Paroubek šel na Hlavní nádraží, tak ... by ho tam asi ty bezdomovci utloukli tím chlebem.

Aleš Cibulka: Je pravda, že mě taky překvapilo, že šel právě na Masarykovo nádraží...“

Nejkontroverznějším momentem rozhovoru bylo, když Přenosilová přirovnala předsedu ČSSD a tehdejšího premiéra k italskému fašistickému diktátorovi Benitu Mussolini.

„On trošičku má i tu gestikulaci pana duceho, Mussoliniho, ale... nechci mu říkat, jak skončil pan Mussolini. Ale... pravda je, že dneska už tyto doby nevládnou, ale pan Paroubek může přijít velice... rychle o svůj post.“

Po první z narážek na osobnost **Jiřího Paroubka** následovalo několik dalších ironických poznámek na adresu **Strany zelených** a jejího předsedy **Martina Bursíka**. Cibulka se pokusil vyhnout dalším přímým narážkám, když položil Přenosilové otázku: *„Čím, nechci se ptát, čím si vás politik dokáže získat, ale čím vás dokáže naprosto znechutit, byť byste byla jeho příznivkyní? Co prostě politik nemůže udělat, protože si ztratí přízeň vás jako voličky, a neptám se teď na konkrétní jména politiků.“* Přenosilová se přesto opět v následujících odpovědích vrátila k Jiřímu Paroubkovi a navázala na své předchozí výroky: *„...Pan Paroubek, jak říkám, si trošku hraje na Mussoliniho, ale to mu, myslím, spíše uškodilo, než aby mu to přidalo. Jsou tací, kteří ho budou volit za to, že se s nikým nehrabe, že si s nikým nehraje, že nazývá věci správnými slovy, ale to jsou ty hospodský kecy ... a pak když se jde k volbám, tak voni jedou na chatu. ...*

Aleš Cibulka: Každopádně dneska až dopovídáme, jestli na mě počkáte do dvanácté hodiny polední, až skončí Host do domu, můžeme se ject podívat na Prahu 9...

Yvonne Přenosilová: ...jestli zametá.

Aleš Cibulka: Tak. A můžem to vzít přes Masarykovo nádraží, jestli tam nezbyly nějaké pecny. Český rozhlas 2 - Praha, to je stanice, kterou právě posloucháte, jak vidí volební kampaň kolem sebe Yvonne Přenosilová. “⁵¹

Cibulka na její satiru přistoupil, aniž by svá slova vztahoval ke konkrétním osobnostem politické scény. O několik dní později, 9. května, byl z pořadu uvolněn.

Článek 22 Hlavy III. kodexu o **živém vysílání** ukládá moderátorovi za povinnost distancovat se jménem Českého rozhlasu od postoje účastníků, jejichž projev přesahuje únosnou míru. V Článku 7 Hlavy II. téhož dokumentu je **k diskusním pořadům** řečeno, že jejich průvodce je povinen zachovat nestrannost, dbát jménem celé instituce o vyváženost relace. Má umožnit svým hostům **otevřeně vyjádřit vlastní názor** a dodržovat pravidla „**čestně vedené diskuse**“. Článek desátý potom upozorňuje na povinnost Českého rozhlasu uvádět pořady určené pro zábavu a odpočinek posluchače. Musí dbát, aby jejich obsah neprosazoval konkrétní politický nebo obchodní zájem.

K tomu v případě Yvonne Přenosilové nedošlo, protože v rámci svých ironických výroků nepodpořila a nesympatizovala s žádnou z politických stran v kontrastu ironických poznámek na premiéra Jiřího Paroubka nebo Stranu zelených, dotkla se v podobně uvolněném tónu i prezidenta Václava Klause, navíc pořad *Host do domu* nemá jasně stanovený koncept a v šetření případu na něj bylo nahlíženo jako na publicistický pořad, ačkoliv ani to ve svém profilu jasně stanovené nemá.

Mediální debata donutila reagovat **vedení Českého rozhlasu** oficiálním vyjádřením. V něm je řečeno, že odvolání moderátora není založeno pouze na pochybení v rámci rozhovoru s Přenosilovou. *„Aleš Cibulka „opomenul“ (doložitelně) nahlásit předem téma rozhovoru s Yvonne Přenosilovou. Tato povinnost je standardní ve všech redakcích, dokonce i v těch médiích, která s takovou chutí dnes útočí na Český rozhlas. Důvod je ryze praktický – koordinace témat a jejich proporční vyváženost. Tedy žádná cenzura.*

*Dále pro tento den (28.4.2006) svévolně změnil formát pořadu *Jak to vidí...* (součást *Hosta do domu*) na jakousi satirickou scénku.*

*A konečně – neřídil se *Volebními pravidly Českého rozhlasu, která jasně určují pravidla pro vysílání 3 měsíce před volbami. Tato pravidla spolu s textem Kodexu Českého rozhlasu byla**

*všem pracovníkům redakce zaslána mailem 2.3.2006. A pan Cibulka má ve smlouvě povinnost dodržovat zadání odpovědných pracovníků ČRo.*⁵²

Výroční zpráva⁵³ za rok 2006 předsednictva Rady Českého rozhlasu shledala, že postup programového ředitele ČRo Jaromíra Ostrého narozdíl od jednání moderátora Aleše Cibulky nebyl v rozporu s kodexem. Na pozdějším jednání své stanovisko potvrdila.

Syndikát novinářů vyslovil ve zprávě ze zasedání **Komise pro etiku** 17. listopadu 2006 podstatný argument, z nějž mimo jiné vyplývalo, že by Aleš Cibulka mohl stejně tak čelit obvinění v případě, že by Přenosilovou usměrnil, nebo jí vzal slovo. Jednání moderátora by potom mohlo být hodnoceno z hlediska cenzury a zamezení vyjádření osobního názoru, a současně jako předpojatost moderátora, který svým chováním a omezováním hosta dává najevo vlastní mínění nebo dokonce politickou zaujatost. Bez

⁵² <http://www.blisty.cz/2006/5/19/art28477.html>

⁵³ <http://www.rozhlas.cz/informace/dokumenty>

další konkretizace se vyjádřila, že z hlediska žánru jde o pořad publicistický, a tudíž by měl vyslovení vlastního názoru umožnit.

Ostrý se ve svém prohlášení mimo jiné odvolával na zásady živého vysílání dané **kodexem BBC**, z nějž obě veřejnoprávní média čerpala při vytváření svých kodexů. Stanovisko Syndikátu českých novinářů naznal jako nepřesné, založené na zkreslených informacích mediálního šumu a upozornil, že k projednávání celého případu nebyl nikdo ze zástupců Českého rozhlasu etickou komisí Syndikátu českých novinářů přizván. Ve své reakci potom říká, že moderátor bez ohledu na pracovněprávní předpisy zklamal z čistě lidského hlediska, když nedokázal vyhodnotit situaci a nezachoval se nikoliv jako moralista striktně držící se psaných norem, ale jako člověk, který není netečný vůči neslušnosti a neúctě.

Vedení Českého rozhlasu tedy Aleše Cibulku odvolalo na základě rozhodnutí o porušení vnitřního řádu, Kodexu Českého rozhlasu. Aleš Cibulka se ke svému pochybení podle vedení přiznal.

Důležitou otázkou, která z celé kauzy plyne, je, zda je postih moderátora úměrný jeho pochybení, a zda se bez ohledu na vyjádření příslušných institucí a orgánů opravdu o pochybení jednalo, vzhledem k povaze pořadu Host do domu. Samotný název rubriky Host do domu totiž neevokuje návštěvu, jejíž názory je nutno za každou cenu vyvažovat, o to méně naznačuje tuto potřebu název první části pořadu „Jak to vidí.“

Většina zábavných a kritických rubrik si může dovolit komfort nadsázky a břitkého humoru, který z povahy pořadu není chápán jako urážlivý, jakkoli by z hlediska slušnosti mohl. Naopak u pořadů zpravodajsko-publicistických by rozporuplnost hodnocení jednání moderátora Aleše Cibulky nebyla vůbec na místě vzhledem k tomu, čím se Česká veřejnoprávní média vůči svým divákům zavazují – nestranností, vyvážeností, nediskriminujícím nebo napadajícím obsahem. Především proto, že jsou s prohlášením své objektivitě povinna divákovi nabízet nezkreslený obraz skutečnosti, na jejímž základu si poté může udělat vlastní názor. V tom je úskalí jednání médií. Protože vnímavý i méně vnímavý recipient vychází ve svých úsudcích právě z informační podoby, kterou mu média nabízejí. Proč i přes všechna prohlášení, vyjádření a jednání dodnes není stanovisko vedení a Rady Českého rozhlasu v povědomí veřejnosti přijato⁵⁴, vede k otázce, proč není profil relace Host do domu

⁵⁴ Viz vyhodnocení ankety.

jasně stanoven a proč je tato nejednoznačnost v programovém schématu veřejnoprávního média vůbec dovolena.

Dalším aspektem kauzy je vliv politiky na jednání veřejnoprávního média. Z ostatních médií se v reakci na událost ozývalo, že Cibulka byl svůj post donucen opustit na nátlak ČSSD a stížnosti Jiřího Paroubka. Mluvčí ČRo Pavlík toto tvrzení stejně jako programový ředitel Ostrý ve své písemné reakci z 19. května 2006 rezolutně odmítl. Navzdory tomu, že v rozhovoru pro Lidové noviny⁵⁵, který byl publikován o osm dní dříve, to byl právě Pavlík, kdo o údajné stížnosti sociálních demokratů promluvil⁵⁶. Zatímco Ostrý od začátku tvrdil opak. Podle pozdějšího vysvětlení neměla stížnost na odvolání Cibulky z pořadu vliv a České radě byla doručena až později. Tímto si vedení českého rozhlasu uškodilo a ve veřejnosti vzbudilo pochyby. Jiří Paroubek se od celé kauzy v několika rozhovorech s novináři distancoval.

Aleš Cibulka nejednal z nevědomosti, sám argumentoval tím, že jím pokládané otázky směřovaly hosta k obecným tématům, ale podle svého názoru neměl důvod Yvonne Přenosilové slovo zcela odebrat. Podle výroční zprávy pochybení přiznal, v opakovaných rozhovorech naznačil, že hodnocení svého selhání ponechá na odbornících a dalšího komentáře se zřekl.

Navzdory tomu, že programový ředitel Českého rozhlasu vysvětlil⁵⁷ odvolání Aleše Cibulky z pořadu Host do domu především s ohledem na rostoucí a dlouhodobou nespokojenost s Cibulkovou prací, po utichnutí kauzy zůstala přesto nedořešená otázka.

Základním úskalím celého případu je v první řadě nejednoznačný koncept pořadu. Charakteristika pořadu totiž nikde nestanovuje, zda má Host do domu povahu ryze publicistickou, nebo je-li jeho obsah zábavní. Podle hostů, které si moderátor zve do studia a ani podle způsobu vedení rozhovoru, který je jednou více, podruhé méně uvolněný, to nelze jednoznačně stanovit. Aleš Cibulka byl navíc jedním z prvních externích zaměstnanců Českého rozhlasu, který do jeho vysílání přinesl prvky neformální řeči. Ta je kultivovaná, ale svou odlehčeností připomíná mírně komerční projev.

⁵⁵ http://www.lidovky.cz/etikka-komise-cibulka-neporusil-pravidla-f11-/ln_domov.asp?c=A060518_224906_ln_domov_vvr

⁵⁶ Vyjádření programového ředitele ČRo (<http://www.blisty.cz/2006/5/19/art28477.html>)

⁵⁷ <http://www.blisty.cz/2006/5/19/art28477.html>

První bod sedmého článku Kodexu Českého rozhlasu říká⁵⁸ o pravidlech vedení diskusních pořadů: „*Český rozhlas vytváří prostor pro pořady představující diskusní konfrontaci idejí, myšlenek a konceptů vztahujících se k důležitým otázkám veřejného zájmu. Dramaturgie diskusních pořadů musí brát na zřetel zkušenost, že téměř na každý problém mohou lidé nahlížet z různých úhlů a že vývoji společnosti je vlastní názorové střetání. Český rozhlas dbá, aby hlavní názorové proudy sporu dostaly rovnoměrný prostor k vyjádření. Pokud to není možné zajistit, musí roli kvalifikovaného oponenta sehrát moderátor...*“

Publicistický pořad vyžaduje vyváženost, nestrannost a vysokou obezřetnost moderátora, který je za svého hosta zodpovědný. V případě zábavních pořadů se počítá s jistou mírou nadsázky a ironie. V prvním případě je z pozice moderátora znevážení kterékoliv, především pak nepřítomné osoby nebo určitého zájmu, neodpuštělné.

V pořadech zábavného žánru není Rada pro rozhlasové a televizní vysílání kompetentní zasáhnout proti nevyváženosti vysílání. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání v tomto směru totiž umožňuje zásah pouze u pořadů zpravodajských a politicko-publicistických.

V případě Yvonne Přenosilové, která nazvala tehdejšího premiéra Jiřího Paroubka „ducem“, je možné dovolávat se na základní principy morálky – vzhledem k nelegalitě fašismu a extremistických pravicových názorů. Přirovnáním k fašistickému diktátorovi tudíž mohla expremiéra poškodit. Na straně druhé se ve vysílání setkáváme s daleko břitčími názory, nad kterými se nikdo nepozastavuje. Je-li kupříkladu hostem imitátor, počítá se s daleko vyšší mírou tolerance k jeho často až vulgárním projevům. Podle vyjádření mluvčího Českého rozhlasu Ladislava Pavlíka⁵¹ Aleš Cibulka porušil Kodex ČRo, když dopustil, aby vysílání pořadu bylo zaujaté a nevyvážené. Podle vedení ČRo měl moderátor diskusi zastavit.

⁵⁸ http://media.rozhlas.cz/informace/dokumenty/_binary/00294913.pdf

3.2.3 Televizní kodex jako vodítko pro moderátora

Pro moderátora televizní diskuse jsou v rámci kodifikace práce v České televizi relevantní⁵⁹ především:

- První článek: **Divák – občan na prvním místě**
- Šestý článek: **Diskusní pořady a pluralita**
- Pátý článek: **Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice**
- Devátý článek: **Jazykový projev**
- Šestnáctý článek: **Pravidla při natáčení**
- Osmnáctý článek: **Živé vysílání.**

3.2.4 Případ Davida Borka

Případ Davida Borka, který byl po nepovedeném rozhovoru z 18. srpna 2006 s premiérem Jiřím Paroubkem odvolán z pozice redaktora aktuálně-publicistického pořadu České televize Události, komentáře, měl v médiích podobně silnou odezvu. Je nutno dodat, že na velkou medializaci případu měla vliv právě předcházející kauza Aleše Cibulky.

David Borek byl odvolán z moderátorského křesla zpět do ekonomické redakce, kde působil předtím. Podle odůvodnění rozhodnutí **šéfredaktora zpravodajské redakce Zdeňka Šámala** musel z pořadu odejít, protože po profesionální stránce nezvládl rozhovor vedený s tehdy odstupujícím předsedou vlády.⁶⁰ Hostovi neustále skákal do řeči, pokládal otázky, které byly scestné a fakticky nepodložené, pletl se, byl vůči politikovi arogantní, tudíž jeho jednání bylo v rozporu s devátým a šestým článkem kodexu. Tak by se dalo usuzovat podle Šámalova vyjádření. Narozdíl od případu Aleše Cibulky, za kterého se postavily desítky posluchačů, Borkův odchod vyvolal spíše než roztrpčení nad nespravedlností vůči redaktorovi hlasitou bouří jako výraz odporu proti údajné cenzuře slova.

⁵⁹ Body Kodexu ČT, na které je odkazování, jsou součástí přílohy práce.

⁶⁰ Archiv ČTK; www.ctk.cz

David Borek skutečně nepůsobil připraveně a jeho reakce byly unáhlené.

„Pane Paroubku, několik hodin už nejste premiérem, jak to cítíte?

No, tak především bych chtěl říct, že ústavně ještě jsem premiérem, vykonávám ty pravomoce

až do té doby, než bude jmenována vláda pana Topolánka.

Nestálo vás to mimochodem vítězství ve volbách? Přece jenom ten efekt, řekněme mobilizační

efekt, antikomunistický efekt na tom pravém, na té pravé části politického spektra?

Pane redaktore, já když jsem přebíral vládu, tak moje politická strana měla něco kolem deseti

procent preferencí a ve volbách, které se konaly začátkem června, měla prakticky třetinovou

podporu obyvatelstva. Takže určitě to lidem nevadilo, takže ...

My tady teď, my tady teď řešíme konec, závěr vaší ...

Pane redaktore, možná kdybyste mě nechal trošku mluvit déle než jednu holou větu ...

Ne, promiňte, promiňte, ne, osud tomu dal, takže já jsem novinář, vy jste politik. Až to bude

naopak, tak možná to uděláme jinak. Zkusme se bavit o tom, co ta sociálnědemokratická

vláda má za sebou kromě Jiřího Paroubka. Ona má za sebou ještě Stanislava Grosse a

Vladimíra Špidlu. Kdybyste srovnal ty tři postavy, které šéfovaly koalici v tom uplynulém

čtyřletém období, jak byste z toho vyšel vy a jak by z toho vyšli vaši soupeřníci?

Já jsem ještě slyšel ... Pane redaktore, já jsem ještě minulý týden slyšel něco o sto sedmdesáti,

o sto osmdesáti miliardách, teď už pánové mluví o sto třiceti miliardách. Pokud ...

Ne, já se ptám, jestli v situaci, kdy ekonomika silně roste ...

Jestli mě, pane redaktore, necháte domluvit ...

Ne, já chci položit otázku.

Já vám odpovím ...

V této situaci ekonomika roste silně. Proč je nutné v této situaci mít vůbec nějaký rozpočtový schodek?

...

Nejčastěji komentovaným byla moderátorova věta „*Ne, promiňte, promiňte, ne, osud tomu dal, takže já jsem novinář, vy jste politik. Až to bude naopak, tak možná to uděláme*

jinak.“ Na zbrklém ukončení Borkovy reakce je patrné, že moderátor chtěl hosta usměrnit bez snahy domyslet svůj výrok.

Z definice moderátorovy úlohy vychází na obhajobu jednání Davida Borka právě usměrňující funkce moderátora a skutečnost, že on má být v debatě tím řídícím. Nicméně do úvahy opět vstupuje míra vkusu a v případě Davida Borka i zamyšlení se nad volbou jazykových prostředků, popřípadě překotností otázek, ze kterých bylo místy těžké usoudit, k čemu vlastně měly primárně směřovat.

Že se větší část mediální obce, která k případu vyjádřila své stanovisko, postavila na stranu Borka, je transparentní z titulků komentářů a článků, často až citově zabarvených.

Pro představu, jak byla kauza posouvána k oblasti politické cenzury a odkazu na totalitní éru společnosti, slouží stručná rešerše titulků článků, které v reakci na jednání Zdeňka Šámala vyšly.

Paroubek, média a roky po Husákovi

„Kdyby se měřilo všem stejným metrem, měl by Jiří Paroubek kvůli svému trestnímu oznámení na novináře odejít z politiky.“⁶¹

(Aktuálně: Karel Hvízdala)

⁶¹ <http://aktualne.centrum.cz/blogy-a-nazory/clanek.phtml?id=321170>

Moderátor ČT končí kvůli rozhovoru s Paroubkem⁶²

(Lidové noviny; Lidovky.cz; Titulek je zavádějící, jde o agenturní zprávu se změněným titulkem.)

MÉDIA: Podezřelý konec moderátora Borka⁶³

„Paroubkovy fabulace

Zdůvodnění Borkova odvolání je směšné. Těžko lze argumentovat moderátorovou neznalostí, když sám Jiří Paroubek v pořadu ani nepoznal slovenský hospodářský růst. Pikantní poté je, že redakce přesouvá Borka do ekonomické sekce, přičemž stěžejním tématem rozhovoru v Událostech, komentářích byla právě ekonomika...“

(Neviditelný pes: Zbyněk Klíč)

Kotrba, Paroubek, Borek, Blair a Paxman⁶⁴

"Bývalý-současný" český premiér nemá rád reportéry, který mu "neprojevují respekt"

(Britské listy: Fabiano Golgo)

V ofenzivě zůstal⁶⁵ Jan Potůček článkem v Reflexu **Případ Borek a mediální paranoia.**

Autor článku **Borek na Paroubka vypuštěný** (Britské listy: šok), který se zdržel hodnocení z hlediska podílu politických a mocenských zájmů na kauze, kritizoval přes Davida Borka stav žurnalistiky. *"Profesionála" ze zpravodajství České televize poznáte: neví nic a je sebevědomý. Je hloupý, drzý a myslí si, že domácí prostředí televizního studia mu dává převahu. Konfrontuje hosta namísto toho, aby se ho ptal. Odpovědi ho vlastně nezajímají.*“⁶⁶

Borkovo jednání skutečně nebylo podle záznamu profesionální, o porušení Kodexu nebo etiky se nemluvilo. Skákání do řeči je netaktní, neověření si dat je lajdácké, Borkovy reakce by se daly hodnotit jako drzé. Rovinu etiky do Borkova případu vnesly

⁶² <http://www.novinky.cz/clanek/93842-moderator-ct-konci-kvuli-rozhovoru-s-paroubkem.html>

⁶³ http://neviditelnypes.lidovky.cz/media-podezrely-konec-moderatora-borka-d9c-/p_spolecnost.asp?c=A060823_195525_p_spolecnost_wag

⁶⁴ <http://blisty.cz/art/29933.html>

⁶⁵ <http://www.reflex.cz/Clanek24767.html>

⁶⁶ <http://www.blisty.cz/art/29898.html>

teprve hodnotící soudy, které se začaly objevovat v médiích v návaznosti na událost. Ty změnilly podstatu skutečnosti a kauza se manipulací dostala do roviny etického hodnocení hned dvojitě – na úrovni posunutého obsahu ve vztahu k politické nezávislosti médií a způsobem, jak si autoři reakcí volně přizpůsobovali fakta a souvislosti věcí.

4 Diskuse nad dotazníkem

Veřejnoprávnost médií v první řadě odkazuje na společnost. Proto by v zohlednění diskuse problematiky měla být veřejnost participována. Má-li odrážet práce teoretickou a praktickou etiku, legislativní rámec, veřejnoprávnost, mediální prostředí i názor kompetentních orgánů, neměl by být reprezentativní názor veřejnosti vyloučen.

4.1 Způsob dotazování

Formou osobního dotazování jsem proto oslovila 120 respondentů. Dotazník je sestaven podle základních sociologicko-marketingových pravidel cíleného průzkumu společenského zájmu. Výběr oslovených byl záměrný, identifikační otázky směřovaly k získání padesátiprocentního podílu žen a mužů a k rovnoměrnému pokrytí tří dospělých věkových kategorií 18 – 35 let, 36 – 60 a starších šedesáti let. V každém věkovém rozmezí bylo zohledněno 40 dotazovaných - dvacet žen a dvacet mužů (ve snaze o rovnocenné zastoupení obou pohlaví a co nejpestřejší věkovou škálu. Třetí záměrnou volbou byl předpoklad zájmu o média alespoň v uživatelské (divácké, posluchačské) formě a jisté povědomí o mediálním dění. Nebylo cílem demonstrovat míru informovanosti, vnímavosti a zájmu veřejnosti o mediální dění jako takové. Hlavní motivací bylo vysledovat na vzorku dostatečně informovaného obyvatelstva poměr protichůdných názorů a odlišnost jejich pohledů (Informovaností je v tomto případě myšlena znalost významů termínů „veřejnoprávní“, „samoregulační“, „etický kodex“, znalost moderátora Aleše Cibulky a redaktora Davida Borke, přičemž povědomí recipientů o mediálních kauzách s těmito jmény spojenými nebylo před samotným dotazníkem zjišťováno. Přesto si většina dotazovaných oba jmenované vybavila právě ve spojitosti s odvoláním z pořadu veřejnoprávního média nebo s osobností Jiřího Paroubka.) Značná míra dezinformovanosti a nejistoty, kterou průzkum naznačil, nebyla navzdory cílenému výběru překvapivá.

4.1 Vyhodnocení a diskuse

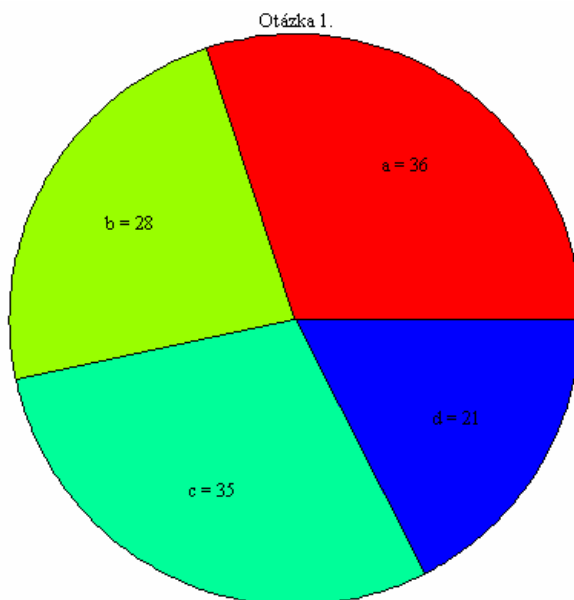
V jednoduchých grafech jsou uvedeny hodnoty absolutní četnosti, jejich procentuální vyjádření v popisku pod obrázky. Na každou z položených otázek byly nabízeny možnosti ANO, NE, NEVÍM (= nemám dostatek informací, popř. neumím se

rozhodnout) s dodatečným požádáním o vysvětlení vybraného stanoviska. Podle toho byly možnosti v průběhu vyhodnocení ještě specifikovány. Odpovědi, případně jejich četnost nebo jedinečnost, upřesňuje krátká analýza vedoucí k zobecnění.

4.2.1 Otázka první: Programový obsah ČT a ČRo

Je podle vás program vysílání alespoň jednoho z kanálů České televize a alespoň jedné ze stanic Českého rozhlasu v souladu s vaším osobním vkusem?

- a) ANO
- b) JEN ČESKÉ TELEVIZE, resp. JEN ČESKÉHO ROZHLASU
- c) NE
- d) NESLEDUJI A NEPOSCHOUCHÁM VEŘEJNOPRÁVNÍ MÉDIA/NEMÁM ČAS, TELEVIZI A ROZHLAS NESLEDUJI VŮBEC

Otázka č.1

a = 36 (30%)

b = 28 (23.3%)

c = 35 (29%)

d = 21 (17.5%)

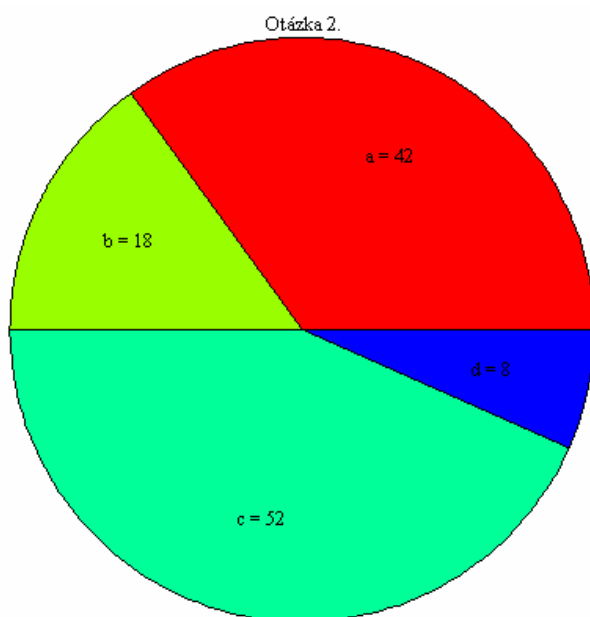
Poměrně paradoxním zůstává fakt, jakým způsobem mnozí občané vnímají náplň vysílání veřejnoprávních médií vůči sobě samým. S vědomím toho, že jim má veřejná sdělovací služba vycházet vstříc a co nejkomplexněji uspokojovat jejich potřeby a

požadavky, mají odlišnou představu o tom, co chtějí v televizi vidět sami z vlastního zájmu a chuti od toho, co by měla veřejná služba vysílat.

4.2.2 Otázka druhá: Míra únosnosti

Měly by být v názorových, konkrétně publicistických diskusních pořadech veřejnoprávních médií některé výroky zakázány?

- a) ANO, URÁŽLIVÉ A TY, KTERÉ PROSAZUJÍ FAŠISMUS NEBO RŮZNÉ EXTREMISTICKÉ IDEOLOGIE
- b) ZÁSADNĚ NE, BYLO BY TO DOPUŠTĚNÍ CENZURY V DEMOKRATICKÉ SPOLEČNOSTI, COŽ JE NEPŘÍPUSTNÉ
- c) NE, KAŽDÝ MÁ ZARUČENOU SVOBODU SLOVA
- d) NEVÍM

Otázka č.2

a = 42 (35%)

b = 18 (15%)

c = 52 (43.3%)

d = 8 (6.7%)

Ačkoliv jsou argumenty svobody slova a cenzury založeny na stejném myšlenkovém základě, ti, kteří vyslovili slovo cenzura, naznačili zároveň touto formulací, že s usměrňováním názoru na televizních obrazovkách, pokud jde o pořad publicistického charakteru, ostře nesouhlasí. Z tohoto důvodu a vůči procentuálnímu poměru všech názorů byla odpověď NE ještě specifikována do dvou samostatných odpovědí.

Ve společném článku Kodexů České televize a Českého rozhlasu je řečeno: „*Pokud se v živém vysílání určitá osoba projevuje tak, že Český rozhlas/Česká televize nemůže dostát povinností uloženým zákonem nebo Kodexem, je průvodce (moderátor) živého vysílání oprávněn takovou osobu přerušit, resp. jí odebrat slovo. Jestliže chování nebo projev takové osoby vážně překročí únosnou míru, je povinností průvodce se od chování či výroků takové osoby jménem Českého rozhlasu/České televize distancovat.*“⁶⁷

Obdobně v článku šest téhož dokumentu: *Česká televize dbá, aby hlavní názorové proudy sporu dostaly rovnoměrný prostor k vyjádření. Pokud to není možné zajistit, musí roli kvalifikovaného oponenta sehrát moderátor nebo jím pozvaný host, především uváděním protikladných v diskusi nezastoupených argumentů.*⁶⁸

Odpověď tedy opět navazuje na kauzu moderátora Aleše Cibulky. Programový ředitel Jaromír Ostrý odůvodnil nevhodnost výroků mimo jiné speciální úpravou předvolebního období, kterou jsou pracovníci rozhlasu povinni dodržovat. V případě, že by byl přesně stanoven formát pořadu, byl by tento argument jednoznačně platný.

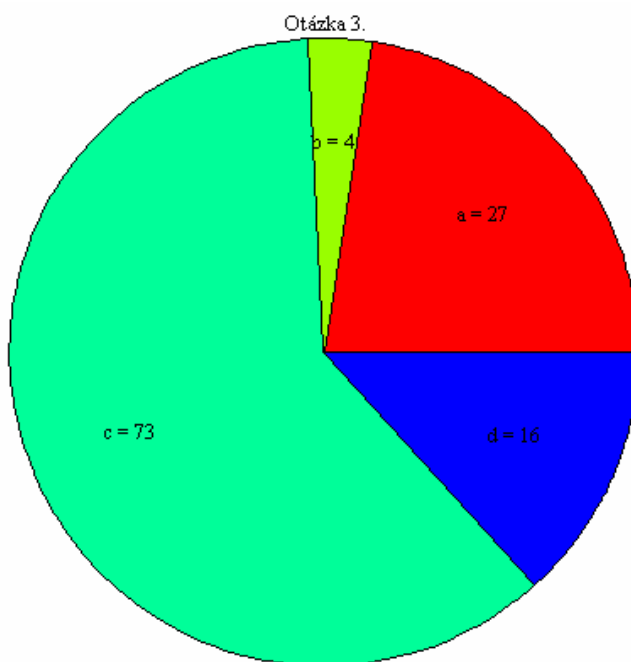
⁶⁷ Kodex ČT (čl. <http://www.ceskatelevize.cz/ct/kodex/06.php>)

⁶⁸ Kodex ČT (čl. 6); <http://www.ceskatelevize.cz/ct/kodex/06.php>

4.2.3 Otázka třetí: Zodpovědnost moderátora

Nese moderátor diskusního pořadu zodpovědnost za svého hosta?

- a) ANO
- b) NE
- c) ČÁSTEČNĚ
- d) HOST JI NESE SÁM ZA SEBE A V PŘÍPADĚ NEVHODNÉHO CHOVÁNÍ BY MĚL POČÍTAT I S URČITÝMI SANKCEMI NEBO NÁSLEDKY

Otázka č.3

a = 27 (22.5%)

b = 4 (3.3%)

c = 73 (60.8%)

d = 16 (13.4%)

Nejzajímavějším z vyhodnocených názorů byl argument D. V případě, že se někdo v průběhu vysílání dopustí, ať už omylem nebo úmyslně, reklamy na určitou službu nebo produkt, je za to sankciován. Úvaha, že by člověk měl nést stejnou zodpovědnost za svá slova, vědom si toho, že vystupuje ve veřejnoprávním vysílání, které váže kodex a zákon, je zcela logická. Pokuta za vyjádření názoru, ať už s jakýmkoliv obsahem, je

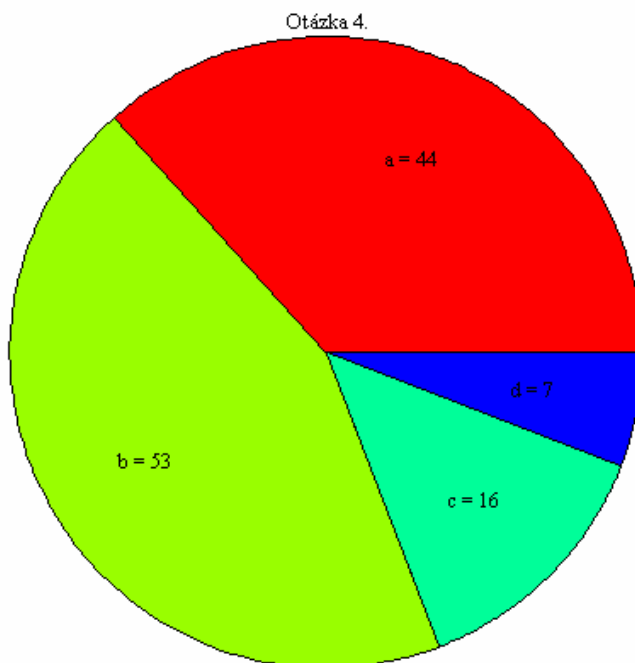
však z hlediska demokratických principů nepřístupná. Paradoxní konflikt vyplývá z toho, že demokracie se snaží uchránit před násilnými tendencemi, ale v případě, že by obdobně násilně potlačila směry, které ji ohrožují, tyto demokratické principy popře.

Otázka zodpovědnosti moderátora za hosta je ošemetná. A její přehnaná míra by opět mohla vést k dojmu, že se jedná o cenzuru.

4.2.4 Otázka čtvrtá: Kauza Aleš Cibulka

Pochybil moderátor pořadu Host do domu Českého rozhlasu 2 Aleš Cibulka, když nechal svého hosta Yvonne Přenosilovou přirovnat tehdejšího premiéra Jiřího Paroubka k Mussolinimu?

- a) ANO, JEDNOZNAČNĚ
- b) MOŽNÁ NE V ROVINĚ KODEXU A PŘÍSLUŠNÝCH ZÁKONŮ, ALE URČITĚ TO BYLO Z HLEDISKA SLUŠNOSTI NEVHODNÉ A ODVOLÁNÍ Z POŘADU SI ZASLOUŽIL
- c) NE
- d) NEMOHU POSOUDIT, NEZNÁM PODROBNOSTI TÉTO KAUKY.

Otázka č.4

a = 44 (36.7%)

b = 53 (44.2%)

c = 16 (13.3%)

d = 7 (5.8%)

Otázka byla položena záměrně, protože podle směsi reakcí a dění na jaře roku 2006 nebylo v přehršli mediálních výkřiků zcela jisté, jak případ reflektují občané.

V rámci praktické části práce vznikl na podkladě otázky míry odpovědnosti moderátora za svého hosta krátký experiment. Vzhledem k pestrosti složení posluchačů, resp. diváků veřejnoprávních médií a toho, že tuto širokou škálu jsou ze zákona veřejnoprávní média povinna zohledňovat při naplňování programů a sestavování programových schémat, byl na základě stereotypů vytvořen vzorek společnosti jejím průřezem. Dotazovaní, různého věku, povolání, zaměření, orientace jako zástupci jednotlivých skupin obyvatelstva, hodnotili konkrétní situaci. Ta vycházela z následujícího textu, který sloužil původně jako fragment z osobních úvah pro nahlížení problematiky.

Příklad: Moderátor diskuse se ocitá v extrémní situaci, kdy host v jeho pořadu vyjadřuje svůj názor slovy: „Jan je podle mě hloupý, ale je to dlouholetý popírač holocaustu a fašista a za to ho mám rád.“ Absurdita modelové situace má směřovat k tomu, že i bez psaných norem si uvažující člověk uvědomuje závažnost vyjádřeného sdělení. Je potom na schopnostech a řečnické obratnosti moderátora, jak situaci vyřeší. Naproti tomu, když host řekne: „Hraje si na fašistu a důsledky jeho jednání naznačují vysokou míru jeho hlouposti.“ Host vyjadřuje antipatie vůči osobě, o které mluví, ale současně se tak od myšlenky fašismu distancuje. Jak reagovat v takový moment. Je takový výrok urážlivý, nactiutrhačný, nebo je jen vyjádřením osobního názoru. Když se host vysloví eufoničtěji: „Připomíná mně to jisté tendence, které tu už jednou byly, hloupé tendence, špatné, omezené, ... a vůbec se mně to nelíbí.“ Host nepřímým výrokem odkazuje tak, aby příjemce v návaznosti na předcházející diskusi pochopil, čeho se tato slova týkala. Je to dostatečná míra pro to, aby moderátor zasáhl?

Ano. Takto vyjádřený názor je navíc vychytrale skrytý a o to víc manipulativní. Kodex zakazuje škodlivý obsah sdělení.

Ne. Host se nedopustil žádné explicitní urážky, pouze vyjádřil svůj názor. Kodex nepřipouští cenzuru.

Pokládanou otázkou tudíž bylo, **jak by se měl moderátor veřejnoprávní stanice zachovat.**

(Odpovědi jsou ponechány bez stylistických úprav.)

Názor sociologa: Mohu vám jednoduše dokázat, že skrytá cenzura v naší demokratické společnosti funguje zcela přirozeně. Právě dočítám knihu⁶⁹, která by to udělala za mě. Z hlediska svého povolání bych vám odpověděl otázkou, zda je cenzura, kterou uvádíte, nebezpečná.

Názor vysokoškolské učitelky s kvalifikací etika podnikání, společenská odpovědnost: Z hlediska moderátora by měl být dodržen vnitřní předpis, který jasně stanovuje jeho povinnosti, bod týkající se cenzury je, nemýlím-li se, součástí obecné preambule.

Názor regionálního šéfredaktora periodického tisku: Ze svých zkušeností bych se raději vyhnul tomu, aby host pokračoval v podobných vyjádření a raději mu hned vzal slovo. Minimálně v prvním případě.

Názor dělnice: Něco takového by v televizi nemělo vůbec zaznít, myslím ten fašismus. Cenzura se podle mě týká jen věcí, které nejsou zakázané.

Názor studenta politologie: Myslím si, že by měl moderátor svého hosta názor nechat vyslovit, ale potom by ho měl okomentovat. V každém z těch případů, podle toho, jak si to výrok toho hosta zaslouží a jak to ten moderátor taky cítí.

Názor matky na mateřské dovolené: Asi čekáte, že vám řeknu, že to má škodlivý obsah na dítě, ale vzhledem k tomu, že pracuji, nebo jsem pracovala, v neziskové organizaci, která se zabývá zrovna věcmi, jako jsou otevřené projevy nenávisti vůči lidem jiné národnosti, náboženství a tak podobně, tak vám to odůvodním ne dítětem, ale svým zaměstnáním ...úplně stejně. *(se smíchem)*

Názor řádové sestry: Veřejnoprávní médium by vůbec nemělo pouštět do svého vysílání lidi s takto mezním názorem.

Názor šestnáctiletého studujícího chlapce: Myslím, že by měl moderátor zasáhnout a host by měl za tu první větu být vyhozen z té natáčecí místnosti, i když to řekl jen tak v dobrém.

⁶⁹ Publikace francouzského autora Pierre Bourdieua: O televizi.

Názor třicetileté svobodné ženy: S tímhle se v médiích setkáváme přece pořád a nikdo z toho nic nedělá. Chápu-li správně, že ta první věta byla nadsazená. Ale jo. Za tu by měl být moderátor potrestaný, jestliže nezasáhne.

Názor sedmdesátiletého muže: Host by si neměl dovolit říct něco takového a předem by měl dostat nějaký papír, kde to je nějak stanovené. Nebo alespoň ústní formou.

Názor handicapovaného muže (konkrétně nevidomého): Nedokážu si představit, že by něco takového zaznělo ve veřejnoprávní televizi bez toho, aby proti tomu někdo zasáhl. To by bylo smutné.

Názor muže romské národnosti: Neměl by to říct. Dívají se na to třeba děti a ty si neumí tak dobře udělat názor o tom co říká. Ten poslední by mně nevadil.

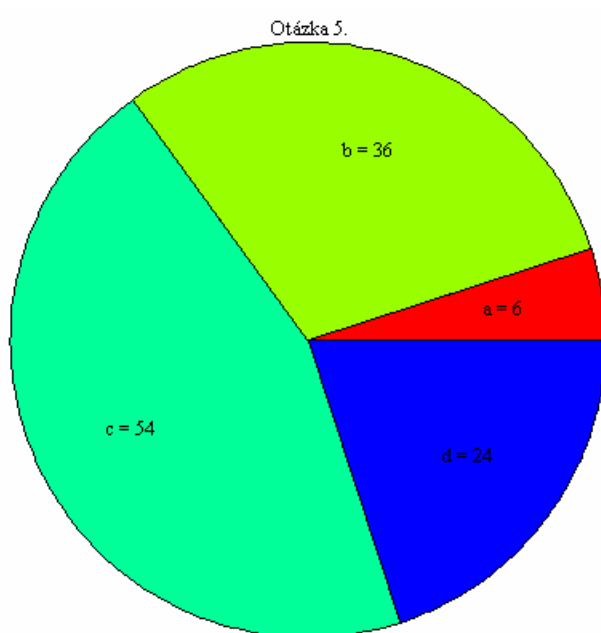
Názor homosexuální ženy: Jestli je to publicistický pořad, tak by měl host mít právo svůj názor říct. A stanovisko by k tomu měla vyjádřit potom celá televize nebo radio nějakým písemným vyjádřením.

Pohledy jednotlivců podle předpokládaných sociálních rolí se jako stereotypní vymezily, více než obsahově, způsobem vyjádření a mírou schopnosti argumentace. Každý názor, i přes možné opakování, byl z principu zohledněn.

4. 2.5 Otázka pátá: Kauza David Borek

Bylo jednání redaktora Událostí, komentářů Davida Borcka vůči premiérovi Jiřímu Paroubkovi v rozhovoru, kvůli kterému byl z pořadu odvolán, neprofesionální?

- a) ANO
- b) NE
- c) ANO, ALE ZAREGISTOVAL/A JSEM DALEKO NEPROFESIONÁLNĚJŠÍ PŘÍSTUP MODERÁTORŮ ČESKÉ TELEVIZE, KTEŘÍ ZA SVOU NESCHOPNOST POTRESTÁNI NEBYLI.
- d) NEMOHU POSOUDIT, NEZNÁM PODROBNOSTI TÉTO KAUKY.

Otázka č.5

a = 6 (5%)

b = 36 (30%)

c = 54 (45%)

d = 24 (20%)

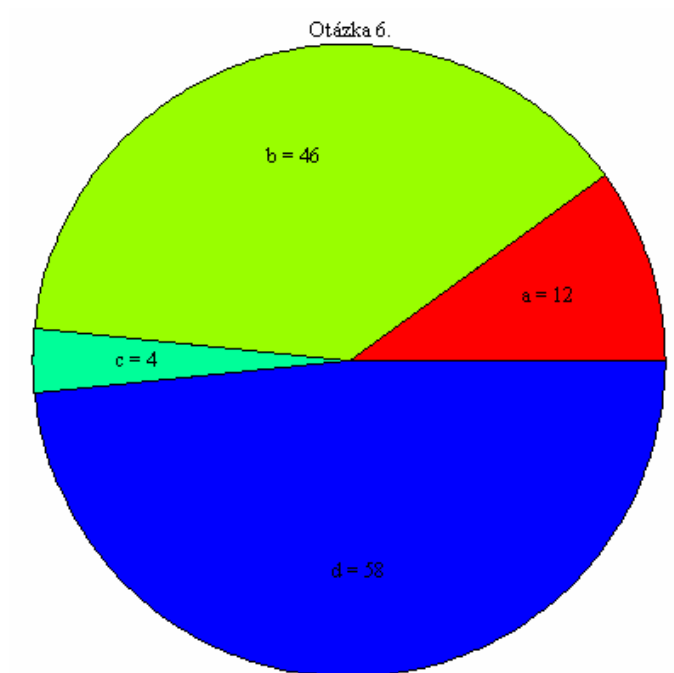
V prvních reakcích po žádosti o upřesnění odpovědi byly patrné četné rozpaky některých respondentů, kteří znali jméno Davida Borcka pouze ve spojitosti s Jiřím Paroubkem a projevovali své sympatie a antipatie více ve vztahu k tomuto politikovi

než k redaktorovi České televize. To jen podporuje domněnku, že kauza Davida Borka byla uměle nadstavovaná a dávala prostor pro zpochybňování svobody slova a politické objektivity ve veřejnoprávních médiích, čímž se celý obsah posunul od skutečné podstaty věci, osobnost redaktora Borka sehrála spíše nevděčnou roli prostředníka.

4.2.6 Otázka šestá: Zábava a publicistika

Měl by existovat rozdíl v hodnocení etických aspektů zábavných a publicistických diskusních pořadů veřejnoprávních médií?

- a) ANO
- b) NE
- c) ZÁLEŽÍ NA KONKRÉTNÍM POŘADU NEBO NA BLIŽŠÍM UPŘESNĚNÍ JEHO CHARAKTERU
- d) NEUMÍM POSOUDIT

Otázka č.6

a = 12 (10%)

b = 46 (38.3%)

c = 4 (3.3%)

d = 58 (48.4%)

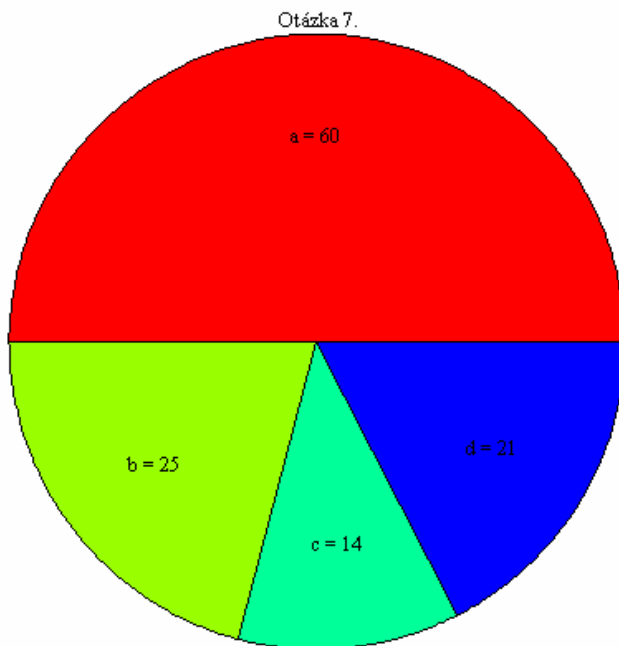
Otázka, jejíž procentuální vyhodnocení dopadlo poměrně překvapivě. S předpokladem, že většina dotazovaných odpoví kladně, nabízí se otázka, nakolik veřejnost rozlišuje

mezi jednotlivými formáty pořadů, žánry programů a styly televizní a rozhlasové žurnalistiky, minimálně z hlediska rozdílu mezi zpravodajstvím a publicistikou.

4.2.7 Otázka sedmá: Kodexy ČRo a ČT

Je podle Vás v etické rovině Kodex České televize a Kodex Českého rozhlasu jednoznačně aplikovatelný v každé situaci pochybení novináře veřejnoprávní instituce?

- a) ANO (popř. ASI ANO, KAŽDÁ ZÁLEŽITOST SE ZATÍM PODLE NĚJ VYŘEŠILA)
- b) NE, ALE NENÍ TO ANI MOŽNÉ
- c) NE
- d) NEUMÍM POSOUDIT, NEZNÁM KODEXY VEŘEJNOPRÁVNÍCH MÉDIÍ

Otázka č.7

a = 60 (50%)

b = 25 (20.8%)

c = 14 (11.7%)

d = 21 (17.5%)

K tomu, jak na občana, resp. pracovníka působí psaná norma vztahující se k etice, zda ho prvotně normativní ráz „samozřejmých“ vnitřních a duchovních zásad neodrazuje (pozn. Jedna z odpovědí na tuto otázku doslovně zněla: „Kodexy, kodexy! To by potom

mělo být i pravidlo, jak lézt po schodech.“ (muž, střední věková kategorie)), by mělo být také relevantní.

V zobecnění problematiky se skrývá možné řešení. Ve snaze o zabránění v nejednoznačnosti psaných norem se někdy pravidla komplikují. Někdy je východiskem obyčejný pokus demonstrace toho, že Kodexy počítají s praktickým uplatněním a v praxi přirozeným vnitřním etickým vědomím. BBC odkazuje ve svých stanovách na konkrétní příklady. Třetí sekce vztahující se k přesnosti a jednoznačnosti informací uvádí na příkladu záměny z důvodu nedbalosti, nedůslednosti a neprofesionality, jaké důsledky může toto pochybení mít. „*Nezískáme příliš důvěry, řekněme, když ohlásíme nukleární nehodu na Slovensku, ačkoliv se ve skutečnosti stala na Slovinsku, ani když si spleteme hlavní město Senegalu Dakar s tím, které je v Bangladéši, Dhakou.*“⁷⁰

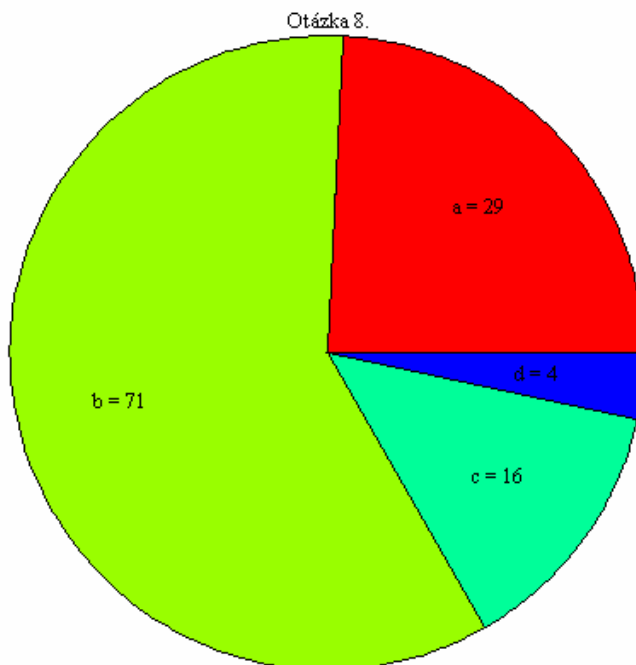
Představa o idejích je uchopitelnější a bližší, má-li svůj konkrétní obraz v reálné situaci. (pozn. Možná by s podobně formulovaným Kodexem současně ubylo i zastánců názoru, že Kodex je zkrátka a z redaktorů a moderátorů dělá roboty vyjadřující se korektní češtinou, která je dnes přežitá.)

⁷⁰ Guidelines BBC, 1988: III Reliable, accurate

4.2.8 Otázka osmá: Spojení ČRo a ČT

Měla by se rozhlasová a televizní služba českých veřejnoprávních médií sjednotit v jedinou instituci a posuzovat podle jednotných stanov, norem, zákonů a jediného kontrolního orgánu?

- a) ANO
- b) NE
- c) JSOU SLOUČENY
- d) NEVÍM, NEUMÍM POSOUDIT

Otázka č.8

a = 29 (24.2%)

b = 71 (59.2%)

c = 16 (13.3%)

d = 4 (3.3%)

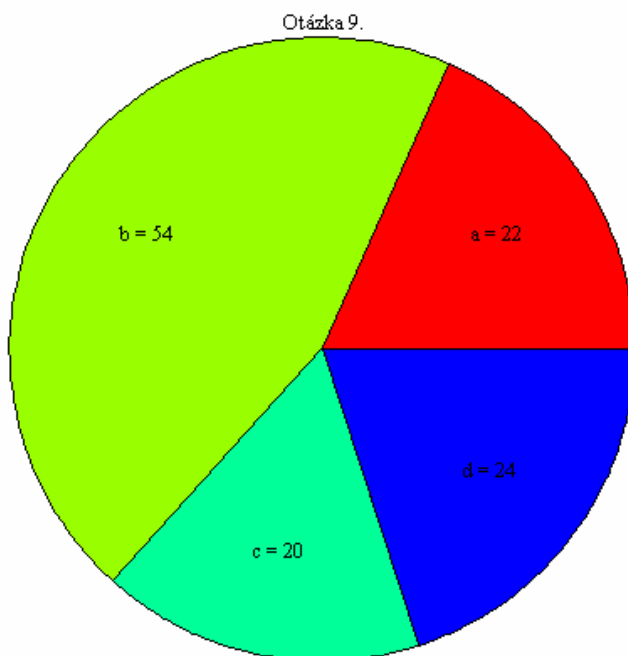
Společnost BBC nikdy nebyla rozdělena na rozhlasovou a televizní službu. Spojení České televize a Českého rozhlasu by bylo zřejmě zbytečným aktem, zdlouhavým, časově, programově, výhledově a finančně náročným. Na ukázce případu Aleše Cibulky je však vidět, že spolupráce mezi Českým rozhlasem a Českou televizí v některých

místech není důsledná. Jedná-li se o mediální prezentaci, je to bohužel o to viditelnější. Měla by být proto posílena aktuální informovanost a informační cesty mezi oběma médii.

4.2.9 Otázka devátá: Samoregulace veřejné služby

Měla by být veřejnoprávní služba samoregulační?

- a) ANO
- b) NE
- c) NE, ALE REGULACI BY MĚLA ZAJIŠŤOVAT NA STÁTU ZCELA NEZÁVISLÁ ORGANIZACE
- d) NEVÍM

Otázka č.9

a = 22 (18.3%)

b = 54 (45%)

c = 20 (16.7%)

d = 24 (20%)

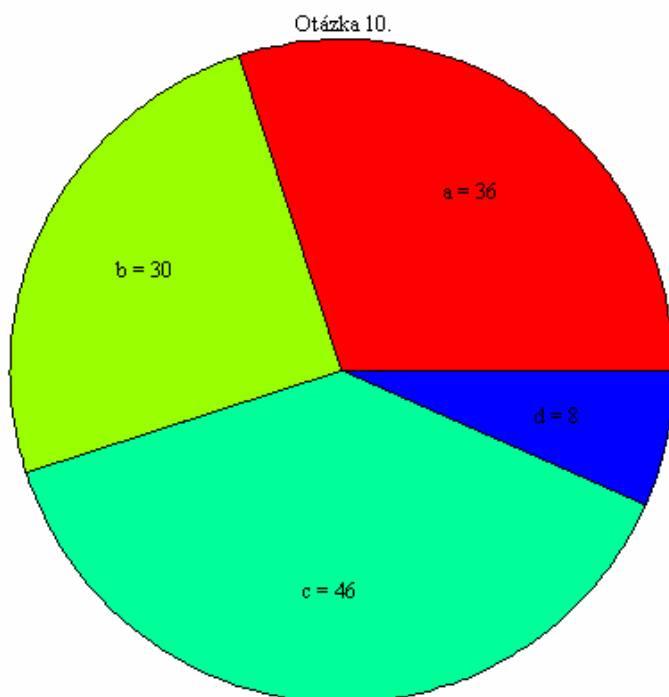
Většina z dotazovaných argumentovala tím, že je potřeba na médiem veřejnoprávního charakteru potřeba vykonávat kontrolu. Část z dotazovaných se domnívala, že pojem samoregulační se vztahuje čistě ke způsobu financování a z tohoto důvodu nejdříve

odpověděla ano. Což naznačuje z placené služby možnou míru pocitu nespokojenosti a nenaplněnosti.

4.2.10 Otázka desátá: Psaná a nepsaná etika

Jsou písemné stanovy a normy vymezující etické jednání nadřazeny nepsaným etickým zásadám?

- a) ANO
- b) NE
- c) NA OTÁZKU NELZE JEDNOZNAČNĚ ODPOVĚDĚT
- d) NEDOKÁŽU (OKAMŽITĚ) POSOUDIT

Otázka č.10

a = 36 (30%)

b = 30 (25%)

c = 46 (38.3%)

d = 8 (6.7%)

Otázka nebyla úmyslně vztažena k novinářské etice. Téměř jedna třetina respondentů odpověděla kladně. Poměrně vysoké procento se zdrželo odpovědi. Velká část z těch, kteří váhali, nakonec odpověděli NE. Nejčastějšími argumenty pro výběr odpovědi C byla potřeba provázanosti a vzájemného doplňování se obou rovin, nebo **předpoklad toho, že se vzájemně nevylučují**.

A právě argument toho, že psaná a nepsaná pravidla chování v eticky uvědomělé společnosti jsou provázaná a nevylučují se, je ústředním motivem prvního bodu diskuse a odkazuje zpět ke kauze odvolání Aleše Cibulky z pořadu Host do domu.⁷¹

Poměrně znepokojující je, že z jednotlivých vyjádření a jejich závěrečné formulace vychází najevo, že Cibulkovo jednání nebylo v rozporu s etikou, nicméně podle odůvodnění moderátorova odvolání bylo v rozporu s pracovněprávním dokumentem, konkrétně s body, které se etiky novináře týkají. Buďto tedy dochází k evidentnímu rozporu psaných norem a jejich interpretace institucí, která na těchto písemně formulovaných pravidlech staví svou činnost a existenci, nebo moderátor navzdory tomu, že se podle vyjádření nezachoval neeticky, předpis porušil.

Mezi etickým a neetickým jednáním by neměla existovat škála dalších možností. Formulační neobratnost nebo nedbalost v odůvodnění Českého rozhlasu je možné vyloučit, protože by v případě pozměnění vyjádření potírala jeho věcnost a obsah. Člověk může jednat neeticky a neporušit zákon nebo stanovy. Na příkladu banální situace, když si ze dvou, leč obou nezávadných, pomerančů rodič vybere ten čerstvější a méně otlučený a svému dítěti dá ten horší. Nebo když kolega, který do jisté doby svou kolegyni ujišťoval o kvalitě jejího projektu, byť je špatný, nečekaně na pracovní poradě před ostatními spolupracovníky velmi ostře její práci zkritizuje, aniž by se přitom dotkl lidské cti nebo důstojnosti. Obě situace je možné pokládat za neetické, jen těžko bychom ovšem v případě poškozeného dítěte a ženy hledali zastání v písemných právních dokumentech. Opačný příklad podobného rázu nenajdeme. Zákony situaci s pomeranči nebo druh lidského pokrytectví neupravují. „Kdyby měla být na všechno pravidla, tak by se společnost zhroutila,“ vyjádřil názor jeden z dotazovaných (muž, skupina 36 – 60 let). Proto je o to nepochopitelnější, jak k takovému vyhodnocení

⁷¹ Při předpokladu, že argumentace vychází z oficiálních a mediálně zveřejněných stanovisek zúčastněných stran.

situace, která je společensky závažná, mohlo bez povšimnutí si tohoto paradoxu vůbec dojít.

Vyjádření k situaci vyznívá jako snaha nepoškodit Aleše Cibulku, nezpochybnit jeho mravní charakter. V odůvodnění Cibukova pochybení však programový ředitel odkazuje na body Kodexu ČRo, které se k etice publicistiky a moderátora diskusního pořadu vztahují. Vysvětlení paradoxního vyznění spíše než chybu v Kodexu naznačuje nedůslednou interpretaci dokumentu, což poškozují samotný Český rozhlas.

Na otázky položené na jaře 2007, tedy skoro s ročním odstupem, Aleš Cibulka odpověděl: „*Bavili jsme se v nadsázce, rozhodně to nebylo myšleno ani z mé strany, ani z její strany vážně. To můžu říct naprosto jasně a já si i myslím, že to z toho bylo znát. Kdybych ji (Yvonne Přenosilovou) nenechal domluvit, v zápětí by mohl někdo říct, že to byla politická cenzura.*“⁷² Jeho odpověď zůstala konzistentní s vyjádřením, které bezprostředně po odvolání i v dalších měsících poskytoval médiím. Generální ředitel se oproti tomu prostřednictvím svého mluvčího k potvrzení existující stížnosti sociálních demokratů, leč neměla podle vyjádření na reakci vedení vliv, protože byla doručena až po Cibulkově odvolání, propracovával postupně.

Z oficiálního vyjádření⁵² Českého rozhlasu vyplynulo, že se Česká televize stejně jako ostatní média zasadila o zkreslení situace nepřesnými a neúplnými informacemi. Vzhledem Deklaraci o partnerství České televize a Českého rozhlasu tak tato skutečnost naznačuje, že spolupráce obou médií je v některých směrech pouze formální záležitostí.

⁷² Otázky položené Aleši Cibulkovi

Závěr

Kodexy veřejnoprávních médií jsou zcela jednoznačně důležitou a funkční součástí celé vnitřní struktury veřejnoprávních médií. Jejich samotná existence signalizuje, byť ve formální rovině, že média veřejné služby v České republice se zavazují dodržovat a vyžadovat etické chování.

Speciálně pro jednání moderátorů diskusních pořadů by však měly vymezovat pouze prostor, za jehož hranice nelze přejít. Podřít vlastní přirozené etické zásady novináře přísně psaným normám a neracionálně je nadřadit může vést k paradoxu úlohy, kterou veřejnoprávním médiím společnost udělila. Přesto, žijeme-li ve společnosti, která se odvolává na psané normy a podle toho (zejména konfliktní) situace hodnotí, je třeba neustále usilovat o smysluplné zdokonalování těchto systémů. Tím, že jsou veřejná média vázána povinností vůči těmto systémům, vyžadují i důkladnější normativní rámec svých pravomocí. Kodex je závazný. Konflikty v oblasti etiky pracovníků veřejnoprávní televize jsou řešeny jako pracovně právní přestupky.

Důvěryhodnost veřejnoprávních médií je v současnosti vysoce diskutabilní. Je třeba se zabývat se otázkou, více než aktuální, co ke zvýšení společenské důvěry v tato média přispěje.

Během zpracování bakalářské práce k odpovědi na tuto otázku mi vyplývá, že by to měla být především snaha vypěstovat větší míru společenského povědomí o možnostech a povinnostech novinářů, médií, a tím vytvořit podmínky vzájemné společenské odpovědnosti, podpořit komunikační a informační spolupráci obou stran.

Na druhé straně pracovníci médií by vedle závazného kodexu měli mít na zřeteli neustále přítomnou osobní potřebu vnitřních etických zásad a oficiálních vyjádření, která prvotně plynou z lidského přístupu a vysvětlení na základě nepsaných etických norem.

Etický kodex by za žádných okolností neměl být v rozporu s nepsanými etickými normami a jako podzákoný předpis ani se zákony republiky. Jeho pracovněprávní by měla zavazovat k jednoznačné interpretaci, která paradox neumožní. V opačném případě by mělo být umožněno nestranné důkladné prošetření s podkladným odůvodněním výsledného stanoviska.

Syndikát novinářů České republiky plní významnou funkci. V průběhu získávání informací pro zpracování své bakalářské práce jsem se nesetkala s případem, který by naznačoval politickou nekorektnost sdružení. Zatímco u všech soukromých i veřejných, potažmo státních institucí jsem to vnímala naopak.

Moderátor diskusního pořadu se při hájení objektivitu střetává se zájmy společnosti a jedince. Aby proto mohl rozhodovat v souladu s vnitřními předpisy instituce a současně s ohledem na své vlastní svědomí, musí to stejné žádat i v přístupu druhé strany - při odůvodňování situací, které vedou ke sporu nebo k sankcím. A to žádat doložitelně. Především pak hledat oporu v co největší informovanosti o svých pravomocech a povinnostech. Stát, který prostřednictvím Rady České televize a Rady Českého rozhlasu dohlíží na veřejnoprávní sdělovací službu, by měl trvat na přesném programovém vymezení všech relací, aby se konfliktům, které z vzniklých rozporů plynou, předcházelo, a moderátoři diskusních pořadů mohli v rovině svého duševního vlastnictví a vlastních nastavených hodnot vykonávat svobodně, jak jim náleží, svoji práci.

Informační zdroje

Odborné publikace

Akademický slovník cizích slov. Vyd. 1. Praha : Academia, 2001. 834 s. ISBN 80-200-0982-5

ANZENBACHER, Arno. *Úvod do etiky*. Vyd. 1. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství, 1994. 292 s. ISBN 80-7113-111-3

BBC World Service Guidelines (1988)

BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. Vyd. 1. Praha : Slon, sociologické nakladatelství, 1995. 199 s. ISBN 80-85850-11-7

BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Vyd. 1. Brno : Barriester & Principal, 2001. 392 s. ISBN 80-85947-67-6

HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. Vyd. 2. Praha : C.H. Beck, 2003. 1320 s. ISBN 80-7179-740-5

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7

JIRÁK, Jan. *Kontrola médií veřejné služby jako interpretační problém*. Ve sborníku Česká televize : věc veřejná. Vyd. 1. Praha : Česká televize, 2000. s. 95-100. ISBN 80-85005-31-X.

JIRÁK, Jan; ŠMÍD, Milan a kol. *10 let v českých médiích*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2005. 142 s. ISBN 80-7178-925-9

KOL. AUTORŮ: *Malá československá encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1986. I. Svazek, 880 s. 000125650

KOL. AUTORŮ: *Malá československá encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1986. II. Svazek, 976 s.

KOL. AUTORŮ: *Malá československá encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1986. III. Svazek, 912 s. 1000164407

KOL. AUTORŮ: *Malá československá encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1986. IV. Svazek, 992 s.

KOL. AUTORŮ: *Malá československá encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1986. V. Svazek, 1008 s.

KOL. AUTORŮ: *Malá československá encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1986. VI. Svazek, 928 s.

Kodex České televize: Zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání.

Praha: Česká televize, 2003. 43 s. ISBN 80-8500546-8

OSVALDOVÁ, Barbora; HALADA, Jan a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky.*

Vyd. 2., doplněné. Praha : Libri, 2002. 240 s. ISBN 80-7277-108-6

(Prvních) 10 let České televize Vyd. 1. Praha : Česká televize, edice PR a Promotion, 2002. 372 s. ISBN 80-85005-37-9

Psychologie, estetika a rozhlasová publicistika. Sborník příspěvků ze semináře Katedry žurnalistiky IKSŽ FSV UK a Sdružení pro rozhlasovou tvorbu. Vyd. 1. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1998. 24 s.

RUB-MOHL, Stephan; BAKIČOVÁ, Hana. *Žurnalistika ; komplexní průvodce*

praktickou žurnalistikou. Odborná spolupráce Václav Moravec. Vyd. 1. Praha : Grada, 2005. 316 s. ISBN 80-247-0158-8

THOMPSON, Mel. *Přehled etiky.* Vyd. 1. Praha: portál, 2004. 167 s. 80-7178-806-6

TUGENDHAT, Ernst. *Přednášky o etice.* Vyd. 1. Praha : Oikoymenh, 2004. 311 s. ISBN 80-7298-086-6

Periodika

Svět rozhlasu. Bulletin o rozhlasové práci. č. 15/2006. Praha: Český rozhlas, 2006. 66 s. ISSN 1213-3817

Svět rozhlasu. Bulletin o rozhlasové práci. č. 18/2007. Praha: Český rozhlas, 2007. 66 s. ISSN 1213-3817

Svět rozhlasu. Bulletin o rozhlasové práci. č. 18/2007. Praha: Český rozhlas, 2007. 66 s. ISSN 1213-3817

Kmit: Média, novináři a politika. č. 4/1998. Praha: SN ČR, 1998. 48 s.

Právní předpisy

Zákon o České televizi č. 483/1991 Sb.

Zákon o Českém rozhlasu č.484/1991 Sb.

Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání č. 468/1991 Sb.

Zákon o regulaci reklamy č. 40/1995 Sb.

Zákon o České televizi č. 483/1991 Sb.

Zákon o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů č. 348/2005 Sb.

Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání č. 231/2001 Sb.

Zákon o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb.

Zákon o svobodném přístupu k informacím č.106/1999 Sb.

Autorský zákon č. 121/2000 Sb.

Zákon o ochraně utajovaných skutečností č.148/1998 Sb.

Zákon o elektronických komunikacích č.127/2005 Sb.

Zákon o Českém rozhlasu č. 484/1991Sb.

Internetové zdroje

<http://www.bbc.co.uk>

<http://www.blisty.cz>

<http://www.ceskatelevize.cz>

<http://www.cro.cz>

<http://www.countrylife.co.uk>

<http://www.ebu.ch>

<http://www.eurofound.europa.eu>

<http://www.guardian.co.uk>

<http://www.ifj.org>

<http://www.ifj-europe.org>

<http://iuridictum.pecina.cz>

<http://www.lidovky.cz>

<http://media.rozhlas.cz>

<http://www.rrtv.cz>

<http://syndikat-novinaru.cz>

<http://syndikat-novinaru.cz>

Archív České tiskové kanceláře <http://ctk.cz>

Seznam grafů

Graf 1: Otázka 1.	s. 51
Graf 2: Otázka 2.	s. 53
Graf 3: Otázka 3.	s. 55
Graf 4: Otázka 4.	s. 57
Graf 5: Otázka 5.	s. 61
Graf 6: Otázka 6.	s. 63
Graf 7: Otázka 7.	s. 65
Graf 8: Otázka 8.	s. 67
Graf 9: Otázka 9.	s. 69
Graf 10: Otázka 10.	s. 71

Seznam příloh

Příloha č. 1: Výňatek z Kodexu Českého rozhlasu; s důrazem na relevanci vůči profesi moderátora diskusního pořadu veřejnoprávního rozhlasu (Čl. 6, 7, 10, 16, 19, 21, 22)

Příloha č. 2: Výňatek z Kodexu České televize; s důrazem na relevanci vůči profesi moderátora diskusního pořadu veřejnoprávní televize (Čl. 5, 6, 9, 16, 18)

Příloha č. 3: Doslovný přepis rozhovoru Aleše Cibulky s Yvonne Přenosilovou

Příloha č. 4: Doslovný přepis rozhovoru Davida Borka s Jiřím Paroubkem

Přílohy

Příloha č. 1: Výňatek z kodexu Českého rozhlasu, s důrazem na relevanci vůči profesi moderátora diskusního pořadu veřejnoprávního rozhlasu

Čl. 6 Zpravodajské a publicistické pořady a péče o informace v těchto pořadech

6.1 Jedním z prvořadých úkolů Českého rozhlasu je zprostředkovávat informace ve zpravodajských a publicistických pořadech. Český rozhlas poskytuje posluchačům informace důležité pro jejich všestrannou orientaci a svobodné utváření názorů. Pevné místo v programu zaujímá regionální zpravodajství.

6.2 V případě naléhavé potřeby je Český rozhlas připraven přerušit plánovaný program mimořádným zpravodajstvím.

6.3 Publicistické pořady Českého rozhlasu nabízejí především kritickou reflexi reality, musí zjišťovat pravé příčiny jevů a popsat rozsah následků. Publicistické pořady také dávají aktérům událostí příležitost vyjádřit argumenty, jimiž zdůvodňují své postoje. Při sledování vývoje demokratické společnosti je nezbytné uvádět investigativní publicistické pořady věnující se závažnému porušování zákona, korupci a ochraně práv a zájmů obyvatel. Publicistické pořady se také zabývají problematikou životního prostředí, etnických menšin, zdravotně postižených nebo jiných skupin, jakými jsou například senioři, lidé v obtížné sociální situaci nebo spotřebitelé. Spektrum zmíněných pořadů vychází z aktuálních potřeb společnosti, zjišťovaných například prostřednictvím sociodemografických výzkumů renomovaných institucí.

6.4 Zařazení a pořadí informací ve zpravodajské agendě celoplošných stanic se řídí předpokládaným vlivem na život obyvatel České republiky, u regionálního vysílání vlivem na život obyvatel kraje. Při editorialem rozhodování však nelze opomíjet mezinárodní vlivy a vztahy, které působí napříč státy, kontinenty či kulturami. Zpravodajství a aktuální publicistika v tomto smyslu ukazují Českou republiku a její regiony v rámci evropského a světového dění.

6.5 S informacemi, které Český rozhlas pro posluchače opatřuje, nakládá jako s hodnotou, již si není oprávněn na úkor posluchačů přivlastňovat, obchodovat s ní nebo ji učinit předmětem spekulace. Český rozhlas musí vždy přednostně postupovat tak, aby konkrétní informaci připravil do vysílání s odbornou péčí a touto cestou ji pohotově předal posluchačům.

6.6 Ve zpravodajských a publicistických pořadech Český rozhlas dbá na přesnost a nestrannost, spočívající především ve zjišťování a ověřování skutečnosti.

6.7 Český rozhlas striktně rozlišuje mezi informací zpravodajského charakteru (zprávou) a hodnotícím soudem (komentářem). Zprávou se rozumí informace o určitém ději

nebo stavu obsahující zpravidla také informaci o postojích hlavních aktérů události, která je předmětem zprávy. Není dovoleno vydávat za zprávy pouhé domněnky. Hodnotící soud vyjadřuje názory, postoje nebo pocity. Český rozhlas ve svém vysílání jednoznačně, pro posluchače zřetelně, odděluje zprávy od hodnotících komentářů. Zvláště není přípustné směšovat zprávu a hodnotící soud v jedné větě redaktora.

6.8 Zpráva musí být založena na zjištěných a ověřených údajích. Český rozhlas je při získávání a zpracovávání informací plně povinen zjistit a posluchačům zprostředkovat věcně správný obraz skutečnosti. V případech, kdy to není beze zbytku uskutečnitelné pro nemožnost opatřit si všechny informace, musí postupovat tak, aby se pravdě maximálně přiblížil. Zamlčení důležité informace nebo potlačení jejího podstatného aspektu je vždy hrubým porušením této povinnosti.

6.9 Český rozhlas smí odvysílat zprávu ověřenou alespoň ze dvou důvěryhodných a na sobě vzájemně nezávislých zdrojů, pouze v případě informací, které oficiálně zpřístupnily veřejné úřady a instituce, postačí jeden oficiální zdroj, není-li z okolností zřejmé, že jde o nepravdivé nebo nepřesné údaje. Český rozhlas za smluvně stanovených podmínek odebírá zpravodajský servis renomovaných agentur, které odpovídají za pravdivost a správnost svých informací. Pokud není patrný důvod k pochybnostem o informaci ve zprávě nebo pokud není patrná chyba, nemusí redaktor každou zprávu agenturního servisu odebíraného Českým rozhlasem ověřovat. V případě sebemenší pochybnosti o správnosti údajů z agenturního servisu je redaktor povinen okamžitě takovou informaci ověřit alespoň ze dvou na sobě nezávislých zdrojů. Pokud je v naléhavých případech pro nemožnost ověřit informaci u druhého zdroje a s ohledem na váhu veřejného zájmu, k němuž se zpráva vztahuje, výjimečně nezbytné odvysílat informaci pocházející pouze z jednoho zdroje, musí na to být posluchač upozorněn.

6.10 Český rozhlas nesmí odvysílat informaci, jejíž původ není znám. Je povinen seznámit posluchače se zdrojem vysílané informace s výjimkou obecně známých skutečností a informací převzatých od renomovaných zpravodajských agentur, které jej zásobují informacemi na základě platné smlouvy. Použití utajovaného zdroje musí povolit šéfredaktor příslušné stanice za předpokladů uvedených v čl. 21.11 a 21.12. Zákonné právo redaktorů na ochranu zdroje není dotčeno.

6.11 Český rozhlas je povinen zajistit, aby všechny nahrávky používané ve zpravodajství a publicistice přispívaly k věcné správnosti a přesnosti sdělení. Výjimku tvoří humoristické a satirické pořady, při jejichž vysílání musí být zřetelné, že montáž vytváří fikci.

6.12 Český rozhlas smí získávat informace jen za použití postupů poctivých a dovolených právním řádem, nepřipustí žádný nátlak, zejména na zveřejnění nepravdivé nebo částečně pravdivé informace.

6.13 Redaktoři Českého rozhlasu si musí při vystupování ve zpravodajských a politickopublicistických

pořadech s výjimkou komentářů počínat tak, aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na věc, o níž informují. V komentářích, které obsahují osobní stanovisko autora, se nesmějí odchylovat věcně od skutečnosti.

6.14 Hodnotící soud je vždy subjektivní a není ze své povahy podrobitelný důkazu pravdy.

To však Český rozhlas nezbavuje povinnosti zařazovat do vysílání zpravodajských a publicistických pořadů jen takové hodnotící soudy, které jsou prezentovány čestně a bez klamavé manipulace s fakty, jimiž má být hodnocení odůvodněno. Tato povinnost však nebrání zprostředkovat posluchačům hodnotící soudy aktérů událostí. V takovém případě Český rozhlas ponechá na posluchači, aby si učinil vlastní názor, zda aktéři události předkládají hodnotící soudy čestně.

6.15 Je-li to možné a účelné, Český rozhlas doprovází uvedení zprávy identifikací redaktorů, kteří za její přípravu nesou odpovědnost.

6.16 Při přípravě obsahu zpravodajství a publicistiky Českého rozhlasu se uplatňuje autonomie stanic, která spočívá zejména v povinnosti vedoucích zaměstnanců vyloučit vnější vlivy, které by mohly působit na zařazení, pořadí nebo obsah informací ve vysílání. Mimo organizační strukturu stanice může do obsahu konkrétní zprávy nebo rozhodnutí o jejím zařazení či pořadí zasáhnout jen generální ředitel, ředitel příslušné stanice nebo jimi pověřeni vedoucí zaměstnanci Českého rozhlasu, a to pouze v případě, kdy je z okolností zřejmé, že uveřejněním zprávy došlo nebo naléhavě hrozí, že dojde k porušení zákona. Pokyn, kterým tak bude zásah proveden, musí být dán šéfredaktorovi stanice písemně. Pravomoc generálního ředitele a dalších vedoucích zaměstnanců řídit stanice v personálních a provozních záležitostech není tímto článkem dotčena.

6.17 Editoriální rozhodování ve stanicích se řídí především kritérii vyplývajícími z Kodexu.

Za obsah zpravodajských a publicistických pořadů odpovídá šéfredaktor příslušné stanice.

6.18 Pokud bylo při přípravě zprávy použito také informací nebo materiálů zpracovaných

osobou nebo institucí podnikající v oblasti vztahů s veřejností (PR agenturou), je povinností Českého rozhlasu uvedení zprávy doprovodit upozorněním o takovém původu informací nebo materiálů. Ustanovení čl. 6.10 zůstává nedotčeno.

Čl. 7 Diskusní pořady a pluralita

7.1 Český rozhlas vytváří prostor pro pořady představující diskusní konfrontaci idejí, myšlenek a konceptů vztahujících se k důležitým otázkám veřejného zájmu.

Dramaturgie diskusních pořadů musí brát na zřetel zkušenost, že téměř na každý problém mohou lidé nahlížet z různých úhlů a že vývoji společnosti je vlastní názorové střetání. Český rozhlas dbá, aby hlavní názorové proudy sporu dostaly rovnoměrný prostor k vyjádření. Pokud to není možné zajistit, musí roli kvalifikovaného oponenta sehrát moderátor nebo jím pozvaný host, především uváděním protikladných argumentů nezastoupených v diskusi. Hosty a témata si

zásadně vybírá Český rozhlas, a to na základě nezávislé redakční úvahy. V případě, že host předem odmítá odpovídat na důležité dotazy, není do pořadu pozván.

7.2 Naplňování čl. 7.1 předpokládá také vysílání diskusí politiků v rámci demokratické soutěže politických stran a hnutí. Český rozhlas dbá zásad vyváženosti zejména tak, aby nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory. Prostor jim přidělí s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.

7.3 V diskusích na politická a společenská témata musí Český rozhlas zajistit vedle politiků také účast širokého okruhu odborníků, osobností občanského života, ale i řadových obyvatel tak, aby zazněly relevantní názory a aby byli politikové s uvedenými názory konfrontováni.

7.4 Moderátoři diskusních pořadů Českého rozhlasu jsou povinni zachovávat nestrannost. Posluchač by neměl z jejich vystupování v pořadu poznat, jaký zaujmají postoj k probíranému problému nebo k diskutujícím. Moderátoři vždy usilují o otevřenou výměnu názorů mezi pozvanými diskutujícími, současně však dbají na dodržování pravidel čestně vedené diskuse.

7.5 Pozvaní účastníci diskusních pořadů mají právo, aby jim redaktor s předstihem (vzhledem k časovému úseku přípravy pořadu) oznámil účastníky a tematické okruhy diskuse. Český rozhlas nikdy nepřistoupí na podmínky, kterými by se jeden z diskutujících nebo jejich část pokoušela získat výhodu na úkor ostatních, a ani z vlastní iniciativy žádného účastníka nezvýhodní.

7.6 Pokud některý z pozvaných hlavních aktérů určitého sporu odmítne účast v diskusi, seznámí Český rozhlas posluchače s důvody, kvůli kterým se tak stalo. Český rozhlas postupuje při jednání o účasti diskutujících dle obdobných zásad jako při jednání s respondenty (čl. 21. 3 až 21.10).

7.7 Český rozhlas věnuje v programu zvláštní pozornost období před volbami do zastupitelských orgánů všech stupňů. Podrobná pravidla a plán předvolebního vysílání uveřejní co možná nejdříve, jak je to vzhledem k oznámení termínu voleb a počtu kandidujících subjektů možné.

Čl.10 Zábavní pořady

10.1 Český rozhlas musí rovněž uspokojovat zájem posluchačů o pořady zaměřené na zábavu a odpočinek. Český rozhlas postupuje při výběru zábavných pořadů tak, aby nedocházelo k výkyvům ve standardu programové kvality vlastní celkové programové nabídce, a vytváří především takové zábavní pořady, které zprostředkují posluchačům hodnoty umění nebo rozvíjejí poznání. Český rozhlas se rovněž musí věnovat výlučným formám zábavy, tzv. alternativní zábavě. Rovněž v oblasti zábavy usiluje o původní tvorbu a pestré spektrum pořadů.

10.2 Český rozhlas se nebude podílet na uvádění zábavních pořadů, které by se dostaly do rozporu se zásadou podle čl. 1.3. Zejména vždy odmítne vystoupení sloužící primárně k propagaci určitého spotřebního chování nebo jiné manipulaci s publikem.

Čl. 16 Jazykový projev

16.1 Český rozhlas je zavázán dbát o kultivovanost jazykového projevu. Vyjadřování hlasatelů moderátorů a redaktorů ve vysílání musí působit jako vzor správného užívání jazyka již s ohledem na skutečnost, že posluchači mohou takovému vyjadřování přikládat normotvorný význam.

16.2 Český rozhlas má za povinnost vždy s ohledem na téma a žánr uvážlivě volit a pečlivě užívat jazykových prostředků. Hlasatelé, moderátoři a redaktori zpravodajských a publicistických pořadů jsou povinni vyjadřovat se v pořadech zásadně spisovným jazykem, ledaže by citovali či interpretovali výrok či chování jiné osoby nebo by použití nespisovného výrazu odpovídalo situaci (například uchování autenticity rozhovoru nebo užití reportážní licence podle čl. 21.17 apod.).

16.3 Slovní formulace užití hlasateli, moderátory a redaktory ve vysílání by se měly vyhýbat frázím, klišé nebo jinému zplošťování obsahu jazyka. Při sdělování informace nelze uplatňovat dobově populární výrazy či obraty na úkor přesnosti a věcnosti obsahu informace. Český rozhlas dbá, aby v pořadech nedocházelo k stereotypnímu opakování výrazů, jejichž obměnu lze při zachování přesnosti zajistit.

16.4 Český rozhlas systematicky spolupracuje s jazykovými odborníky a v případě pochybností o užití správného výrazu je povinen vyžádat si jejich stanovisko, je-li to možné, ještě před nahráváním. Oprava jazykových chyb se přiměřeně řídí čl. 2.10.

Čl. 19 Respekt k soukromí

19.1 Český rozhlas respektuje, že každý má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. Český rozhlas respektuje právo každého učinit předmětem svobodného rozhodnutí, co ze svého soukromí zpřístupní jiným osobám. Jestliže však počínání původně soukromé může ovlivnit věci veřejného zájmu (například výkon funkce nebo dodržování právních norem), může po zvážení všech okolností o takovém jednání informovat, a to zvláště ve vztahu k osobám veřejného zájmu.

19.2 Český rozhlas se zdrží pořízení a použití zvukových materiálů dříve, než k takovému pořízení a použití získá souhlas osoby, které udělení takového svolení přísluší, ledaže by v záležitostech vážného veřejného zájmu byl důvodný předpoklad, že jinak nebude možné určité vyjádření pořídit. Pravidla pro použití skrytého mikrofonu v čl. 21.13 až 21.17 tím nejsou dotčena.

19.3 Obdobně jako v čl. 19.2 postupuje Český rozhlas při rozhodování o pořízení, případně použití nahrávek telefonických rozhovorů do okamžiku, než se respondent dozví identitu redaktora a důvod, proč se na něj obrací.

19.4 Český rozhlas se v živém vysílání zdrží obtěžování telefonními hovory, na jejichž uskutečnění se s volaným účastníkem předem nedohodl. Obdobně není přípustné ani jinak v živém vysílání vstupovat do soukromí bez předchozího souhlasu.

19.5 Český rozhlas se zvláštní pozorností posuzuje uvádění nahrávek s oběťmi násilných

činů, nehod nebo přírodních pohrom. Přestože v odůvodněných případech může mít zařazení nahrávky do pořadu důležitou vypovídací hodnotu, platí, že nahrávky lidí raněných či v šoku lze zařadit jen výjimečně na základě souhlasu šéfredaktora příslušné stanice. Skupiny a jednotlivci, kteří si nemohou nebo nejsou schopni vyhradit rozsah, v němž umožní přístup rozhlasového mikrofonu ke svému utrpení, jako například lidé v hlubokém šoku, lidé zasaženi hlubokým žalem nebo děti, mají nárok na zvláštní ochranu a ohled.

19.6 Český rozhlas nepřistoupí k identifikaci žijících obětí závažných násilných trestných

činů ani příbuzných obětí těchto trestných činů (zejména v případech pokusu o vraždu, těžké újmy na zdraví, znásilnění nebo pohlavního zneužití), pokud s tím postižené osoby nesouhlasí. Český rozhlas je povinen oběti vysvětlit možný dopad zveřejnění její identifikace. Ve výjimečných případech, je-li plná identita těchto osob již veřejně známa, může šéfredaktor příslušné stanice povolit výjimku z tohoto pravidla pro mimořádnou závažnost veřejného zájmu.

Čl. 21 Pravidla při nahrávání

Obecná pravidla

21.1 Pracovníci Českého rozhlasu vystupují při pořizování zvukových materiálů (nahrávání) tak, aby bylo patrné, že přísluší k Českému rozhlasu. Redaktoři neskrývají své jméno a příjmení, profesní totožnost ani příslušnost k Českému rozhlasu a pracovní zařazení, ledaže by byl odůvodněn postup dle čl. 21.13 až 21.16.

21.2 Český rozhlas dbá, aby při nahrávání nedošlo k neoprávněnému zásahu do práv jiných osob, případně k narušení veřejného pořádku. Před nahráváním, které je podmíněno předchozím povolením nebo smlouvou, je povinen dodržet předepsaný postup nebo předem uzavřít patřičnou smlouvu.

Čl. 22 Živé vysílání

22.1 Český rozhlas musí věnovat náležitou pozornost přípravě živého vysílání, neboť při něm může dojít k událostem, které nelze předem naplánovat. Průvodce (moderátor) živého vysílání si musí udržet přehled nad situací a být připraven reagovat na neplánované skutečnosti. Český rozhlas věnuje zvýšenou pozornost účastníkům živého vysílání-neprofesionálům.

22.2 Pokud je to proveditelné, nepřipustí Český rozhlas k účasti na živém vysílání osobu, u které je důvodný předpoklad, že by se mohla chovat urážlivě, vulgárně nebo je pod vlivem alkoholu či omamných prostředků.

22.3 Pokud se v živém vysílání určitá osoba projevuje tak, že Český rozhlas nemůže dostát povinnostem uloženým zákonem nebo Kodexem, je průvodce (moderátor) živého vysílání oprávněn takovou osobu přerušit, resp. ji odebrat slovo. Jestliže

chování nebo projev takové osoby vážně překročí únosnou míru, je povinností průvodce se od chování či výroků takové osoby jménem Českého rozhlasu distancovat.

Příloha č. 2: Výňatek z kodexu České televize, s důrazem na relevanci vůči profesi moderátora diskusního pořadu veřejnoprávní televize

Čl. 5 Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice

5.1 Prvořadým úkolem České televize je zprostředkovávat informace ve zpravodajských a aktuálních publicistických pořadech. Divákům poskytuje informace důležité pro jejich všestrannou orientaci a svobodné utváření názorů. Pevné místo v programu zaujímá regionální zpravodajství.

5.2 V případě naléhavé potřeby bude Česká televize připravena přerušit plánovaný program mimořádným zpravodajstvím.

5.3 Aktuálněpublicistické pořady České televize nabízejí především kritickou reflexi reality, musí jít do hloubky věcí, zjišťovat pravé příčiny jevů a popsat rozsah následků. Publicistické pořady také dávají ucelenější prostor aktérům událostí vyjádřit argumenty, jimiž zdůvodňují své postoje. Při sledování vývoje demokratické společnosti je nezbytné uvádět investigativní publicistické pořady věnující se závažnému porušování zákona, korupci a ochraně práv a zájmů občanů. Aktuálněpublicistické pořady se také zabývají problematikou životního prostředí, etnických menšin, zdravotně postižených nebo jiných skupin, jakými jsou například senioři, lidé v obtížné sociální situaci nebo spotřebitelé. Spektrum zmíněných pořadů odpovídá aktuálním potřebám společnosti zjišťovaným především prostřednictvím reprezentativních sociodemografických výzkumů.

5.4 Zařazení a pořadí informací ve zpravodajské agendě se řídí vahou předpokládaných dopadů na život obyvatel České republiky. Při editorialem rozhodování však nelze opomíjet mezinárodní vlivy a vztahy, které působí napříč státy, kontinenty či kulturami. Zpravodajství a aktuální publicistika v tomto smyslu ukazují Českou republiku v rámci evropského a světového dění.

5.5 Česká televize nakládá s informacemi, které pro diváky opatřuje, jako s hodnotou, již si není oprávněna na úkor diváků přivlastňovat, obchodovat s ní nebo ji učinit předmětem jakékoliv spekulace. Česká televize musí vždy přednostně postupovat tak, aby konkrétní informaci připravila s odbornou péčí do vysílání a touto cestou ji pohotově předala divákům.

5.6 Ve zpravodajství a aktuální publicistice Česká televize dbá na přesnost a nestrannost spočívající především ve zjišťování a ověřování skutečnosti.

5.7 Česká televize striktně rozlišuje mezi zprávou a hodnotícím soudem (komentářem). Zprávou se rozumí skutkové tvrzení informující o určitém ději nebo stavu. Zpráva také zpravidla obsahuje informaci o postojích hlavních aktérů události, která je předmětem zprávy. Oproti zprávě vyjadřuje hodnotící soud názory, postoje nebo pocity. Česká televize musí dokázat pro diváky jednoznačnou formou oddělit zprávu od hodnotícího soudu, zvláště není přípustné směšovat zprávu a hodnotící soud v jedné větě redaktora. Rovněž není dovoleno vydávat pouhé domněnky za zprávy.

5.8 Zpráva musí být založena na zjištěných a ověřených údajích. Česká televize je při získávání a zpracovávání informací plně podřízena imperativu zjistit a divákům zprostředkovat pravdivý obraz skutečnosti a v případech, kdy to pro nemožnost opatřit si všechny informace není beze zbytku uskutečnitelné, postupovat s cílem pravdě se maximálně přiblížit. Zamlčení důležité informace nebo potlačení jejího podstatného aspektu bude vždy hrubým porušením tohoto imperativu.

5.9 Česká televize smí odvysílat zprávu ověřenou alespoň ze dvou důvěryhodných a na sobě vzájemně nezávislých zdrojů, pouze v případě informací, které oficiálně zpřístupnily veřejné úřady a instituce, postačí jeden oficiální zdroj, není-li z okolností zřejmé, že jde o nepravdivé nebo nepřesné údaje. Pokud je v naléhavých případech pro nemožnost ověřit informaci u druhého zdroje a s ohledem na váhu veřejného zájmu, k němuž se zpráva vztahuje, výjimečně nezbytné odvysílat informaci pocházející pouze z jednoho zdroje, musí na to být divák upozorněn.

5.10 Hodnotící soud je vždy subjektivní a není ze své povahy podrobitelný důkazu pravdy. To však Českou televizi nezavazuje povinnosti zařazovat do vysílání zpravodajských a aktuálněpublicistických pořadů jen takové hodnotící soudy, které jsou prezentovány čestně a bez klamavé manipulace s fakty, kterými má být hodnocení odůvodněno. Tato povinnost však nebrání zprostředkovat divákům hodnotící soudy aktérů událostí. V takovém případě Česká televize ponechá na divákovi, aby si učinil vlastní názor, zda aktéři událostí prezentují hodnotící soudy čestně.

5.11 Česká televize nesmí odvysílat informaci, jejíž původ není znám. Je povinna seznámit diváky se zdrojem vysílané informace s výjimkou obecně známých skutečností a informací převzatých od renomovaných zpravodajských agentur, které ji zásobují informacemi na základě platné smlouvy. Výjimku z pravidla povinné identifikace zdroje může v zájmu jeho ochrany povolit šéfredaktor příslušné redakce za předpokladů uvedených v čl. 16.11 a 16.12. Zákonné právo redaktorů na ochranu zdroje není dotčeno.

5.12 Česká televize je povinna zajistit, aby obrazové a grafické části informace ve zpravodajství a aktuální publicistice přispívaly k pravdivosti a přesnosti sdělení. Zvláště není přípustné uchýlit se v obrazovém výrazu k postupům, při nichž dochází ke směšování mluveným slovem či psaným textem sdělovaných zpráv s hodnotícími soudy obsaženými ve zpracování obrazu (například záměrný výběr nefotogenických záběrů aktérů, umělé proměny dynamiky nebo kvality obrazu apod.).

5.13 Česká televize může získávat informace jen za použití poctivých a právním řádem dovolených postupů.

5.14 Redaktoři České televize si musí při vystupování ve zpravodajských a aktuálně publicistických pořadech počínat tak, aby divák nemohl rozpoznat, jaký mají na věc, o níž informují, názor.

5.15 Česká televize, je-li to možné a účelné, doprovází uvedení zprávy identifikací redaktorů, kteří za její přípravu nesou odpovědnost.

5.16 Při přípravě obsahu zpravodajství a aktuální publicistiky České televize se uplatňuje redakční autonomie, která spočívá zejména v povinnosti vedoucích pracovníků vyloučit vnější vlivy, jimiž by mohlo být ovlivněno zařazení, pořadí nebo obsah informací ve vysílání. Mimo organizační strukturu redakce může do obsahu konkrétní zprávy nebo rozhodnutí o jejím zařazení či pořadí zasáhnout jen generální ředitel nebo jím pověřený vedoucí pracovník České televize, a to pouze v případech, kdy je z okolností zřejmé, že uveřejněním zprávy došlo nebo naléhavě hrozí, že dojde k porušení zákona. Pokyn, kterým tak bude učiněno, musí být dán šéfredaktorovi příslušné redakce písemně. Pravomoc generálního ředitele a dalších vedoucích pracovníků řídit redakce v personálních a provozních záležitostech není tímto článkem dotčena.

5.17 Editoriální rozhodování v redakcích se řídí především kritérii vyplývajícími z Kodexu. Za obsah zpravodajských a aktuálněpublicistických pořadů odpovídá šéfredaktor příslušné redakce.

5.18 Jestliže při přípravě zprávy bylo také použito informací nebo materiálů zpracovaných osobou podnikající v oblasti vztahů s veřejností (PR agenturou), je povinností České televize uvedení zprávy doprovodit upozorněním o takovém původu informací nebo materiálů. Ustanovení čl. 5.11 zůstává nedotčeno.

Čl. 6 Diskusní pořady a pluralita

6.1 Česká televize vytváří prostor pro pořady představující diskusní konfrontaci idejí, myšlenek a konceptů vztahujících se k důležitým otázkám veřejného zájmu. Dramaturgie diskusních pořadů musí brát na zřetel zkušenost, že téměř na každý problém mohou lidé nahlížet z různých úhlů a že vývoji společnosti je vlastní názorový střet. Česká televize dbá, aby hlavní názorové proudy sporu dostaly rovnoměrný prostor k vyjádření. Pokud to není možné zajistit, musí roli kvalifikovaného oponenta sehrát moderátor nebo jím pozvaný host, především uváděním protikladných v diskusi nezastoupených argumentů.

6.2 Naplňování čl. 6.1 předpokládá také vysílání diskusí politiků v rámci demokratické soutěže politických stran a hnutí. Časový prostor, který je dán jednotlivým politickým stranám a hnutím, musí být ve svém celku vyvážený. Vyváženost se posuzuje zejména podle váhy jednotlivých politických stran v demokratické společnosti odvozené především z výsledků voleb do hlavních orgánů zastupitelské demokracie. Zároveň je však třeba zajistit, aby poměr mezi diskusními vystoupeními činitelů vládních stran a stran opozičních byl v souhrnu poskytnutého prostoru přibližně vyrovnaný. Česká televize také vytváří podmínky pro přiměřenou účast mimoparlamentních politických stran a hnutí v těchto diskusích.

6.3 V diskusích na politická a společenská témata musí Česká televize zajistit vedle politiků také účast široké škály odborníků, novinářů, osobností občanského života, ale i řadových občanů tak, aby zazněly všechny relevantní názory a aby byli politikové s uvedenými názory konfrontováni.

6.4 Česká televize pravidelně, nejméně jednou za čtvrt roku, uveřejní analýzu vyváženosti svého programu včetně porovnání prostoru, kterého se ve vysílání dostalo

politickým stranám a hnutím. Vypracování takové analýzy objedná u renomovaného a na České televizi nezávislého odborného pracoviště.

6.5 Moderátoři diskusních pořadů České televize jsou povinni zachovávat nestrannost. Divák by neměl z jejich vystupování v pořadu poznat, jaký k diskutovanému problému nebo diskutujícím zaujímají postoj. Moderátoři vždy iniciují otevřenou výměnu názorů mezi pozvanými diskutujícími, současně však dbají na dodržování pravidel čestně vedené diskuse.

6.6 Pozvaní účastníci diskusních pořadů mají právo, aby jim produkce s předstihem (vzhledem k časovému úseku přípravy pořadu) oznámila účastníky a tematické okruhy diskuse. Česká televize nikdy nepřistoupí na podmínky, kterými by se jeden nebo část diskutujících pokoušela získat výhodu na úkor ostatních, a ani z vlastní iniciativy žádného účastníka nezvýhodní.

6.7 Pokud některý z pozvaných hlavních aktérů určitého sporu odmítne účast v diskusi, Česká televize seznámí diváky s důvody, kvůli kterým se tak stalo. Česká televize postupuje při jednání o účasti diskutujících dle obdobných zásad jako při jednání s respondenty (čl. 16.3 až 16.10).

6.8 Česká televize věnuje v programu zvláštní pozornost období před volbami do hlavních orgánů zastupitelské demokracie včetně orgánů na úrovni obcí a měst. Podrobná pravidla a plán předvolebního vysílání uveřejní co možná nejdříve, jak je to vzhledem k oznámení termínu voleb a počtu kandidujících subjektů možné.

Čl. 9 Jazykový projev

9.1 Česká televize je zavázána dbát o kultivovanost jazykového projevu. Vyjadřování hlasatelů, moderátorů a redaktorů ve vysílání musí působit jako vzor správného užívání jazyka již s ohledem na skutečnost, že diváci mohou takovému vyjadřování přikládat normotvorný význam.

9.2 Česká televize má za povinnost vždy s ohledem na téma a žánr uvážlivě volit a pečlivě užívat jazykových prostředků. Hlasatelé, moderátoři a redaktori zpravodajských a aktuálně publicistických pořadů jsou povinni vyjadřovat se v pořadech zásadně spisovným jazykem, ledaže by citovali či interpretovali výrok či chování jiné osoby nebo by se použití nespisovného výrazu jevílo nezastupitelným vzhledem k situaci (například uchování autenticity rozhovoru nebo užití reportážní licence podle čl. 16.17 apod.).

9.3 Slovní formulace ve vysílání užití hlasateli, moderátory a redaktory by se měly vyhýbat frázím, klišé nebo jiným formám zplošťování obsahu jazyka. Při sdělování informace nelze upřednostňovat dobově populární výrazy či obraty na úkor přesnosti a věcnosti obsahu informace. Česká televize dbá, aby v pořadech nedocházelo k stereotypnímu opakování výrazů, jejichž obměnu lze při zachování přesnosti zajistit.

9.4 Česká televize systematicky spolupracuje s jazykovými odborníky a v případě pochybností o užití správného výrazu je povinna vyžádat si jejich stanovisko, je-li to možné, ještě před natáčením. Česká televize si nechává pravidelně, minimálně v

šestiměsíčním intervalu zpracovat analýzu jazykové úrovně vysílání (od renomovaného a na České televizi nezávislého jazykového pracoviště), kterou zveřejňuje. Oprava jazykových chyb se přiměřeně řídí čl. 1.13.

Čl. 16 Pravidla při natáčení

Obecná pravidla

16.1 Pracovníci České televize vystupují při pořizování zvukových a obrazových materiálů (natáčení) tak, aby bylo patrné, že štáb a jeho členové podílející se na natáčení přísluší k České televizi. Redaktoři neskrývají své jméno a příjmení, profesní totožnost ani příslušnost k České televizi a pracovní zařazení, ledaže by byl odůvodněn postup dle čl. 16.13 až 16.18.

16.2 Česká televize dbá, aby při natáčení nedošlo k neoprávněnému zásahu do práv jiných osob nebo k poškození životního prostředí, případně narušení veřejného pořádku. Před natáčením, které je podmíněno předchozím povolením nebo smlouvou, je povinná dodržet předepsaný postup nebo uzavřít patřičnou smlouvu. Dále musí zajistit, aby při natáčení na veřejných prostranstvích nebo jiných veřejně přístupných místech nebyl rušen obvyklý život nad nezbytně nutnou míru. Je-li to možné, předem v místě upozorní zejména starší občany a rodiče mladších dětí na dobu natáčení a možné dopady na běžný provoz, včetně informování o případných dopravních, hlukových, světelných nebo jiných vlivech, které mohou při natáčení nastat. Česká televize má také za povinnost informovat rodiče dětí v místě o případném negativním vlivu sledování natáčení na vývoj dítěte.

Respondenti

16.3 Před započítím natáčení s respondentem je povinností členů štábu České televize respondenta pravdivě informovat o své totožnosti a charakteru pořadu, pro který se natáčení uskutečňuje. Výjimky z tohoto pravidla upravují čl. 16.13 až 16.18.

16.4 Při vedení telefonického rozhovoru, který má být použit ve vysílání, je Česká televize povinná nejprve postupovat obdobně dle čl. 16.3 a poté se dotázat respondenta, jestli souhlasí s rozhovorem a jeho natáčením. V případě, že respondent odmítne, nemůže být rozhovor dále zaznamenáván, ledaže by nastaly podmínky pro postup podle čl. 16.13 až 16.18.

16.5 Respondent může projevit nesouhlas s natáčením. Česká televize není oprávněna respondenta k natáčení jakkoliv nutit, zejména se zdrží výhrůžek či jiných forem nátlaku. V případě osob veřejného zájmu však může tyto osoby s ohledem na situaci upozornit, že vzhledem k jejich postavení ve společnosti veřejnost oprávněně očekává zaujetí stanoviska nebo sdělení informace k záležitosti veřejného zájmu. Jestliže je vyjádření respondenta pro pořad důležité, může Česká televize poté, co byla respondentem odmítnuta, využít jeho předchozích vyjádření k věci, bude-li je mít k dispozici a nebude-li vzhledem k časovému posunu hrozit zkreslení, jinak divákům stručně sdělí, že se respondent odmítl vyjádřit a jak odmítnutí zdůvodnil.

16.6 Česká televize zásadně nepřistoupí na dodatečné podmínky nebo nátlak vztahující se k materiálu, který byl v souladu s Kodexem natočen. V odůvodněných případech může ještě před započatím natáčení akceptovat návrh dohody o autorizaci rozhovoru. Dohodnutá autorizace však může spočívat pouze v právu respondenta získat před odvysíláním záznam nebo přepis v pořadu použitých částí rozhovoru. V případě, že Česká televize na takovou dohodu přistoupí, je povinna ji dodržet. Případné námitky respondenta opírající se o tvrzené zkreslení jeho vyjádření posoudí šéfredaktorem pověřený vedoucí pracovník redakce. Česká televize zásadně nepřistoupí na dohodu, kterou by se respondentovi dostalo výsady souhlasit s použitím svého vyjádření až v závislosti na vyznění celého pořadu.

16.7 Česká televize nezajistí jednomu nebo více respondentům výhodu na úkor ostatních respondentů vystupujících v pořadu, zejména neumožní, aby se respondent vyjádřil poté, co mu bylo přehráno nebo v úplně podobě reprodukováno vyjádření jiného respondenta k tématu. Toto ustanovení však nebrání žádat respondenta o vyjádření ke stanovisku nebo výroku jiné osoby. Respondent musí být v kritických reportážích ve zpravodajství a aktuální publicistice podrobně seznámen s podstatou reportáže, se všemi podstatnými výtkami, které byly proti němu jinými respondenty vneseny nebo uvedeny na základě fakt. Respondent musí dostat možnost se ke všem podstatným výtkám vyjádřit.

16.8 Při výběru částí natočeného rozhovoru, jež mají být použity v pořadu, je třeba vždy zajistit, aby nedošlo k chybám, například aby odpověď respondenta nebyla vztažena k jiné otázce nebo aby při střihu nedošlo k pozměnění nebo obsahovému zkreslení vyjádření respondenta.

16.9 Česká televize je povinna předem vyjasnit, zda respondent očekává honorář nebo úhradu vzniklých nákladů, a informovat ho, jaký přístup může v tomto směru očekávat. Případná dohoda o finančním plnění musí být uzavřena před vystoupením respondenta. Česká televize neposkytuje finanční plnění respondentům politikům a respondentům vykonávajícím veřejnou funkci, mají-li vystoupit v souvislosti se svou politickou či úřední činností. Není přípustné vyplácet honoráře respondentům, kteří by měli poskytovat informace o své kriminální činnosti.

16.10 Při získávání informací od odborníků (expertů) je nutné předem učinit zřejmým, zda se jedná o neformální rozhovor nebo o odborné vyjádření pro pořad. Česká televize přistupuje pečlivě k výběru odborníků vystupujících nebo citovaných v pořadech, zejména je povinna zajistit, aby tam, kde je to s ohledem na početnost odborné obce v určitém oboru či odbornosti možné, docházelo k obměně oslovených respondentů, včetně zastoupení odborníků rozmanitých názorových proudů a z různých regionů České republiky. Česká televize nikdy nežádá ani nepřijme ekonomický prospěch za zařazení vystoupení nebo citace určitého odborníka do pořadu.

Ochrana zdroje a původu informací

16.11 Česká televize je z vážných důvodů oprávněna zaručit osobám, jež poskytly informace nebo podklady pro natáčení, anonymitu, jestliže téma, k němuž se informace vztahují, je předmětem veřejného zájmu. Vážným důvodem ve smyslu tohoto pravidla mohou být především důvodné obavy o bezpečnost, obživu nebo uchování důstojnosti zdroje či jemu blízkých osob. Pokud Česká televize takovou záruku po předchozím

poučení zdroje o zákonných mezích tohoto práva učiní, je povinna dostát svému závazku zdroj neprozradit v rozsahu práva, které provozovateli televizního vysílání vyplývá ze zákona, ledaže by se ukázalo, že zdroj jednal vůči České televizi podvodně. O rozsahu a podmínkách záruky je povinna zdroj předem poučit.

16.12 Za podmínek obsažených v čl. 16.11 Česká televize neprozradí ani nevydá listiny nebo jiné podklady či věci, na jejichž základě by mohl být zdroj identifikován. Právo jednotlivých redaktorů chránit své zdroje v zákonném rozsahu není čl. 16.11 a 16.12 dotčeno.

Skrytá kamera nebo mikrofon

16.13 Česká televize je oprávněna natáčet nebo nahrávat bez vědomí snímaných osob pouze v případech a za podmínek uvedených v následujících člancích pro použití skryté kamery nebo mikrofonu ve zpravodajství a publicistice a dále při tvorbě zábavních nebo uměleckých pořadů.

16.14 Česká televize je oprávněna použít skrytou kameru nebo skrytý mikrofon pro zpravodajské nebo publicistické účely při zpracovávání tématu vážně se dotýkajícího veřejného zájmu, jestliže materiál, který má být natočen, nelze ani při vynaložení zvýšeného úsilí získat jinak a jestliže je tento materiál současně nezbytný pro zpracování tématu. Během použití skryté kamery nebo skrytého mikrofonu je zapotřebí zvláště pečlivě dbát na dodržení omezení k ochraně soukromí (čl. 15.1 až 15.4). Výběr částí materiálu natočeného skrytou kamerou nebo skrytým mikrofonem, jež mají být použity v pořadu, smí zahrnout pouze pasáže s přímým vztahem k tématu. Česká televize zabezpečí, aby nedošlo k jakémukoliv zneužití nebo zpřístupnění v pořadu nepoužitých částí materiálu. Za natáčení skrytou kamerou nebo skrytým mikrofonem se považuje také situace, kdy sice snímaná osoba kameru nebo mikrofon vidí, ale důvodně se domnívá, že nejsou uvedeny do provozu. O použití skryté kamery rozhoduje šéfredaktor příslušné redakce. Na použití skryté kamery nebo skrytého mikrofonu musí být divák při uvedení takto pořízených záběrů upozorněn.

16.15 Česká televize může užít skryté kamery nebo skrytého mikrofonu při natáčení zábavních nebo uměleckých pořadů, jestliže tím nedojde k obtěžování nebo k jinému zásahu do osobnostních práv snímaných osob. Použití natočeného materiálu v pořadu podléhá předchozímu souhlasu osob, jejichž záběry pořízené skrytou kamerou nebo skrytým mikrofonem mají být v pořadu použity. V případě umělecké dokumentaristiky se může uplatnit obdobný postup jako pro zpravodajství a publicistiku (čl. 16.13 a 16.14).

16.16 Česká televize je oprávněna pořizovat obrazové a zvukové záběry na veřejných prostranstvích pro ilustrační účely. Při zařazení ilustračních záběrů do pořadu je nezbytné postupovat citlivě a vyloučit zobrazení určité osoby způsobem, který by v divácích mohl zanechat klamavý dojem o spojitosti této osoby s určitým tématem (například s protiprávním či neetickým jednáním). Základním, nikoliv však jediným předpokladem pro splnění této povinnosti je označení záběrů upozorněním, že se jedná o ilustrační záběry. Obdobně Česká televize postupuje při výběru archivních záběrů, které mají být nově použity.

Reportážní legenda

16.17 Ve výjimečných případech při sledování otázek veřejného zájmu ve zpravodajských a publicistických pořadech, kdy nelze informace získat nebo ověřit jinak, může Česká televize přistoupit k provedení testu reality, který bude spočívat v uvedení smyšlených údajů nebo předstírání neexistujícího postavení za podmínky, že tímto jednáním nedojde k porušení právních povinností ani k újmě na právech třetích osob. Jakmile nastane stav, kdy prozrazení skutečnosti již nemůže ohrozit výsledek testu, Česká televize musí věc uvést na pravou míru především osobám, jimž byla reportážní legenda předestřena.

16.18 Použití reportážní legendy při natáčení zábavních a uměleckých pořadů je možné za obdobných podmínek, které jsou obsaženy v čl. 16.15, nebude-li porušena právní povinnost.

Účinkující a kompars

16.19 Povinností České televize je dbát důstojnosti a dalších osobnostních práv osob, jež účinkují v pořadech, včetně členů komparsu. Nelze připustit, aby tyto osoby byly vystaveny nátlaku nebo manipulaci a ztrácely možnost svobodně se rozhodovat o tom, zda se natáčení pořadu zúčastní. Česká televize vždy předem účinkující poučí o charakteru pořadu a o požadavcích, které na ně natáčení klade.

16.20 Česká televize se vyvaruje takového zacházení s účinkujícími, kterým by byli vystaveni extrémnímu vyčerpání, zejména z důvodů nedostatku nápojů, potravy či odpočinku a při natáčení učiní opatření nezbytná k předcházení úrazům a k zabezpečení ochrany zdraví.

Natáčení s dětmi (nezletilými)

16.21 Nezletilý může být způsobilý posoudit svoji účast na natáčení v závislosti na stupni rozumových a volních schopností, kterých s přihlédnutím k věku i individuální vyspělosti dosáhl. Rozhodnutí, zda k natáčení postačí jeho souhlas, nebo bude nezbytné vyžádat souhlas zákonného zástupce, záleží především na charakteru pořadu, případně podmínkách natáčení. Jestliže s ohledem na charakter pořadu nebo podmínky natáčení není nezletilý schopen zcela posoudit všechny podstatné aspekty své účasti nebo o tom vyvstanou pochybnosti, musí si Česká televize vyžádat souhlas zákonného zástupce. Zpravidla bude dovoleno natáčet s nezletilými bez souhlasu zákonných zástupců ve zpravodajství a publicistice, zatímco souhlas bude nezbytné vyžádat při natáčení uměleckých pořadů. Česká televize si vždy vyžádá souhlas zákonného zástupce osoby mladší 16 let, jestliže se má natáčení uskutečnit ve studiích České televize nebo ve zvláštních v době natáčení veřejně nepřístupných objektech (exteriérech), které si pro účely natáčení sjednala.

16.22 Při natáčení rozhovoru s dětmi je nezbytné vyloučit nátlak, a to i nepřímý, vyplývající například z prostředí, v němž se má rozhovor uskutečnit. České televizi není dovoleno vystavovat děti jakékoliv manipulaci.

16.23 Česká televize musí zabezpečit, aby se účinkující děti při natáčení nestaly objektem psychického nebo dokonce fyzického násilí. Natáčení naplánuje tak, aby

účinkující děti nebyly přetěžovány a nebyly vystaveny vlivům, které by mohly negativně působit na jejich vývoj.

16.24 Zákonným zástupcům nezletilých Česká televize na jejich žádost vždy obratem poskytne informace o účasti dětí na natáčení. Pouze za existence podmínek předvídaných v čl. 16.11 (například týrané dítě) takovou informaci i bez předchozí dohody s nezletilým odmítne poskytnout.

Zacházení se zvířaty

16.25 Česká televize musí vyloučit týrání zvířat při natáčení nebo v souvislosti s natáčením. Je nepřijatelné, aby jenom z důvodů natáčení došlo k usmrcení nebo zranění zvířete. Je třeba šetřit zdraví a důstojnost zvířat a nelze dopustit jejich přetěžování, zejména vystavením nepřiměřené únavě, hladu či žízní. Česká televize nesjedná spolupráci na natáčení s osobami, jejichž činnost by byla v rozporu s tímto článkem.

Natáčení v zahraničí

16.26 Při natáčení v zahraničí je štáb České televize povinen dodržovat místní předpisy a vystříhat se jednání, které by mohlo být považováno za urážlivé vůči místním zvyklostem, náboženství či kultuře.

Nestandardní podmínky

16.27 Pokud se Česká televize byla nucena podrobit cenzuře při zpracovávání tématu (zejména ve státech ovládaných nedemokratickými režimy) nebo jiným nestandardním podmínkám, které ovlivnily zpracovávání tématu, rozhodne šéfredaktor příslušné redakce, zda natočený materiál lze použít, přitom zejména přihlédně k významu, který materiál může mít pro diváky. Jestliže bude rozhodnuto o použití materiálu, je povinností České televize pořad nebo jeho příslušnou část doprovodit upozorněním na okolnosti, které bránily plnohodnotnému zpracování tématu. Uvedené se vztahuje i na převzaté materiály.

Čl. 18 Živé vysílání

18.1 Česká televize musí věnovat náležitou pozornost přípravě živého vysílání, neboť při něm může dojít k událostem, které nelze předem naplánovat. Průvodce (moderátor) živého vysílání si musí udržet přehled nad situací a být připraven reagovat na neplánované skutečnosti. Česká televize věnuje zvýšenou pozornost účastníkům živého vysílání neprofesionálům, pro které může být účast na tomto vysílání spojena se zvýšenou nervozitou.

18.2 Česká televize, pokud je to proveditelné, nepřipustí k účasti na živém vysílání takovou osobu, u které bude důvodný předpoklad, že by se mohla chovat urážlivě, vulgárně nebo je pod vlivem alkoholu či omamných prostředků.

18.3 Pokud by se v živém vysílání určitá osoba projevovala tak, že by Česká televize nemohla dostát povinností uloženým zákonem nebo Kodexem, je průvodce (moderátor) živého vysílání oprávněn takovou osobu přerušit, resp. jí odebrat slovo.

Jestliže chování nebo projev takové osoby vážně překročí únosnou míru, je povinností průvodce se od chování či výroků takové osoby jménem České televize distancovat.

Příloha č. 3: Doslovný přepis rozhovoru Aleše Cibulky s Yvonne Přenosilovou

Stanice:	<i>Český rozhlas 2 - Praha</i>
Pořad:	<i>Host do domu</i>
Rubrika:	<i>Jak to vidí (8:30 – 9:00)</i>
Moderátor:	<i>Aleš Cibulka</i>
Host:	<i>Yvonne Přenosilová</i>
Datum:	<i>28. dubna 2006</i>
Délka zvukového záznamu:	<i>37:47</i>

Zdroj audio záznamu: http://media.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/_audio/00390460.mp3

Aleš Cibulka (AC)

Host do domu. A teď mezi osmou a devátou se společně dozvíme, jak vidí dění kolem sebe Yvonne Přenosilová. Hezké ráno přeji.

Yvonne Přenosilová (YP)

Dobré ráno přeji taktéž.

AC: To jsem to vzal šmahem dneska...

YP: Ano, to jste to vzal teda vopravdu hopem. Mě už bude zajímat spíš ten infarkt.

AC: Ale u Vás bych spíš počítal ty problémy se syny, i když tohle je velmi specifický problém, za chvíli se na něj podíváme. Co je u Vás nového?

YP: Jsem ráda, že žiju. Pravda je, že se říkalo, když ráno roztáhneš ruce a netrefíš se, tak už seš v rakvi. Já lezu teda z té postýlky jako z rakve vždycky s takovým tím pocitem „proboha, co mě zase čeká, co se na mě chystá“...

AC: Jasně.

YP: ... čili žádná velká radost není, ale vím, že musím do banky a zaplatit synkovi.

AC: Jo? Tak to je hezká zase taková starost.

YP: To je úžasná povinnost.

AC: Zas taková ta otázka: Za co mu platíte?

YP: Za to, že jsem ho porodila... (smích) za trest.

AC: A to je povinnost všech matek? To musím říct mamince svojí, že...

YP: Takovejch těch blběnek jako jsem já ano. Ale já jsem se dokonce i ptala, protože chlapec to má vystupňovaný, nejdřív je „jak se ti daří milá maminko, už jsem o tobě dlouho neslyšel“...

AC: Ano.

YP: ... a to vím, co bude následovat. To je „já už nemám na jídlo“ a pak přijde „spáchám sebevraždu“. Tak jsem zavolala pana doktora Cimickýho, to snad smím říct, a říkám „hele ty který jako vyhrožujou sebevraždou, udělej to nebo ne?“ A Honza říkal: hele - voni to udělej nebo ne. Což je odpověď od fundovaného psychologa, teda psychiatra... (smích)

Ale moje maminka, ta to měla v popisu práce, ta se věšela každou neděli na šňůře, která měla asi půl metru a kolem ní pobíhal psík. A táta mě vždycky vo víkendů vzbudil a říkal: „hele, máma zase visí, prosím tě, už si s ní nějak porad’.“ (smích).

Kde se otec rozčilil, bylo když maminka z přízemního patra skákala z okna, a vstoupila mu do kytek, který se mu konečně podařily, do tulipánů, a všechny mu je pošlapala, tak to se otec tedy naštvál. Ale von to má možná v genech.

AC: Jo aha, že ...

YP: No ne ...

AC: ... že tak jako zavýhrožuje?

YP: Že vyhrožuje, ale já si myslím, že vyhrožování může jít vod A do B, ale do C už, to už je trošku moc a můj synek má to poslední písmenko v abecedě.

AC: Jasně, no, tak možná k tomu se za chvíli vrátíme, protože toho se týká i příběh, který dorazil na naší adresu a který budeme s odbornicí psycholožkou řešit po deváté, ale bude mě zajímat i Váš názor. Těch témat máme mnohem víc, snažil jsem se opět, abychom to vzali tak trochu s nadhledem, to dění kolem nás, protože opět to konstatujeme vždycky.

YP: Vážně nemůžeme brát nic.

AC: Vážně nemůžeme brát nic, a ... čili ty smutné zprávy můžeme aspoň vtipně okomentovat. Dobrá zpráva určitě je, a tím taky budeme za chvíli začínat, že zlevnili kávu, čaj, čokoládu. Dáte si kávu?

YP: To jste mě uklidnil.

AC: Jo?

YP: No kávu ano ...

AC: Todle je ještě ta drahá, víte? Ta ještě...

YP: ... ta čekuláda, ta mě moc nebere, a co to bylo to třetí?

AC: Čaj.

YP: Čaj, no tak ten piju, ano, zelený čaj, protože jsem se někde dočetla, že to je velice zdravé ...

AC: Ano.

YP: ... já tomu moc nevěřím, ale piju ho přesto.

AC: No vidíte, a teď bude ještě levnější. Takže i o tom tady u nás v dnešní „jaktovidické“ hodině, kterou má dnes na starost Yvonne Přenosilová. Posloucháte Český rozhlas 2-Praha u mikrofonu je a až do dvanácté hodiny polední bude Aleš Cibulka. Posloucháte Český rozhlas 2 - Praha, pátečního Hosta do domu, jak to vidí Yvonne Přenosilová. Tak mě napadá aktuálně po téhle písničce, znali jste se s Petrem Novákem?

YP: My jsme se znali ještě před mým ... mou emigrací. Ten člověk byl úžasnej svým charismatem, že ... jak jsem Vám říkala, když zněla ještě písnička, že se vždycky držel půl tónu pod písničkou - to vůbec nevadilo. Ty písničky byly úžasný, kouzelný, a já si vzpomínám, že po mém návratu, eště když začala tady Svobodná Evropa, tak byl mým hostem, eště s Karlem Kahovcem, George and Beethovens. A von už byl teda sušinka nevidanej, on měl všechny choroby světa a nejed a živil se nějak - nějakou intravenózní záležitostí. Nicméně on potom natočil tu desku, která vyšla, proto jsem ho pozvala. Byly to jeho staré písničky, ale znovu natočené ...

AC: Ano.

YP: ... kde intonoval, a už to nebylo vono. To nebylo prostě vono! A krátce poté zemřel. Jeho paní, kterou jsem poznala posléze tedy, v těch devadesátých letech, údajně to byla strašně krásná žena, já už jsem jí viděla v takovém trošku zuboženějším stavu, tak ta zemřela taky minulý rok a bylo mi líto obou, protože to byli úžasní lidé, ale - co dokáže alkohol s člověkem.

AC: Já se vrátím k tématu, které už jsme nakousli před malou chvílí a je to vlastně téma, které budeme probírat po deváté hodině v rubrice „Váš příběh“, přicházejí příběhy našich posluchačů. Ten dnešní, nebudu ho vyprávět celý, protože ten dopis si přečteme po deváté. Zkrátka je o tom, že dva manželé, kteří jsou spolu dvacet let, mají patnáctiletého syna, který byl vždycky bezproblémový, třídní premiant...

YP: Co dělali těch pět let předtím?

- AC:** Těch pět let předtím? Já nevím, možná mají ještě dceru. Ale o tom se tam nezmiňují. Mají takový problém, že tenhle jejich syn ... prostě začali zjišťovat, že tu a tam z kapsy jim zmizí nějaké peníze, potom zjistili, že už i z peněženky mizí peníze, no a nakonec prý začal i rozprodávat věci. Bohužel se jim nedaří zjistit, kam ty peníze jdou, na co je potřebuje, jestli bere drogy ...
- YP:** no to je (nesrozumitelné)
- AC:** ... hraje automaty anebo jestli má dívku, které kupuje drahé dárky.
- YP:** O dívce to nebude ...
- AC:** Vy jako maminka, a víme to, taky máte problémy se svým synem – jde - dá se poradit něco v takové situaci, nebo u Vás to nikdy nedospělo tak daleko?
- YP:** Já si myslím, že já končím se svými radami, protože moje dítě, našťástí tedy, není ani závislé na automatech ani na alkoholu ani na drogách.
- AC:** Kde máte tu jistotu, že do toho nepadne někdy?
- YP:** Už je na to pozdě. Je mu šestadvacet a to už do toho nepadne. To je ta pubertální doba, jak píše Váš pisatel či pisatelka. Patnáct let - tam jsou velice náchylní k tomu, aby začali brát drogy, aby byli „in“. Ale pravdou je, že prostě máma - samoživitelka, jak jsem vlastně byla po celý svůj život, na co já jsem se vdávala, to nevím... nicméně fakt je ten, že v Německu je taková krizová situace, to víme všichni, že není práce, nezaměstnanost vysoká, a takže maminka podporuje synka v Německu, což je trošku absurdní. Většinou to bylo obráceně ...
- AC:** Že by syn posílal... ano.
- YP:** ... že když někdo emigroval, tak posílal mamince do Prahy nějaké peníze nebo do České republiky, tehdy Československa. Ale dneska je to obráceně, ač mi říkají přátelé „nedělej to“, tak já prostě ho budu živit, dokud budu moct. Dokud si nenajde práci, řekněme takhle.
- AC:** Jasně, ale když to tedy rozšíříme, tenhle Váš příběh, a to je možná problém nejen Váš, ale určitě se najde víc posluchačů, kteří s podobnou věcí zápasí... vlastně to vydírání dí... kdy dítě po rodičích tohle požaduje a kdy rodiče nejsou ochotni přispívat a živit, tak přijdou k těm výhrůžkám, což určitě musí platit na rodiče, protože přece jenom řeknete si...
- YP:** Heleďte já vám něco řeknu... já nespím, když mu nezaplátím, a já nespím vzteky, když mu zaplatím. Takže ono to přijde nastejno. Měsíc od měsíce mám vod něj pokoj, takže se neptá, jak se mi daří, protože to vím, že je odrazový můstek k tomu, že se dospěje až k tomu, k těm výhrůžkám. Ale to, že někteří lidé prostě hovoří stále o nějakých, o nějakém ukončení života, já to na své

bedra nevemu. Já mu prostě... teďko trošku mrská už zadkem musím říct a snaží se, leč, to musím znovu opakovat, v tom Německu to není až taková legrace.

- AC:** My vlastně můžeme přejít, a to s tím souvisí téma naší hovorny a vlastně celého našeho vysílání v hovorně - já se budu ptát posluchačů, zda se domnívají, že je výhodnější pracovat u tuzemského nebo u zahraničního zaměstnavatele. Nedávno jsme si tu povídali o tom, jestli my Češi jsme ochotni jezdit do zahraničí. V tom Německu asi najít práci i pro Čecha je problém, protože myslím, že mají sami dost, dost starostí se sebou.
- YP:** No tak oni to odmítají, žejo... Německo, Rakousko a myslím, že ještě nějaká země odmítá... dnes ráno, protože vstávám voprawdu se slípkou... tak jsem se dívala na zprávy a tam bylo řečeno, že Francie přijímá nové země, které se dostaly do Evropské unie. Ale v, když se podíváte, co se děje ve francouzských ulicích, kde ti nezaměstnaní pálí barikády a já nevím co... tak teď tam přijde ještě nějaký Čech ... No tak to ho utlučou pytle s bramborama, protože ten jim ještě bere i to málo, co oni jako žádají, takže... já si nemyslím ... mě trošku štve, abych pravdu řekla, určité agentury, kerý vábí, které vábí naše studenty nebo absolventy, aby se dostavili do těchto zemí. Ono to není tak až jednoduché, protože všechny ty země dneska jsou v krizi. To už není, jak to bývalo. Prostě bohatá Amerika, začínáš jako v nějaké hospodě, meješ talíře a dostaneš se k tomu, aby si byl šéfem nějaké velké banky. Já si myslím, že tahleta kariéra, bohužel, v momentální době už není. Ty zůstaneš u těch talířů. Čili pakliže nějaká agentura slibuje mladým absolventům, že když se dostanou do Německa, kam se nedostanou teda, ale dejme tomu do té Francie nebo do Irska, kde přijímají, ale ... tak oni musejí voprawdu trošku slevit. To znamená, první předpoklad je umět jazyk. Pakliže neumíte jazyk, tak je to už bída bídoucí. A že třeba budou tři roky mýt ty talíře, to jim nikdo neřekne. A myslím, že to je falešná naděje, kterou vštěpují našim mladým absolventům, kteří si myslí, že se hned dostanou na nějaké vysoké posty. A vzhledem k tomu, že mají třeba Karlovu univerzitu, že - vo tom myslím že v Irsku ani nevědí, že existuje - že jim to příliš nepomůže, a je to zbytečné vymývání mozků.
- AC:** No a jak je to naopak, máte šanci nebo znáte, jaká je dejme tomu, německá mládež, němečtí mladí lidé. Mluví se o tom, že Češi nechťejí moc chodit za prací, nejen do jiného města, na druhý konec republiky, ale do ciziny už vůbec ne, moc toho nevyužíváme.. Co Němci v tomhle ohledu...
- YP:** No němci...
- AC:** ... jsou ochotni jít třeba jinam do Unie? ...
- YP:** ... musí, musí...
- AC:** ... neříkám třeba do Česka, že by šli pracovat?
- YP:** Oni musí totiž ale ve vlastní zemi, která je veliká. Musí vzít v potaz, že budou dnes a denně jezdit sto kilometrů tam a sto kilometrů zpátky. Protože to, že budou v oblasti kde žijí nacházet práci, to už dneska není. Oni musí vzít i to

riziko na sebe, že prostě budou jezdit buďto nějakým vlakem či autem, budou si to platit sami. Ta úroveň vopravdu spadla, žel bohu. Čili sto kilometrů není už žádná otázka. A to je teda setsakra hodně.

AC: Čili člověk může být rád, když tu práci sežene...

YP: Ano.

AC: ... je luxus vybírat si, že to bude třeba vůbec v místě bydliště nebo třeba v oboru, který dělám. I tam musí člověk slevit.

YP: A nebo i to, že slevíte ze svých požadavků a akademik bude třeba dělat účetního.

AC: Teď jsme ale vážný, že jo ...

YP: No jsme strašně vážný, já nevím.

AC: ... já jsem říkal, že to vezmeme tak nadlehčeně ... tak za chvíli něco veselého, třeba předvolební kampaň.

YP: (smích) tak to jsme se dostali daleko.

AC: Český rozhlas 2 Praha, to je stanice, kterou právě posloucháte, v pátečním Hostovi do domu „Jak to vidí Yvonne Přenosilová“. Opravdu jsem říkal, myslel jsem to vážně, něco vtipnějšího- předvolební kampaň. Volby se blíží no a politikové jsou teď tak štědrí, tak milí... pořád něco rozdávají. Tady mám zrovna dva články, které mě velmi pobavily. Sociální demokracie ve středu obsadila halu pražského Masarykova nádraží, kde v rámci předvolební kampaně rozdávala kolemjdoucím bochníky chleba s nápisem „ČSSD“, oranžové růže a plyšové lvíčky. Volební lídr ČSSD premiér Jiří Paroubek se během akce soustředil především na varování občanů před vládou ODS, která by, podle něj, přinesla jen zdražování a chudobu. To je hezké, já myslím, že by mohli rozdávat tímhle tím způsobem pecny chleba a to nejenom před volbami.

YP: No já si myslím, že kdyby pan premiér Paroubek šel na Hlavní nádraží, tak by ho tam asi ty bezdomovci asi utloukli tím chlebem.

AC: Je pravda, že mě taky překvapilo, že si vybral právě Masarykovo nádraží...

YP: Protože je menší. Tam je těch bezdomovců asi méně. Ale pravdou je, že já nemám ráda takový „když nejseš se mnou, tak seš proti mně“. Každá partaj by měla mít svoje nějaké krédo a mělo by se ho dodržovat, mělo by se to dodržovat a hlavně by si neměly jít tak po krku, protože to voliče naprosto znejistí. Když pan Paroubek řekne, že tohleto je blbec, nebo že ... jo - on trošičku má i tu gestikulaci trošičku pana duceho, Mussoliniho, ale nechci mu říkat, jak skončil pan Mussolini.

Ale pravda je, že dneska už tyto doby nevládnou, ale pan Paroubek může přijít velice rychle o svůj post. Však jsme to viděli u jeho předchůdce, který se údajně

zase vrací na půdu ČSSD. Nicméně rozdávat někde chléb, to už dneska vopravdu nikoho nebere.

- AC:** No ale tak asi je zřejmě zjištěno, že leckterý volič, který není rozhodnutý... Pojdme dál, samozřejmě, abychom nemluvili jenom o jedné straně. Dnes bude hodně veselo u nás v Praze 9, přijďte se podívat. Předseda ODS Mirek Topolánek bere předvolební boj s humorem - to už opět cituji z novin - v pátek, tedy dnes, bude zametat u stanice pražského metra Vysočanská. Prohrál totiž sázku, kterou udělal, když tam byl před několika dny na návštěvě... no a musí právě na pražském náměstí OSN dnes uklízet- veřejně prospěšné práce bude provádět.
- YP:** Už je tam?
- AC:** Já nevím, jestli už uklízí. Ráno jsem...
- YP:** Že bysme se šli mrknout.
- AC:** ... šel kolem a ještě nebylo uklizeno. Ale já jsem šel hodně brzo, tak možná...
- YP:** (smích) Já myslím, že bude uklízet tak od devíti, až my dva tady skončíme. Ale možná, že by to stálo za pohled, protože to je hora chlapa, a když tam s tím smetákem, teď je otázka jaký smeták bude mít, když tam trošku pouklidí, tak jistě to je docela dobrý. Když prohrajú sázku, tak to dodrží a když prohrajú volby, tak se skryju a čekám a počítám s tím, že moje kampaň asi nebyla ta pravá. Uvidíme.
- AC:** Mě na tom právě zajímá to, co všechno je politik před volbami ochoten udělat. Tak samozřejmě to, že se účastní předvolebních debat, že nějakým způsobem zpřístupňuje volební program té které strany, tak s tím se asi počítá. Ale jde mi o to, jestli jsou třeba nějaké týmy odborníků, které řeknou: „Tak ty jsi takový nepřístupný, tak vyraž do ulic a začni tam rozdávat nafukovací balonky a propisky, to maj lidi rádi, ti ti daj hlas“. Víte, jestli... někdy se v těch volbách nerozhodujeme podle toho „Dostal jsem ten pecen chleba, tak jim tam ten lístek dám...“.
- YP:** Tak tomu Paroubkovi dám ten papír ...
- AC:** Ale tak asi k předvolební kampani to patří, mnohem větší show je volba amerického prezidenta, tam už to k tomu patří, že jo...
- YC:** No (nesrozumitelné) náš...
- AC:** Jde mi o to, jestli vůbec známe ty volební programy, jestli vůbec víme, co (zároveň s Yvonne Přenosilovou) ta která strana plánuje, jestli spíš nedáváme pozor na to právě...
- YP:** (zároveň Alešem Cibulkou) já myslím, že to je trošku odlišné, ale je to větší show...

AC: No jistě

YP: a jak jsem se dočetla, tak pan prezident byl už u Arnolda Schwarzeneggera. To by mě docela zajímalo, kdybych byla malá muška na okně, o čem ty dva si povídali. Umíte si to představit?

AC: No tak já nevím, třeba probírali jeho filmy, třeba se ptal pan prezident...

YP: Anebo že by pan prezident chodil do posilovny? Ale... (smích)

AC: Třeba. Třeba. Jak vy vnímáte předvolební boj. Vy jste řekla, že přiosťruje, kritici často říkají, že ta předvolební kampaň, která probíhá, je hodně ostrá. Já už se, teda upřímně řečeno, třeba neorientuju vůbec v těch billboardech, já už nevím, který ten billboard ta strana zaplatila a která jí propaguje a který je ten zesměšňující, který zaplatila ta jiná strana, jo? Teď ty šipky jednou nahoru, jednou dolů, jednou doleva, jednou doprava.

YP: Já si myslím, že většina z nás má jasno. Čili teď se do těch zajetých partají dostala Strana zelených, kde nesmírně charismatický mladý pán vypráví o tom, jak zvelebí tuto zem. Já myslím, že on má k těm zelenejm asi takovej vztah jako já k těm svým kytkám, já jsem dosud zahubila všechny, který jsem měla... Ale ne tím, že bych se o ně nestarala... já prostě se vo ně starám asi blbě. Ale pravda je, že mám jedinou květinu, která dnes pude do popelnice. Nicméně já nemám ráda, když někdo utvoří nákou novou stranu, kde byla prostě díra, tam to ještě nebylo. Znáš Stranu zelených, kam se uchýlili všichni revolucionáři němečtí z roku šedesát osm, který mlátili policajty flaškama po hlavě. Mimochodem i bývalý ministr zahraničí byl dokonce vyfocen v té době a prošlo to tiskem a... jako kdyby se nestalo. A najednou je Strana zelených. A jim je ta příroda, nechci říct všem, ale jim je ta příroda zrovna tak ukradená jako nějakýmu vorvaňovi. Jemu je to jedno, když má svůj prostor, tak se tam cítí dobře, ale strana zelených to je taková, smím-li použít v tuhle ranní hodinu, impotentní partaj. Oni mají takové, taková hesla, která jsou samozřejmě všeobjímající, každý má rád stromečky, každý má rád přírodu, ale na tom nelze stavět politickou kariéru.

AC: Čím, nechci se ptát, čím si Vás politik dokáže získat, ale čím si Vás dokáže naprosto znechutit, byť byste byla jeho příznivkyní. Co prostě politik nemůže udělat, protože si ztratí přízeň Vás jako voličky, a neptám se teď na konkrétní jména politiků.

YP: Když podpásově napadá kolegy z jiných stran.

AC: Byť by to byl kdokoli. A co u Vás rozhoduje, jestli půjdete k volbám, koho budete volit...

YP: Já vždycky chodím k volbám, to musím přiznat a moje orientace je myslím dost jasná. Ale ne nadarmo jsem byla jednadvacet let v emigraci... Ale pravda je, že dneska se rozhodovat je poněkud obtížnější. Protože český národ chce mít vůdce. A vůdce není ani v jedné straně - takový ten rasantní. Pan Paroubek, jak

říkám, si trochu hraje na Mussoliniho, ale to mu, myslím, spíše uškodilo, než aby mu to přidalo. Jsou tací, kteří ho budou volit za to, že se s nikým nehrabe, že si s nikým nehraje, že nazývá věci správnými slovy, ale to jsou ty hospodský kecý ... a pak když se jde k volbám, tak voni jedou na chatu.

AC: Dokážete tohle pochopit...

YP: TI kteří...

AC: ... nebo argument člověka, který řekne, že už je politikou tak znechucen...

YP: Všichni jsou znechuceni, ano.

AC: ... že k volbám nepůjde a že stejně je to k ničemu?

YP: Mně se moc líbila Paroubkova výpověď, že všichni jednohlasně - a to už mě začlo mrazit - jednohlasně odsouhlasili odchod tří svých členů. A potom odsoudil zase ty - vyhazovem - kteří, v jistém kraji, ne jednohlasně odsoudili odchod jednoho z těch politiků, opět nebudu jmenovat. Nicméně to „jednohlasné“, to mě tak připomíná doby minulé, že je z tomu... je z toho člověku až zle.

AC: Každopádně dneska až dopovídáme, jestli na mě počkáte do dvanácté hodiny polední, až skončí Host do domu, můžeme ject se podívat na Prahu 9...

YP: Jestli zametá.

AC: Tak. A můžem to vzít přes Masarykovo nádraží, třeba zbyly nějaké pecny. Český rozhlas 2 - Praha, to je stanice, kterou právě posloucháte, jak vidí volební kampaň kolem sebe Yvonne Přenosilová. Šest minutek po půl deváté... Stále posloucháte Český rozhlas 2 – Praha, pátečního Hosta do domu, jak to vidí Yvonne Přenosilová.

Jak bývá naším zvykem, tak do našeho společného povídání vždycky vybíráme nějaké takové zajímavosti, které kolem mě prošly, abychom se nezabývali jen těmi vážnými tématy, víte, ta předvolební kampaň využívá opravdu všech možných způsobů, rozhlas, televize, billboardy, plakáty, ale u nás jsou zcela nevyužité ovce.

YP: Jakže?

AC: Ovce, víte?

YP: Jako národ?

AC: Ne (smích) – ne tak... až takovou metaforu bych si nedovolil. Ovce, jako opravdu zvířátka, jako ovce. Nejmenovaná britská charitativní organizace využívala pro svou reklamu v Nizozemsku ovce. Proti kampani, jejímž prostřednictvím si charita opatrovala finance se však postavil starosta v tom městě, kde ty ovečky se pásly. Kampaň tak museli zastavit. “Zákon zakazuje

reklamu u silnic, ať už je na dřevěných panelech, ovcích nebo dinosaurech“, prohlásil mluvčí starosty. Dokonce i ten starosta rozhodl, že za porušení zákona musí ta organizace zaplatit vysokou pokutu a musí zaplatit i farmář, který k tomuto účelu propůjčil zvířata. O co jde, prostě o to, že tam někde u silnice se pásly ovečky, Vy jste přišla, zadala si reklamní kampaň...

YP: A za nima capkal dinosaurus.

AC: Tam capkal ten dinosaurus, jak řekl ten mluvčí a... (smích) ten tam nebyl (smích) a... dinosaurus, no to řekl ten mluvčí starosty, já za to nemůžu

YP: No já se toho držím.

AC: Já vím, to se Vám zalíbilo... ale jde prostě o to, že ty ovečky dostaly takové slušivé mundurky...

YP: Tričko...

AC: ... ne že by to přímo na ně nějak psali nebo to... ale dostali, ano přesně říkáte tričko a tam by bylo najednou „Volte tuhle, tuhle stranu“ a ovce by se pásly a takhle by vydělávaly...

YP: To je fajn.

AC: ...to u nás vůbec není. A najednou je o to ohromný zájem, představte si, že ta organizace se nehodlá těch reklam vzdát. No a dokonce ten majitel těch ovcí, které se tam pasou, řekl, že v životě by ho nenapadlo, že jak dvanáct ovcí si může vydobýt...

YP: Jo to bylo jenom dvanáct těch oveček.

AC: To bylo jenom dvanáct oveček no zatím jenom, ale pozor, okamžitě se toho chytla nějaká agentura a pronajala si v celém Nizozemsku dvacet pět tisíc ovcí na různých místech a už pro ně šijou trička.

YP: Já bych chtěla bejt majitelkou té firmy, která pro ty ovce plete ty trička, ale... pravda je, že nějaká ovečka asi z toho je hezky otrávená, když má vlastní huňák a ještě na to tričko... a má přijít jaro, ale zase má odejít, jak nám meteorologové říkají. Já bych chtěla být meteorolog. Víte co, dříve se...

AC: A já se tady ptám na ovce, to už... (směje se)

YP: No ne, no tak když jim bude chladno, tak to tričko, s nápisem jakýmkoliv...

AC: No ne, dobře, my se k tomu vrátíme zpátky. Proč byste chtěla být meteorolog?

YP: No protože oni říkají jeden den říkají něco, co se nedostaví a druhý den nemají ani tu slušnost se omluvit, že se spletli.

AC: No tak to mluvíte o politice teď, to je podobný potom, ne?

YP: No právě.

AC: Dobře (smích)

YP: Čili já navazuju na ty ovce. Když ovce bude mít na zádech „Volte Paroubka“, dejme tomu, kdyby to byla pražská ovce, jakože tady ovce moc nejsou, tak třeba může někdo, nějaký odpůrce, té ovci to tričko svléknout a napíše tam jiné „volte jakoukoliv jinou partaj“... že jo tam napíšu to své, ta ovce je pokorná, proto se říká „seš takovej pokornej jako ta ovečka“. Čili ona si navlékne jakýkoliv tričko.

AC: Ano. (smích) ne, mně se, já jsem, zrovna jsem se zamyslel, kdy jsem naposled viděl ovci.

YP: Oblíkal ovci. (smích)

AC: Ne ne, oblíkal ovci, no to už vůbec ne, jo? Ale že u nás by to zřejmě muselo být jiné zvíře, víte? U nás by to asi musela být kráva třeba, protože těch se pase, těch se pase víc. A jestli by právě u té předvolební kampaně to nezískalo takový až hanlivý nádech, že právě ta kráva by to měla na sobě.

YP: Já jsem jednou četla, že na každého občana jsou asi tři potkani v Praze, takže kdyby oblékli potkany do nějakých slušivých triček, tak možná ta partaj zvítězí.

AC: Ale zase, jak jsou ti potkani, víte... malí, tak že by to bylo špatně vidět potom.

YP: K večeru prej jich je hodně.

AC: Jo takhle, že by se scházeli na tom Masarykově nádraží, že by dojídali ten chléb, co tam...

YP: Tam nedolezou, voni choděj po nábřeží.

AC: Aha, dobře, tak to byla jedna taková zajímavost a možná, vidíte, třeba se to chytne, i tady u nás v Česku. Ale člověku zůstává rozum stát nad tím, co se může stát v zahraničí. A na tohle jsem se já chtěl zeptat Vás. V Německu se nesmí smát v lese.

YP: To nevím. Vodkud tudletu info máte?

AC: Smála jste se někdy v Německu v lese?

YP: Já jsem se chechtala všude.

AC: No... smát nahlas v lese se nevyplácí...

YP: Prosím vás, to museli bejt Sasíci, ti nemaj moc humoru.

AC: S němci... v německém, v německém Datelnu. To nevím, kde to je.

YP: TO vím taky houby.

AC: To si najdeme na mapě. Pro jeho dobrou náladu smál se v lese, čtyřiapadesátiletý účetní. Pro jeho dobrou náladu ale neměli pochopení místní kondiční běžci a tak to hnali až k soudu a nyní, představte si, hrozí muži pokuta v přepočtu až sto padesát tisíc korun nebo půl roku vězení. Účetní tvrdí, že se do lesa chodí vychechtat po práci, nebo o víkendech a říká: „Je to součást mého života jako jíst, pít či dýchat. Cítím se mnohem lépe, když se pořádně zasměji, je to zdravé a osvobozující.“ Jiný názor má ale jeden z jeho sousedů, který chodí do lesa pravidelně běhat. Smích ho tak rozčiloval, že si stěžoval u soudu, a úspěšně. Pokud si účetní dovolí v lese ještě jednou od srdce zasmát, dostane pokutu nebo bude uvězněn. Ovšem pozor, k tomu se vyjádřila velmi zajímavá německá organizace: „Ten muž dělá přesně to, co radíme našim studentům,“ říká expertka na smích Susanne Maierová, která založila v Německu akademii smíchu.

YP: To je post!

AC: To je hezký!

YP: Aleši, my založíme akademii smíchu.

AC: No ta organizace funguje tak, že tam chodí podnikatelé, možná i politici, já nevím, že už se ani neumějí smát, a proto tam učí, samozřejmě jistě za tučný obnos, který si zaplatí, ... spoluobčany trochu se uvolnit. A tahleta Susanne Maierová dokonce pozvala i toho soudce, který rozhodl...

YP: Aby se rozchechtal.

AC: ... ve prospěch v toho orientačního běžce, aby přišel k nim a začal se tam smát. Je to normální, co se děje ve světě? Jít tak v lese... no nesmí tam nikdo běhat.

YP: Je to praštěný. Přijde na to, kde řve, kde se směje, jestli tam je nějaký útočiště pro plachou zvěř...

AC: No ne, běhá tam ten soused jeho.

YP: Tak jedině koho naštvete je ten soused, ale já myslím, že taková laňka se s tím nebude párat... že se stejně napapá a nebude jí smích nějakého člověka rušit.

AC: Ale ten nápad s tou organizací je ideální, „expertka na smích“.

YP: No já myslím, že až vodsad' vodejdu, tak puđu na ten úřad, kde se můžete přihlásit a my založíme, Aleši, úřad smíchu.

AC: Ano.

YP: Já nevím, kolik členů budeme mít, možná, že začneme skromně...

AC: Ano.

- YP:** ... ale možná, že nás to uživí.
- AC:** No a nebo bychom mohli, víte ještě, já vím, že už je pozdě teďka, ale že bysme založili takovou stranu. Strana smíchu. A že víte, jak by to bylo ideální, že v té předvolební debatě, bysme tam seděli a my se budeme jenom smát...
- YP:** Se budem chechtat k smrti
- AC:** ... víte, že by se zeptali: „A jak to vidíte s tou důchodovou reformou“... no a vy byste tam seděla... (smích)
- YP:** (smích) ale ono upřímně řečeno, když slyším a čtu ty předvolební lákadla, tak je to jedna strana smíchu.
- AC:** A místo předvolebních letáků bychom rozesílali jenom na céděčku smích Vlasty Buriana.
- YP:** Ne, vlastní.
- AC:** Jo vlastní smích. Ale tak dneska může..., když se díváte na ten seznam těch... kolika... šestadvaceti nebo osmadvaceti stran, tak si říkáte, že může kdokoliv...
- YP:** Tam jsou takový obskurní partaje...
- AC:** Strana smíchu je hezká.
- YP:** Strana smíchu tam ještě není. Takže...
- AC:** I když to by se muselo jmenovat jinak než „strana smíchu“, protože to bysme měli divnou zkratku.
- YP:** (smích)
- AC:** To bysme museli vymyslet něco jako třeba „Strana veselých politiků“ - SVP.
- YP:** SVP... nezní to jako nějaká pojišťovna? Aby sme se nedostali do nějakýho křížku. (smích)
- AC:** Politickou stranu ruším, nesmějme se v lese, a nebo... tím bych to chtěl uzavřít...
- YP:** Smějme se doma.
- AC:** Ano ano, a ovce.
- YP:** A ty ovce v tom pulovru. Já si myslím, že v Praze to nehrozí. Ani pan Paroubek na tom Masarykově nádraží to nezvlád svými pecny. ... ale kdyby našel dvanáct oveček, které by chodily v jeho tričku, ale... tak velký ty ovce zase nejsou.

- AC:** Ty si najdeme my pro naši stranu a budou se smát. Naši potenciální voliči. Tak vidíte, nová strana vzniká i tady v přímo přímém přenosu na vlnách Českého rozhlasu 2 - Praha. Čestnou předsedkyní bude Yvonne Přenosilová. No a tady u nás v pátečním hostu do domu... jak to vidí Yvonne Přenosilová, vidíte, na co všechno nepříjde v přímém přenosu. Mám tady další výstřižek... z těch veselých... teď zase něco vážnějšího, ale k těm veselým se dostaneme... no vážnějšího, dočetl jsem se o tom, že někteří politikové, třeba starosta Prahy 6, prosazují, aby politikové zveřejňovali na internetu své příjmy. Abychom přesně věděli, kolik který politik bere, za co kolik dostává a tak podobně. Chtěla byste vědět, kolik berou politici, zajímalo by Vás to?
- YP:** Já myslím, že zaprvé neumím na tom stroji pracovat... takže bych se nikdy nedopídila, co bere starosta z Prahy 6, natož 7 a 8 až 13 a já nevím, kolik je těch obvodů (smích)... nutno přiznat, je mi to šumafuk. Když se hovořilo o tom, že by třeba lidé z politiky, v Senátu a to, ale... by neměli mít volné jízdy v tramvaji. No tak to mě rozesmálo, teda po prvně kromě těch ovcí, protože voni stejně nepoužívají tramvaje. Tak na co by neměli mít volné lístky, když je nepoužívají. To jsou takové věci, které si myslím, že jsou úplně nezajímavé. Proč já mám vzbuzovat v tomhleto národě, který má svojí hymnu, já bych ji přejmenovala na písničku Marty Kubišové „zloba - závist - zášť“. A tak...
- AC:** Čili myslíte, že by to způsobovalo jen závist, že bychom si zanádaovali „von bere tolik, von bere tolik, von bere tolik“?
- YP:** Jistě. „Tak si představ, von tenhleto bere, člověče, sto šedesát tisíc a já s bídou jako zaplatím činži“. To vzbuzuje, bohužel to vzbuzuje, zbytečnou zášť. Já se nechci nějak snižovat nebo povyšovat jistá povolání, ale každý má nějakou zodpovědnost. Já jsem nedávno seděla doma dopoledne a tam lež' po střeše proti mně mladej kluk a já jsem jenom s hrůzou koukala, kdy padne. Protože to bych třeba nemohla vykonávat. Možná v tom parlamentě bych tam udělala hačinky a udělala bych tam hačinky ty - já nevím jaké období - čtyři roky a pobírala bych tam jistě víc než ten chudák, kterej tam stepoval po tý střeše. Někdy je to spravedlivé a někdy nespravedlivé. Ale neexistuje nikde na světě, si myslím, že by se zveřejňovaly platy, ať ministrů, ať úředníků, ať kohokoli. Například tady „kolik za to dostaneš, za ten kšeft?“, to neexistuje.
- AC:** Já myslel, že se mě teď ptáte, jakože...
- YP:** No ne... no tak... no ne, to je otázka...
- AC:** Jasně, vůbec...
- YP:** ... která mě byla kdysi kladena, kolik bereš v tom rozhlase, kolik bereš za tenhleto kšeft, kolik za tamten kšeft, a já říkám: „No a co je Vám po tom“?
- AC:** Čili je to svým způsobem i, dá se říct, netaktní otázka, nezajímalo by Vás to, nejenom třeba u politiků?
- YP:** A co z toho mám, a co z toho mám, že vím, že třeba Vy dostanete za jeden pořad tolik a tolik. Někteří ostatní, kteří mají třeba šikovné menezžry, vydělají

nepoměrně více, protože jim to tam vykecaj, řekla bych to v pozdější hodině vydržkujou. Pravda je, že jsem nedávno teda (smích), jak se říká v našich krajích sežrala hada, že jsem šla do televize, ne veřejnoprávní, nikoli, to byla nějaká, já nevím ani, jak se dodnes jmenuje. Nicméně jsem vstávala v sedm ráno, protože chrchlám vždycky ráno a upravená v dobrém rozmaru jsem si tam povídala hodinu, naživo. A když jsem potom říkala, jestli nějaká smlouvička teda bude, protože jsem příliš plachá, na to, abych se zeptala hned zkraje nebo měla nějaké požadavky, no tak jako se po sobě podívali, jako kdybych spadla z višně a řekli: „No, tady smlouvy nejsou.“ Takže jsem tam hodinu prostě, v podstatě celé dopoledne, jsem tam strávila, protože jsem se hezky pobavila.

AC: No to jo. Ale dobře, leckdo si řekne, třeba u rozhlasového přijímače, já musím někam dorazit a tam vydělávat, pracovat a jsou profese, herci, moderátoři, zpěváci, kteří přijdou, hodinu vyprávějí o tom, co doma vaří a co budou dělat o víkendy a co dělají na chatě ... a ještě by za to chtěli zaplatit. A málokdo třeba vidí, že to je vlastně součástí té práce, té profese.

YP: No mně se hrozně líbil jeden nejmenovaný kolega, který pracuje na nejmenované stanici privátní a měl tam jednoho po druhém z těch realitních nebo „reality“ show - já tomu říkám „realitní show“. A von říkal: „Co Vy jako hodláte teďko v budoucnosti činit?“, mně pravil ten moderátor. A von říkal, ten člověk, který byl hostem: „Já budu teďko moderátor, teď se třeste teda“. A von říká: „no tak fajn, tak teď je mikrofon Váš.“, a von udělal takhle jako „victory“, nebo značku toho pořadu. A říká: „Tak hele, tak já jsem...“. A von říká „tudy to nejde, vy musíte nejdřív dát identifikaci té stanice a potom můžete hovořit...“. No tak jo, tak „Já jsem...“, no, a teď zapomněl samozřejmě, moula, na který stanici vůbec je a fiasko první třídy. To je to nejhorší, když prostě si tito lidé myslí, že tím, že prostě prošli nějakým barákem...

AC: Jejich jméno je známo. V tu chvíli

YP: ... jejich jméno je známo, že mají nárok na to, přebrat moderace, přebrat modeling, přebrat všechno

AC: Kolik bude zpěváků najednou...

YP: Ty bláho! Ale voni mají jepičí život, protože nedávno jsem viděla paní Holanovou, která vystupovala na jedné nejmenované stanici a ona říkala velice moudrou věc, říkala: „Já jsem si to vopravdu až vod toho žlábků vyšlapala. po barech, po já nevím čím.“ a teď přijde nějaký supr...

AC: A je to hned.

YP: ... a má to hned.. Jenže paní Holanová už zpívala už nějaký ten pátek a kdežto oni potom koukají se zoufalstvím, jaktože je neberou s Gottem, proč je nefotografují, když voni jsou vlastně adekvátní k panu Gottovi.

AC: Mě se líbí, jak říkáte „nejmenovaný“. Čili to posuneme dál, milí posluchači posloucháte nejmenovanou stanici a v nejmenovaném pořadu vám vypráví, jak to vidí jedna nejmenovaná zpěvačka.

Tak, uvedu na pravou míru, pro Vás, kteří jste si nás třeba naladili, abyste věděli, kde jste, posloucháte Český rozhlas 2 – Praha, pátečního hosta do domu a tou nejmenovanou zpěvačkou je Yvonne Přenosilová. No, máme poslední dvě minutky, přede mnou je ještě tolik, tolik výstřížků, kam se vrátíme, kam se podíváme.

YP: Od ovcí až kam?

AC: Od ovcí, ne ovečky se mi líbily, to je myslím velmi, velmi přínosné a zvířátka se slušivými vestičkami, uvidíme, jestli nějaká kravička bude mít tričko s číslem nějaké...

YP: Na masarykovým nám... nádraží bude chodit s pecnem chleba (smích)

AC: Na masarykově nádraží. Možná na úplný závěr, jak bychom měli i my v dnešní hodině zmlknout. Jeden vězeň - a to je zajímavost, která mě taky zaujala - protože nechtěl, nechtěl vypovídat před soudem, tak to udělal tak - a to bych udělal jako takovou tečku za tím naším dnešním povídáním – ne, nechal si propašovat do věznice jehlu, nitě a zavírací špendlík a aby nemusel vypovídat, tak si sešil...

YP: Pusu?

AC: ... tu pusu...

YP: Fakt jo?

AC: Fakt, fakt, fakt, a když přivolali lékaře, protože ten vězeň potřebovali, že jo, aby vypovídal, tak ještě, aby si to pojistil, tak si potom připnul ke tváři jako v puse tím připínacím špendlíkem jazyk a ještě to zašil.

YP: No tak, s tou sichrhajekou, jak se říká česky, to už jsem viděla několik takových vyšňořených fešáků, ale zašít si pusu, to muselo bejt teda hezky bolestivý. Já nevím, vo čem měl vypovídat, ten dobrák, ale projít takovouhle kalvárií, to si neumím představit. Někteřím moderátorům třeba by bylo dobře zašít pusu.

AC: Jo, to je prav... a tím se vracíme k té politice. Možná... to by mohla dělat naše strana, víte jako předvolební kampaň, naše „strana smíchu“, že bychom chodili, měli jehlu a nit, a šli jsme někam do parlamentu sotva by něco řekl, co nemá hlavu a patu, už bysme mu zašili pusu.

YP: To bysme se našili, panečku. Já si myslím, že by to bylo řešení, pro jisté politiky.... (smích)

AC: Že by získali na ceně.

YP: Ale já neumím šít... Umíte Vy šít?

AC: Neumím.

- YP:** No vidíte, tak to bychom asi neuspěli s naší stranou smíchu. A vy jste to nějak přejmenoval, že?
- AC:** Ano, my jsme to přejmenovali, ne tak můžeme vyzvat i naše posluchače, aby nám napsali, jak naše nová strana smíchu by se mohla jmenovat. Tyhle ty volby už jsme prošvihli, ale za čtyři roky...
- YP:** Za čtyři roky jsme u toho. Já už budu pod drnem asi. Ale nicméně, včera jsem měla takové povídání s jednou dámou, která je neuvěřitelně krásná a dynamická a je jí osmasedmdesát. Nebudu jí jmenovat, ale musím říct, že kdybych se už měla dožít tohoto věku, tak v té formě jako ona.
- AC:** Držíme palce. Já doufám, že až se příště uvidíte - uvidíme...
- YP:** (směje se) Já se podívám do zrcadla hned z fleku.
- AC:** Až se uvidíme, že budete tak fit jako dneska. Já moc děkuju i za to dnešní povídání, a budu se těšit tady u nás na vlnách Českého rozhlasu 2 – Praha. Poslouchali jste „Jak to vidí Yvonne Přenosilová“.

Příloha č. 4: Doslovný přepis rozhovoru Davida Borka s Jiřím Paroubkem

Stanice: *Česká televize – ČT1*

Pořad: *Události, komentáře*

Redaktor: *David Borek*

Host ve studiu: *Jiří Paroubek*

Datum: *16. srpna 2006*

Délka zvukového záznamu: *10:50*

Zdroj audio záznamu: *<http://www.ceskatelevize.cz/vysilani-stare/16.08.2006/206411000370816-22:30-1-udalosti-komentare.html?index=all>*

22:34

David Borek – (DB)

A Jiří Paroubek, odstupující premiér a předseda ČSSD je teď hostem Událostí, komentářů. Hezký večer.

Jiří Paroubek(JP)

Hezký večer, dobrý večer.

DB: Pane Paroubku, několik hodin už nejste premiérem , jak to cítíte?

JP: No, tak především bych chtěl říct, že ústavně ještě jsem premiérem, vykonávám ty pravomoce až do té doby, než bude jmenována vláda pana Topolánka.

DB: Kdyby se jednou, jakože se to asi stane, budou, psaly dějiny České republiky počátkem dvacátého prvního století, co byste chtěl, aby tam, byť v několika větách, zaznělo o Jiřím Paroubkovi?

JP: Tak já si myslím, že to byla vláda, která vlastně vládla v době vysokého, intenzivního hospodářského růstu, růst sedm celých čtyři desetiny procenta v tomto roce, v prvním čtvrtletí šest procent, v minulém roce růst životní úrovně. To nejsou věci, za které bychom se měli stydět.

DB: Promiňte, ale ten růst... Mimochodem včera zveřejnil Slovenský statistický úřad údaje za slovenský růst. Pokud by platilo, že vysoký ekonomický růst je vizitkou vlády, tak vy byste musel teď pochválit Mikuláše Dzurindu.

- JP:** Já nevím, jaký je tam hospodářský růst ...
- DB:** Je přes šest procent ve druhém čtvrtletí letošního roku.
- JP:** No, dobře a my máme sedm celých čtyři desetiny procenta, takže ...
- DB:** To je právě ... Těch několik desetin rozhodlo o tom, že Mikuláš Dzurinda podle vás nebyl úspěšný, zatímco vy jste byl úspěšný?
- JP:** Ne, ne, já netvrdím, že nebyl úspěšný, a kromě toho v jednom čísle to není. Nezaměstnanost klesá, trvale klesá, podle Eurostatu jen tak mimochodem se Slovenskem, když ji srovnáme, tak jsme někde mezi sedmi celých jedna desetina procenta, sedmi celých čtyřmi desetinami procenta. Na Slovensku je to dvakrát tolik. Daňová zátěž, ta klesá, ne jak tady bylo uvedeno v tom vašem komentáři, že roste ...
- DB:** K tomu se ještě možná dostaneme. Zkusme, zkusme ještě nakousnout jedno téma, a to, řekněme, syndrom selhání koaličního vládnutí. Jak se vám vládlo v posledním roce ve třech, ... nebo... ve vládě složené ze třech stran, které spolu jen těžko nacházely v posledním období řeč?
- JP:** Tak já jsem řekl už mnohokrát, že jsem se choval jako předseda vlády minoritní, že jsem se snažil získávat podporu a také jsem získával podporu napříč celým politickým spektrem.
- DB:** A to, že jste ji získával od komunistů, berete zpětně jako chybu?
- JP:** Naprosto ne. Já si myslím, že jsem ji nezískával ...
- DB:** Nestálo vás to mimochodem vítězství ve volbách? Přece jenom ten efekt, řekněme mobilizační efekt, antikomunistický efekt na tom pravém, na té pravé části politického spektra?
- JP:** Pane redaktore, já když jsem přebíral vládu, tak moje politická strana měla něco kolem deseti procent preferencí a ve volbách, které se konaly začátkem června, měla prakticky třetinovou podporu obyvatelstva. Takže určitě to lidem nevadilo, takže ...
- DB:** My tady teď, my tady teď řešíme konec, závěr vaší ...
- JP:** Pane redaktore, možná kdybyste mě nechal trochu mluvit déle než jednu holou větu ...
- DB:** Ne, promiňte, promiňte, ne, osud tomu dal, takže já jsem novinář, vy jste politik. Až to bude naopak, tak možná to uděláme jinak. Zkusme se bavit o tom, co ta sociálnědemokratická vláda má za sebou kromě Jiřího Paroubka. Ona má za sebou ještě Stanislava Grosse a Vladimíra Špidlu. Kdybyste srovnal ty tři postavy, které šéfovaly koalici v tom uplynulém čtyřletém období, jak byste z toho vyšel vy a jak by z toho vyšli vaši soupeřící?

- JP:** Podívejte, to je skutečně věc pro vás, pro novináře a ne pro mě, abych vám vrátil ten váš hezký špilec. Já myslím, že od toho tady opravdu nejsem. Ta moje vláda přijala díky i tomu způsobu vládnutí, který zvolila, to znamená, že se obracela do všech směrů politického spektra, přijala desítky zákonů, na které se dlouho čekalo. Některé tady byly zmíněny, třeba zákon o deregulaci nájemného, zákon o střetu zájmů, ale třeba také stavební zákon, zmíněn byl zákoník práce. Já si nemyslím na rozdíl od těch pánů, kteří mají k němu velké výhrady, že ty výhrady jsou zřetele hodné. V roce 2005 byly prakticky, pokud jde o sociální smír, byla situace v zemi taková, že nesnesla vlastně srovnání s žádnou jinou zemí. V zemi, v zemi panuje absolutní sociální smír.
- DB:** Ano, pojďme se dostat k tématu korupce, která i vám byla dost často předhazována. Jak je možné, že Stanislav Gross, který stále nevysvětlil spolehlivě původ svých peněz, je stále členem sociální demokracie a poměrně ve významné funkci? Je tam pořád v bezpečnostní komisi.
- JP:** No, já myslím, že byste se, pane redaktore, spíš měl zeptat, spíš měl zeptat na to, jestli Stanislavu Grossovi bylo prokázáno něco.
- DB:** Ano, ale teď opravdu ODS v roce 97 to, lidově řečeno, odskákala. Měla svého, měla svého Pepu z Hongkongu, měla svého Lajoše Bácsa. Proč ... nebo vidíte nějaký rozdíl mezi tímto excesem konce devadesátých let a tím, co provázelo konec vlády Stanislava Grosse?
- JP:** Podívejte, já, já vcelku mám dlouhou trpělivost, ale, pane redaktore, jestli dovolíte ...
- DB:** Dobře.
- JP:** ... já si myslím, že Stanislav Gross na základě tohoto, jak vy to nazýváte pochybení, prostě odešel ze všech funkcí, odešel ...
- DB:** Ano, ale je stále ve funkci sociální demokracie.
- JP:** No dobře, tak je to neplacená funkce, je to dobrovolná funkce. To nehraje snad žádnou roli.
- DB:** Čili podle vás Pepa z Hongkongu a strýček Vik je něco jiného?
- JP:** Já bych spíš hovořil o privatizačních aférách ODS. Myslíte si, že třeba Václav Klaus nebyl spojen s žádnou z těchto privatizačních afér? A sedí na Hradě. Takže srovnávejme ty věci, tak jak jsou.
- DB:** Poslední otázka v tomto bloku. Vy jste loni se vyjádřil v tom smyslu, že audity na ministerstvu financí, které ukázaly, že existují rezervy ve snižování počtu ministerských úředníků, není dobré provádět na ostatních ministerstvech, protože je před volbami. Jak zdůvodníte tento, tento výrok ve světle toho, že vaší vládě bylo předhazováno, že nepřispěla k odběru ...kritizaci (moderátorovi není rozumět) České republiky?

JP: Pane redaktore, já si myslím, že pokud by se provedly audity, a já jsem převzal vládu třináct dní, třináct měsíců před volbami, pokud by se všude provedly audity, tak by to vyhodnocení těch auditů skutečně přišlo dva tři měsíce před volbami.

DB: Co je na tom špatného?

JP: No, já si myslím, že by se ty věci staly předmětem politického boje a ...

DB: Ale pokud se zjistí opravdu, že někde je příliš úředníků, tak to není nic politického, je to holé konstatování pravdy.

JP: Já myslím, že před volbami je všechno politické. A já si myslím, že není seriózní takhle pracovat. Já jsem řekl, že k těm auditům přistoupím ihned po volbách a skutečně bych také přistoupil.

DB: Prozatím vám děkuji. My jsme se teď možná až příliš bavili o minulosti. Pojd'me se bavit o něčem, co je velice současné. Vláda dnes totiž také rozhodovala o rozpočtu na příští rok.

22:40

Vstup redaktorky Evy Souhradové.

22:41

DB: Tak, pane Paroubku, evidentně ministr Sobotka a ekonomové se neshodnou. Někteří ekonomové... On tvrdí, že deficit bude osmdesát osm, oni sto třicet miliard. Můžete teď do kamer České televize říct, že opravdu ten deficit na příští rok nepřesáhne osmdesát osm miliard korun?

JP: Tak podívejte, já si myslím, že se bude pohybovat někde kolem osmdesáti osmi miliard. Já nevím, z čeho ti páni ekonomové, kteří vycházejí, že to bude sto třicet miliard. Je zřejmé také, že bychom na tom byli trošku lépe, kdyby třeba u těch, u zákonů především sociálního charakteru neexistovala v tom závěru minulého volebního období takzvaná lidová tvořivost v rámci Poslanecké sněmovny a Senátu, která nad rámec toho, s čím přišla vláda, nás pro příští rok stojí v těch zákonech, v dopadu těch zákonů dvacet miliard korun. Ale já jsem přesvědčen, že někde kolem těch osmdesáti osmi miliard se můžeme pohybovat.

DB: Ono to sice zní, jakože to je ten optimistický scénář osmdesát osm miliard, pouze osmdesát osm miliard, ono to je, pane Paroubku osm tisíc, víc než osm tisíc na každého obyvatele této republiky.

JP: Já jsem ještě slyšel ...

DB: Je to, je to nutné, zadlužovat tuto zemi takto silně ?

- JP:** Já jsem ještě slyšel ... Pane redaktore, já jsem ještě minulý týden slyšel něco o sto sedmdesáti, o sto osmdesáti miliardách, teď už pánové mluví o sto třiceti miliardách. Pokud ...
- DB:** Ne, já se ptám, jestli v situaci, kdy ekonomika silně roste ...
- JP:** Jestli mě, pane redaktore, necháte domluvit ...
- DB:** Ne, já chci položit otázku.
- JP:** Já vám odpovím ...
- DB:** V této situaci ekonomika roste silně. Proč je nutné v této situaci mít vůbec nějaký rozpočtový schodek?
- JP:** Ale takto pracují všude, pane redaktore. Možná, že takhle nepracuje Lucembursko nebo jedna dvě ekonomiky ve světě, ale pokud se díváte třeba do Spojených států, kde ekonomika také roste, tak také pracují ...
- DB:** Ale neroste šest procent, neroste sedm procent.
- JP:** ... také pracují, ale také rostla vysoce a také pracují s rozpočtovým schodkem. Já, jestli dovolíte, ještě bych trošku možná rozšířil vaše vědomosti. Pokud jde o růst zadlužení, což tady padlo celkem demagogicky v tom úvodním, v tom úvodu, který jste tady pustili, především bych chtěl říci, že pokud jde o úroveň zadluženosti, to znamená o celkový deficit k hrubému domácímu produktu, tak ten je jeden z nejnižších v Evropě. A dokonce se ...
- DB:** Ano, ale to se srovnáváme se zeměmi ...
- JP:** No, samozřejmě jako je Německo, jako je Francie, jako je Británie a tak dále.
- DB:** Ano, ale které teď mají velké problémy s tím, že tyto schodky musejí nějakým způsobem řešit.
- JP:** A myslíte si, že Británie má velké problémy?
- DB:** Já rozhodně vím o tom, že západoevropský model rozpočtový ...
- JP:** Pane redaktore, nečtěte, nečtěte hlouposti v novinách a skutečně se zabývejte seriózním ekonomickým tiskem.
- DB:** Čili pro vás, pro vás větší zadlužení je v pořádku, protože jiné země jsou zadlužené?
- JP:** Ale větší zadlužení ... My nemáme větší zadlužení nežli tyto země. My ho máme nižší. My ho máme jedno z nejnižších v Evropě. To jestli nevnímáte, tak je mi líto.

DB: Poslední otázka. Pojďme se podívat do budoucnosti. Dneska dostal od prezidenta pověření Mirek Topolánek. Co byste mu popřál a co byste mu popřípadě doporučil s vašimi zkušenostmi?

JP: Já si myslím, že mu nebudu přát nic. A s mými zkušenostmi mu také nebudu přát nic. Záleží teď na něm, co udělá. A já bych mu doporučil, aby přistupoval seriózně k jednáním.

DB: Pane Paroubku, děkuji za účast ve studiu a na shledanou.

JP: Také děkuju. Na shledanou.

22:44